Biblioteca municipală
Tîrgu-Mureș

România pitorească

REVISTĂ LUNARĂ DE TURISM Nr. 8—1972

Coperta I:
Monumentul eroilor luptei pentru libertatea poporului și a patriei, pentru socialism

Foto: Mircea Bob Ieremia

Coperta a IV-a:
Constantin Dipșe «Madona moroșană»

Foto: Evellei Laszlo

PASTEL

Vara orașele de plastilină
Se moaie, se topesc și curg,
Clopotnițele se îndoaie
Și unghiurile se îmbină
În fulgerele fără ploaie,
În soarele fără amurg.
Copacii se lichefiază,
Grădinile rotesc bulboane,
Atîrnă păsări în amiază
De raze moi care se-ntind,
Pereții scad, dospește-asfaltul
Răstălmăcite bărăgane,
Se-amestecă-n canal înaltul
Cu cel mai aburos instinct.
Vara orașele se lasă
Tot mai în jos și mai fierbinți,
Se-amestecă în rîuri care,
Mișcîndu-se greoi, amare,
Prin ierburi lungi se furișează
Ieșite tulbure din minți.
Vara orașele cuminți
Încep să curgă-ncet spre mare.

ANA BLANDIANA

ROMÂNIA PITOREASCĂ, revistă editată de Ministerul Turismului
Nr. 8 — August 1972

DIN CUPRINS:

Țara țărilor: Maramureș — grupaj realizat de VALENTIN HOSSU-LONGIN, C. ERETESCU, NICOLAE DOCSĂNESCU, TEREZIA TĂTARU, RADU POPA 4
Drumul partizanilor — PAVEL POPA 9
Fantasticul Yellowstone Park — VAL TEBEICA. 11
R.P. propune, turistul dispune 12
Vitrina inversă 14
Trasee în Munții Făgărașului (II.) — arh. DAN OPRESCU 15
Tinerețea în vacanță 19
Ochiul cinematografic — ROMULUS RUSAN . 21
Tezaur traco-getic — EMIL MOSCALU 22
Pe urmele lui Scorilo — VICTOR KERNBACH . 22
111 imagini, 111 idei din Africa — GEORGE MACOVESCU 24
Imagini fotografice din Africa — ION MICLEA . 24
«Știu să aștept. Am răbdare. Am avut-o 20 de ani» — interviu cu dr. Ionescu Călinești — ANDA RAICU 26
Crugul vremii în luna septembrie — N. TOPOR . 27
A fi drumeț, a fi gazdă — ION PALL-UNIMĂTAN 28
Tribuna cititorului 29
Dracula (II) — NICOLAE PĂDURARU 30

Redacția revistelor de turism:

România pitorească

HOLIDAYS IN ROMANIA
VACANCES EN ROUMANIE
FERIEN IN RUMÄNIEN

ТУРИЗМ В РУМЫНИИ

Redactor șef: POP SIMION
Redactori șefi adjuncți: AUGUSTIN SANDU, TOMA GEORGE MAIORESCU

Redactori: ANDA BASARAB, NICOLAE DOCSĂNESCU, MIRCEA DUB, VALENTIN HOSSU-LONGIN, MUGUR MARDAN, MIHAI PASCU, NICOLAE PĂDURARU, CHRISTA RICHTER, DONA ROȘU
Fotoreporteri: EVELLEI LÁSZLÓ, MIRCEA BOB IEREMIA
Tehnoredactor: NICOLAE UMANEȚ

*

Prezentarea artistică: DORIN IORMEANU

Adresa redacției: Bulevardul Republicii Nr. 4, Sector IV, București, Telefon 15.84.58
Prețul abonamentului anual: 36 lei
Tiparul executat la Combinatul poligrafic «Casa Scînteii»

«Dragi tovarăşi şi prieteni, să facem totul pentru a fi demni de istoria glorioasă a poporului nostru, să putem spune întotdeauna că nu am precupeţit nimic pentru a făuri un viitor demn naţiunii noastre socialiste. Să lăsăm generaţiilor viitoare, urmaşilor urmaşilor noştri, o viaţă liberă, înfloritoare, un viitor minunat, comunist».

NICOLAE CEAUŞESCU
(din Raportul prezentat la Conferinţa Naţională a Partidului Comunist Român)

creion

ŢARA ŢĂRILOR

Continuitatea românilor, permanenţa lor în istorie şi în spaţiul carpato-dunărean îşi găsesc expresia pe măsură în ideea de «ţări», acele statornice vetre de civilizaţie autohtonă, spaţii ale duratei şi conservării valorice a naţiunii. Întemeiate după natura fizică a meleagurilor, după natura de spirit şi datină, după felul ethos-ului şi etnos-ului, după modul comuniunii şi dezvoltării materiale, aceste «ţări» sînt însăşi unitatea în diversitate la români, imaginea spectrală a stilurilor de viaţă care dau ritm, culoare întregului, şi, desigur, marca de neconfundat a specificităţii. «Ţările», dintre care ne vin în minte, într-o respiraţie, a Bîrsei, a Oaşului, a Moţilor, a Vrancei, a Maramureşului, a Făgăraşului, a Crişurilor, a Loviştei, a Haţegului, a Codrului, a Lăpuşului, a Chiuarului şi cîte or mai fi fiind (că mai sînt!) ni se înfăţişează ca puternici noduli de structură naţională, care au supravieţuit vicisitudinilor istoriei, conservînd şi relevînd prin secoli celula românească, dîndu-i dimensiune în spaţiu şi timp, în materie şi cuget. Cotropirile care s-au succedat din cele patru vînturi n-au putut strivi, spulbera, modifica, înstrăina această structură vitală de autoconservare.

Ţinuturile cu numele de «ţări» evocă mari voievozi, mari ctitorii, mari haiduci, mari balade. A fost un mod specific de a ne menţine datele primordiale ale fiinţei, fel original de a le ocroti, prelua în succesiunea şi arborescenţa noilor generaţii, cu ştiinţa de a evita pericolele pe care le rezerva istoria, prin retrageri în matca proprie, în plasma proprie, urmate de reveniri concludente, cu noi potenţări şi o mai amplă forţă de manifestare.

«Ţările» devin astfel binecuvîntate pietre de hotar, monumente vii ale neatîrnării, duratei, demnităţii şi destinului românesc.

Ne place să vorbim astfel sub semnul sărbătoririi din august, după glorioasa Conferinţă din iulie şi în anul jubileului 25 al Republicii. «A patriei cinstire» este pentru revista noastră însăşi raţiunea de a fi, cum o afirmă şi cuvintele-gemene notate pe frontispiciu. În ordinea acestei datorii şi în febra drumeţiei pe care o servim, propunînd-o neistovit concetăţenilor noştri, vom publica de azi încolo, lună de lună, rubrica ŢARA ŢĂRILOR, voiaj metodic în spaţiul României de azi şi a tuturor timpurilor. N-ar fi exclus ca, după un an-doi, la finele lungului peregrinaj, să reunim într-un volum antologic portretele «ţărilor», refăcînd mozaical imaginea întregului, precum (în alt timp şi cu alte mijloace) Vlahuţă, în a sa «Românie Pitorească». Este o replică deschisă, posibilă.

Vom începe, vorba cîntecului, cu:

«Maramureş, ŢARĂ veche
Cu oameni fără pereche»...

Luna lui Gustar

POP SIMION

ȚARA ȚĂRILOR MARAMUREȘ

Înainte de-a fi așternut pe hîrtie, Maramureșul a fost scris în suflet; la început n-au existat cartografi și creioane colorate, ci munți și ape, brazi și văi. În vremuri, oamenii l-au sfințit cu plugul și sabia, luînd zimbrilor efigia, pămîntului statornicia, pădurilor tăcerea, cerului mînia. Maramureșul a fost, înainte de toate, un dor.

Ținut fabulos în nordul cel mai de nord al țării, depresiunea Maramureșului e o copaie geologică păstrătoare de gintă dacică, sortită multe veacuri la izolare și singurătate, numai latinitatea pătrunzînd în spatele imensului zid natural ce-l formau munții Gutîi, Țibleș și Rodnei. Vigoarea dacilor liberi și mîndria romană au dat naștere aici unei celule etnice de mare vitalitate și orgoliu, rezistentă pînă la conservatorism influențelor din afară, mai ales celor ce s-au vrut impuse cu forța. Această existență singulară a dus la crearea unui spațiu sufletesc nordic, unic în structura sa, depozitar de limbă, port și datini strămoșești. Și toate acestea moroșenii le poartă astăzi ca pe-o mare virtute, făcînd din ele un blazon de noblețe, asemeni stindardelor voievodale ale descălecătorilor Dragoș, Bogdan.

ISTORIA MARAMUREȘULUI SE NAȘTE DIN LEGENDĂ

În Maramureșul de demult — spune legenda — trăiau uriași, din care n-au mai rămas decît un bătrîn și fata lui, Rozalia, frumoasă ca o rază de soare. Într-o zi, tristă și singură, Rozalia coboară din munți, prin pădurea deasă, condusă de firul apei ce se chema Iza. Pe malul ei, într-o poiană, a văzut niște oameni mici, mici de tot, care nu s-au speriat cînd i-a luat în poala rochiei și i-a dus să-i arate tatălui său. Săltîndu-i pe palmă, uriașul a zis:

— Sînt din neamul romanilor!

Fata îl roagă pe stăpînul munților și apelor să-l facă pe un roman mai mare, iar pe ea mai mică. Și cînd, într-o dimineață, vrerea i s-a împlinit, cei doi au nuntit ca-n povești, din căsătoria lor născîndu-se mulți copii puternici și frumoși. Și au avut nepoți și strănepoți, care în amintirea bunicii lor au numit satul Rozavlea. Nepoții și strănepoții acestora s-au așezat pe malurile Izei, Marei, Cosăului, Vișeului, Săpînței și Tisei, izvorîte din munții ce înconjurau cetatea, ținutul lor. Și pentru că Mara avea cea mai bună apă dintre toate, și-au zis maramureșeni.

Există astăzi o atracție irezistibilă spre această străveche cetate naturală. E căutarea întru origini, dar și faima de care se bucură moroșenii în tot spațiul carpato-dunărean. Le sînt cunoscute semeția, talentul, originalitatea; televizorul aduce în casele noastre imagini paralele deosebit de sugestive: cîntece, obiceiuri și dansuri seculare alături de ritmurile vieții contemporane, frenezie ancestrală și dezvoltări pe trepte de civilizație socialistă, porți înfrînghiate în mii de chipuri și construcții industriale de prim rang. Noile coordonate ale vieții materiale și spirituale își află aici o dimensiune inedită. Cei ce le făuresc, studenții Băii Mari, minerii afundurilor de plumb, zinc, aur și argint, forestierii și realizatorii mobilei stil din Sighetu Marmației, cultivatorii faimoaselor păduri fructifere, păstrează cu sfințenie datinile strămoșești, transmit viitorimii încărcătura de sensibilitate și mîndrie moștenită.

ÎN MARAMUREȘ, ISTORIA TRECE PRIN PORȚI SOLARE

Pînă la «descălecatul» lui Bogdan Vodă, în nordul nostru se închegase un mare voievodat românesc, atestat prima dată la 1199. Documentele latine îl numesc Maramorisius, Maramurus, Maramorosius sau Maramoros, iar cele grecești, slave și poloneze — Maramoreș sau Maramorâș. Totul s-a contopit în acel scurt și cuprinzător, vechi și totuși nou cuvînt nominativ: MARMAȚIA. Urmele lăsate de populația daco-romanizată sînt multe, dar cercetările arheologilor n-au atins apogeul. Dar nu-i nevoie să sapi pentru a dovedi continuitatea pe aceste meleaguri, ea este la lumina zilei. Ritualurile dacice, de exemplu, s-au păstrat atît de bine încît o diplomă din 1586 spune că vicecomitele Vasile Radu din Cornești, însoțit de 4 pretori, s-a deplasat în comuna Budești, pentru a ancheta populația pentru niște obiceiuri păgîne, pe care le practicau moroșenii, într-un vechi templu dacic. Cultul solar s-a transmis prin dalta cioplitorilor de porți și a meșterilor celor mai înalte biserici de lemn din lume (Ieud, Șurdești, Rozavlea, Șieu, Plopiș, Nadiș, Budești, Costeni, Remetea Chiuarului), într-o superbă încercare omenească de a cuprinde cu o mînă cerul, cu alta pămîntul. Lemnul, aici, e înflorat, i se pun sori în el, să întinerească; casele sînt zidite cu suflet, se zice.

Pe văile Izei, Marei, Cosăului și Vișeului — în acea **«Terra Maramorisiensi»**, pomenită în secolul XIII, sau Țerra Bogdana, de mai tîrziu — scurgerea timpului a însemnat o încăpățînată pledoarie pentru permanentizarea și transmiterea nealterată a mitologiei nordice, mult mai complexă și vie decît oricare alta. Aici sufletul moroșan și-a dat măsura de marcă, adunînd într-o structură unică legende și meșteșuguri, ritualuri și sărbători, figuri de voievozi și haiduci, descîntece și balade, creînd un univers fantast și în același timp foarte apropiat lor. Legile nescrise ale pămîntului — «juxta modum olachorum», «antiqua lex olachalium» — au fost împletite de bătrînii înțelepți ai ginții moroșene cu insemnele vieții materiale, configurîndu-se un codice respectat la literă, nestrămutat ca temelia unei cetăți.

Pe acești înțelepți îi întîlnești și astăzi în satele maramureșene, ținuți la mare cinste, bătrîni îmbrăcați în alb și negru, cu plete albe de sfinți și priviri umbroase ale anilor mulți și care au văzut multe și știu cum să cerceteze legile binelui și ale răului, spiritul justițiar fiind aici o trăsătură fundamentală a acestor oameni duri și drepți, ospitalieri și sentimentali. În orice acțiune a colectivității ei sînt consultați, cuvintele lor au greutatea plumbului, în chestiuni dintre cele mai domestice sau foarte cu cheie. La Hoteni, primăvara, ei stabilesc pe cel ce va ti sărbătorit întru hărnicie și rodul pămîntului, și numai după aceea începe Tînjaua. Îi afli în vechile coruri laureate și în ședințele hotărîtoare pentru bunul mers al obștii. Aici, să-ți respecți bătrînii nu-i o vorbă aruncată. Primii care învață acest lucru sînt cuconii, ei la rîndul lor crescuți cu mare grijă, prin ei transmițîndu-se lucid și sigur întreaga semințe moroșană!

Poartă înfrînghiată din comuna Mara
Foto: **DAN BĂDESCU**

ISTORIA MARAMUREȘULUI E UN PERMANENT DESCĂLECAT

«*Maramureș, țară veche,*
Cu oameni fără pereche»...

«Sînt cel mai frumos bărbat din nord!» Orgoliul provine din învățătura istoriei, respectul înțelepciunii și preamărirea vitejiei. Trecerea peste Prislop, «descălecatul» din 1359, al lui Bogdan Vodă, este întîia luare de poziție a românilor împotriva oricăror încercări de împilare, dreaptă acțiune pentru păstrarea ființei neamului, sămînță de neatîrnare, din care a ieșit Ștefan al Moldovei. Tot în acest nord a început aventura scrisă a limbii noastre, cele mai vechi traduceri românești (printre care «Codicele Voronețean» și «Psaltirea Scheiană») fiind textele rotacizate ale începutului de veac XVI, anterioare tipăriturilor lui Coresi, ele circulînd în copii sau original, în aproape întreg spațiul de latinitate estică. Peste alte două secole, Maramureșul avea să dea pe acel mare haiduc, împărțitor de dreptate și spaimă, totodată, omul care-i atît de prezent în conștiința nordului încît ți se povestește despre el ca și cum ar mai trăi: l-am numit pe Grigore Pintea, din Măgoaja. El nu poate fi ucis, spun bătrînii, decît cu trei gloanțe de argint, amestecate cu trei boabe de secară și cu trei cuie de potcoavă de mînz de primăvară...

Natura nu a fost darnică în părțile acestea. Păduri, da! Munte, da! Pămîntul însă e sterp, ca un pîntec neroditor, ogoarele pietroase visează recoltele din cîmpia someșană. Așa au devenit moroșenii «băieși», scormonitori în afundurile telurice. Așa s-a făcut că nordicii au căutat locuri mănoase să semene grîu în cîmpiile din afara cetății. Așa s-a născut, în ultimele decenii, un clan aparte în ginta nordică — constructor de hidrocentrale. Pe marile șantiere îi distingi după clopul de care nu se despart decît cînd pun capul pe pernă. La Lotru, bunăoară i-am întîlnit pe ortacii lui Ion Codrea din Berbești, ținuți la mare cinste și respectați pentru priceperea și puterea lor de muncă; baciul Codrea m-a întîmpinat cu vorbele:

— Zua bună și bun zinit! Și spre inginerul care mă însoțea, ca explicație: Că așa se zice **la noi,** acolo, sus!

VALENTIN HOSSU-LONGIN

(Continuare în pag. 7)

MUZEUL NORDULUI

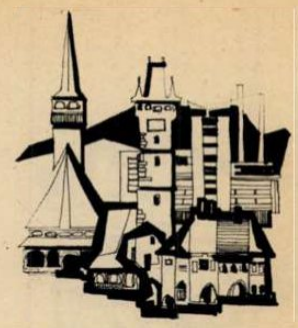

Negreşit, există oraşe care au vocaţia muzeisticii; nefiind ele însele muzee, tezaurizează tot ceea ce li se pare înalt semnificativ cultural, constituindu-şi fonduri şi colecţii prin care apoi se exprimă. Poate că cel mai dotat dintre locurile de mine cunoscute este Sighetu Marmaţiei, vechi orăşel-cetate de scaun a Maramureşului istoric, ambiţios în dorinţa de a reprezenta cultura materială a unui ţinut a cărui istorie numai pentru perioada anterioară secolului XIV-lea a constituit materialul unui volum publicat de arheologul Radu Popa.

Secţia etnografică a Muzeului Maramureşului ilustrează din plin această vocaţie muzeistică. Dacă am mai aminti de colecţia de măşti populare a lui Francisc Nistor, de colecţia de ceramică veche maramureşeană, de covoare şi de pecetare a medicului Victor Pop, observaţia noastră ar fi încă mai deplin înţeleasă. Ca să nu mai spunem că obiecte de artă populară din această zonă fac gloria multor altor muzee şi colecţii. Dintre toate însă, prin varietatea şi valoarea exponatelor, Muzeul Maramureşului se impune cu autoritate.

Sălile de care dispune acum muzeul, dar mai ales tehnica prezentării obiectelor în spaţiul de expunere, sînt de natură să pună în relief, cu pregnanţă, ceea ce reprezintă cu adevărat o personalitate distinctă în cultura materială a Maramureşului. Din acest punct de vedere, muzeul ilustrează ceea ce îndeobşte numim «istoria vie a ţinutului»; el încearcă şi izbuteşte să grupeze într-un ansamblu unitar, prin obiectele pe care le prezintă, deopotrivă gîndirea tehnică şi concepţia estetică a generaţiilor din această veche vatră românească. Sînt reunite sub acelaşi acoperămînt cergi de Săpînţa sau de pe valea Izei, ceramică de Săcel, piparniţe şi leagăne de copii, unelte agricole, casnice şi meşteşugăreşti, celebrele măşti maramureşene, stîlpi sculptaţi de porţi etc.

Ornamentarea lemnului este una dintre vocaţiile trainice şi recunoscute ale Maramureşanului. Fiecare obiect, indiferent de dimensiuni şi de funcţie practică, este transfigurat artistic. Pare că omul acestor locuri refuză să întrebuinţeze obiectele în cazul în care acestea nu sînt încărcate estetic. *Regula este aceeaşi, fie că este vorba de linguri, de pecetare, de porţi, de case. În domeniul motivelor decorative atestate în acest spaţiu geografic, multe lucruri au fost afirmate şi mai multe încă au rămas de descifrat în viitor. Astfel, unele dintre insemne, cele reductibile la cerc, au fost interpretate ca avînd la bază un străvechi cult solar, altele — cununa de spice, motivele florale stilizate, păsările — au fost asociate cu diverse rituri de fertilitate. S-a încercat chiar, prin inventarierea motivelor decorative întîlnite, reconstituirea unui sistem de semne — un cod — cu semnificaţie practică şi ritologică în trecut.*

Este meritul colectivului de muzeografi de la Sighetu Marmaţiei, condus de directorul Francisc Nistor, este meritul unuia dintre animatorii lui mai tineri, Mihai Dăncuş, că au reuşit aceasta. În acelaşi timp, s-a găsit soluţia tehnică de prezentare a acestor obiecte într-un mod care răspunde celor mai exigente cerinţe ale muzeisticii. Se poate spune, fără a greşi, că astăzi Muzeul Maramureşului din Sighetu Marmaţiei este cel mai bine organizat muzeu zonal al ţării, este un omagiu adus valorilor de cultură tradiţională ale ţinutului.

C. ERETESCU
— etnograf —

Biserica Şurdeşti — cea mai înaltă construcţie de lemn din lume

Foto: **IULIU POP**

Rînduri în fugă...

● Ni se semnalează în cimitirul din Şurdeşti existenţa a două cruci de pe la anii 1000—1100, de nimeni cercetate, ca vestigii ale vechimii de vatră.

● Ne solidarizăm cu eforturile de a readuce în actualitatea curentă, an de an, sărbătoarea arhaică «Tînjaua» din Hoteni (23 aprilie), festival campestru, de tip dionisiac, atît de specific locului; nu ar merita cel puţin aceleaşi eforturi de valorificare a datinei ţărăneşti UDĂTORII, din zona Lăpuş, similară cu prima, însă mult mai expresivă ca fast, culoare, desfăşurare concretă, arhaism şi substanţă laică?

● O veste bună, de mult aşteptată: cabana principală a complexului Borşa se extinde cu încă 102 locuri, prin supraetajarea celor două aripi secundare ale edificiului în formă de U: prima aripă, cea din dreapta, însumînd 56 de locuri, intră în funcţiune la sfîrşitul lunii august. Îi va urma,sperăm,curînd cea de a doua.

● Menţionăm că la cîrma Oficiului judeţean de turism Maramureş s-au perindat în opt ani opt directori, fără să fi înregistrat vreo schimbare substanţială în bine sau foarte bine. Deci, anul şi directorul. Întrebăm: frecvenţa acestor schimbări este direct proporţională cu ideea de continuitate şi eficienţă, ori cu aceea de «turism directorial»? Este o temă despre care ne vom ocupa mai pe larg.

● Vestitul cioplitor de porţi BORODI, din Vadul Izei, a ajuns la a 40-a poartă ieşită de sub mîinile sale. Nici vorbă să pună sculele în pod, va mai ciopli multe alte porţi cu «pomul vieţii», «semnul soarelui» şi «funia moroşană». Prevăzător şi înţelept, meşterul se gîndeşte totuşi la urmaşi. Din cei 9 ucenici, doar 4 promit a merge statornic pe calea «profesorului»: ei sînt trei Ioni (Burlean, Filimon, Pătrăuş) şi Mihai Borodi, fecioraşul de 13 ani al meşterului.

● În anul 1914, în comuna Săcel existau 24 de olari care profesau în mod curent ceramica arhaică, de tip dacic, ştiută sub numele de «Săcel». În 1972 există un singur olar autentic, se pare ultima falangă a glorioasei dinastii: numele lui este COCEAN TĂNASĂ, în vîrstă de 52 de ani. Şi acesta e gata să abandoneze lucrul la oale, deoarece autorităţile comunale nu-i acordă nici un fel de sprijin. Alocarea de către forurile judeţene a sumei de 40 000 lei pentru amenajarea unui atelier stă nefolosită de luni şi luni. De ce?

● Nedumereşte următoarea situaţie: ultimul şi cel mai elegant hotel din Baia Mare a fost numit, inexplicabil GUTIN. Cuvîntul acesta nu înseamnă nimic şi nici un munte din România nu poartă şi nu a purtat, după ştirea noastră, acest nume. Muntele cu pricina se cheamă şi s-a chemat din totdeauna GUTÎI. Deci...

● Minerii mai vîrstnici maramureşeni îşi aduc aminte de datina «băieşilor» numită COJINA, ritual păgîn, închinat zeului luminii, pe care minerii băimăreni îl predicau pînă nu demult, în următorul fel: an de an, în iulie, minerii se suiau pe un deal, tăiau un copac, îi dădeau foc şi aruncau peste pălălăi coşuri cu rumeguş, să întreţină îndelung vatra fumegoasă, în jurul căreia jucau şi se veseleau, întru bucuria luminii. Este o formă minerească a «cultului vieţii», dimensiune fundamentală a mitologiei nordice. Oare nu ar trebui reluat obiceiul COJINA, spre a fi valorificat în acord cu sensibilitatea contemporană?

ELVEȚIENI PESTE GUȚII

Primele sclipiri ale soarelui ne-au găsit dincolo de Baia Sprie, pe serpentinele care urcă spinarea Gutîiului. Era duminică și prin sate, bărbați îmbrăcați cu laibăre înflorate și gaci largi și albi ca laptele se adunau în pîlcuri în fața porților. A acelor porți înalte, monumentale, cu cadranul solar, cu brîul și arborele vieții încrustate adînc în trupuri masive de stejar. Ne-am abătut cîțiva kilometri din șosea, pentru a arăta unui grup numeros de turiști elvețieni, interesați să descopere în forma sa cea mai autentică bogatul tezaur spiritual al poporului nostru, biserica din Șurdești. Biserica din Surdești este unul dintre acele monumente de arhitectură țărănească, durată peste veacuri, care ridică meșteșugul cioplitorilor maramureșeni, unici în îndrăzneala lor, la rang de virtute. Pe oaspeți îi impresionase armonia proporțiilor, dominate de turnul înalt și subțire, ca o săgeată aruncată spre bolta senină a cerului, record de înălțime, pare-mi-se, printre construcțiile de lemn din întreaga lume.

Pașii se afundau în iarba înaltă, printre meri și pruni, printre nuci și castani bătrîni, în jurul cărora se răsfira satul, cu case albastre, croite din bîrne puternice, înfipte parcă de cînd lumea în pămîntul Maramureșului. Cele dintîi care ne-au ieșit în cale sînt supuse rigorilor nevinovate ale curiozității elvețiene.

Un cor de exclamații îndreptat în direcția unei noi descoperiri, fotografii, filmări, înregistrări — totul se repeta ca un laitmotiv, ori de cîte ori oprim autocarul.

O tînără turistă din Lausanne mă întreabă cum poate închiria una din aceste case pentru o vară întreagă. Ar vrea să vină cu copiii și să stea pe toată durata vacanței în pacea binefăcătoare a Nordului.

— Spuneți-i că la noi oricine-i bine venit și stă cît poftește, mă pune să-i traduc stăpîna casei.

Aud deodată în urma mea vocea cunoscută a domnului Cellier.

— Iată un dac! Veniți să-l vedeți!

— Unde e? Unde e? întreabă vreo două duzini de glasuri.

În direcția degetului arătător al domnului Cellier apăruse un bătrîn voinic, cu trăsături dure și privire limpede, amuzat că devenise din senin ținta cîtorva zeci de aparate de fotografiat.

Ultima serpentină a Gutîiului plonjează în Mara, satul cu numele-simbol al țării pe care o străbatem. De-aici încolo, porțile monumentale, cu arc, ogivă, brîu, cadran solar, însemne de civilizație milenară, porțile lui Gavrilă Utan din Călinești sau ale vestitului Gheorghe Borodi din Vadu Izei ne vor călăuzi pînă departe la Borșa, prin universul mitologic al Maramureșului.

— Am vrea să-i cunoaștem pe acești făurari de frumos.

I-am dus să-l cunoască pe Gheorghe Borodi, bărbatul uscățiv, aproape bătrîn, cu chip dîrz și ochi pătrunzători care, obișnuit cu vizitele pe nepusă masă, își vedea netulburat de treabă, închipuind cu barda o funie împletită în carnea crudă a lemnului. Le-am arătat apoi casa lui Nicoară Hotea din Sat Șugatag, cojocarul cu cinci diplome cîștigate la bienale și la expoziții internaționale de artă populară, după un sfert de secol de trudă închinată tradiției.

— Asta-i rînduiala, trage concluzia badea Nicoară, după ce explicase tehnica înfloriturilor de pe cojoace. Și tot după orînduială, luați de gustați din slana și pălinca noast!

Amiaza ne-a prins la Săpînța. Săpînța, știe toată lumea, este comuna din «extremul nord» cu «**cimitirul vesel**», plăsmuirea șugubeață a unui țăran hîtru, încărcat cu harurile artei, care s-a apucat să evoce în versuri și imagini trăsăturile de caracter ale celor plecați din această lume, pe crucile de la căpătîi.

În Săpînța s-a nimerit în duminica aceea o nuntă. Vătășeii gătiți de sărbătoare au venit pînă în curtea bisericii, acolo unde stau înfipte crucile pictate de Ion Stan Pătraș și, dînd peste grupul elvețienilor, i-au poftit fără multă vorbă la petrecere. I-am văzut cîteva clipe mai tîrziu împreună, însoțind, după datină, mai întîi alaiul mirelui, apoi pe cel al miresei, cinstind din mers, în chiote de veselie și ritmuri de tobă, din sticlele trecute din mînă în mînă cu țuică tare ca para focului.

— Crede-mă, că nu vă înțeleg, mi se adresase unul dintre străini. Cum de este cu putință ca oameni care atunci te văd pentru prima dată, să își deschidă atît de spontan brațele și inima, să te invite la cea mai intimă petrecere de familie, socotindu-te unul de-ai lor, cu care închină firesc, în sănătatea ta și a tuturor, fără să-ți ceară nimic, în schimb!? Pe dumnezeul meu că nu înțeleg!

Ne grăbeam să ajungem la lelea Anuță, înainte de căderea nopții. Nu poți să treci prin Săpînța, fără să te oprești, fie și pentru o clipă, în poarta Anuței Pop, să-i privești cergile și scoarțele țesute cu migală, așa cum le-au țesut cîndva bunicile și străbunicile ei. Nu se aștepta la oaspeți; s-a trezit cu noi năvălindu-i în casă, puțin surprinsă, dar căutînd să deslușească din larma de glasuri scăpate de la nuntă, temeiurile acestei vizite. Și, pe cînd îi admiram hărnicia lucrului, femeia avu timp să se strecoare pe ușă, pentru a se întoarce cu un putinei de brînză proaspătă de oaie și cu două oiege de pălincă parfumată de piersici.

Privirile mele s-au încrucișat atunci cu privirile domnului Gudit, turistul elvețian care-l luase martor pe dumnezeu pentru firea neînțeleasă a maramureșenilor. Probabil că iar voia să mă întrebe ceva. Sau poate că, în sfîrșit, aflase singur răspunsul la întrebarea pe care mi-o pusese mai înainte.

Seara, la Baia Mare, la capătul zilei a doua de excursie, dl. Daniel Detraz, șeful Agenției «Lavanchy» din Elveția, înregistra primele înscrieri ale viitoarei călătorii în România. Totul începuse atît de frumos, încît merita să fie trăit pentru a doua oară!

NICOLAE DOCSĂNESCU

Maeștri ai cîntecului popular: frații Pătrăuș

CREASTA

legendă și simbol

Un munte, la fel ca și o apă, poate însemna, pentru cel ce se încumetă, un drum, o legendă, o idee, ori poate rămînea simplu «loc de muncă», dătător de hrană pentru cei ce se încred în el, pentru turmele ce-l înviorează de primăvara și pînă la căderea brumelor. Pentru maramureșeni însă, Gutîiul înseamnă mult mai mult: el reprezintă Piatra Mare, împlîntată în lanțul înălțimilor dinspre sud, fortăreață dură, invincibilă, căreia Viteazul din Măgoaja i-a cerut adăpost și loc pentru comorile sale, și nimeni nu știa, în afară de el, Pintea Grigore, care-i bradul prin al cărui vîrf doar într-o anume noapte a primăverii, cînd toate stîncile se deschid spre a face loc vieții să treacă, doar el singur poate intra în grota unde aurul se înmulțește spre pedeapsa celor ce împărțeau pedepse! Și pentru că muntele a păstrat pentru totdeauna tainele lui Pintea, reverberate numai în undele Lupșei, Izei și Marei, moroșenii, cei de azi și cei din toate timpurile, iubesc Gutîiul.

Poate că vistiernicii Mariei Tereza, care au încercat să-și taie drum pe sub Gutîi, să ajungă la Piatră, s-au înspăimîntat de sălbăticia pieptenului de andezit, scrijelat

BOGDANA

În urmă cu vreo cinsprezece ani, am păşit pentru prima dată în satul de baştină al primului dintre Bogdanii scaunului Moldovei, întemeietor al domniei de la răsărit de Carpaţi.

Mai avusesem, cîndva, prilejul să mă opresc în preajma amintirii sale, la Rădăuţi, în faţa acelui extraordinar monument, unic prin proporţiile sale, care este Biserica Domnească. Tradiţia a botezat-o Bogdana şi o socoteşte ctitorie a primului voievod moldovean de sine stătător. În această privinţă, învăţaţii încă nu şi-au spus ultimul cuvînt. Dar nu la asta mă gîndeam atunci. Văzusem acolo, la Rădăuţi, într-o latură a naosului întunecos, piatra de mormînt meşteşugit împistrită cu palmete, pusă de Ştefan cel Mare deasupra osemintelor «străbunului său, bătrînul Bogdan Voievod». Mai văzusem, tot acolo, în tabloul ctitoricesc al lăcaşului, figura ştearsă a unui voievod bătrîn de zile, zugrăvit de o mînă supusă convenţiilor, cu barbă albă, siluetă hieratică şi trăsături impersonale, pe care tradiţia îl identifica tot cu Bogdan I.

Aici la Cuhea eram acasă la Bogdan, în locul din care el plecase exact cu şase veacuri înainte, peste munţi, prin Prislop, şi în noaptea aceea am adormit sub cergă, gîndindu-mă la căutările din ziua următoare.

Am bătut a doua zi uliţele Cuhei şi împrejurimile satului, spre leud şi Dragomireşti, şi am stat la vorbă cu bătrînii ce mai purtau plete. Mi-a părut rău aflînd că oamenii vorbeau mai mult despre «Dragoş Vodă», vînătorul de zimbri şi «descălecătorul» tradiţiei cronicăreşti, venit în sat prin cărţile din ultima sută de ani şi veşnicit, cu vreo trei decenii înainte, printr-o troiţă pusă pe sprinceană de deal. Dar tot atunci mi s-a arătat într-o grădină o movilă, străjuită de un nuc, despre care mi s-a spus că ar fi locul «grajdurilor lui Dragoş Vodă». Iar spre amiază, pe una dintre terasele Izei, într-un loc din care privirea aluneca de-a lungul văii pînă în crestele înceţoşate ale Pietrosului, bucăţi de arsură şi fărîme de oale scoase de sub pămîntul îngheţat, m-au încredinţat că mă aflu deasupra rămăşiţelor unei clădiri care se mistuise cîndva în foc, într-o vreme pînă la care nu mai pătrundea aducerea aminte a satului.

Plai maramureşan

Rodica Tincu din Hoteni

Fotografii de **IULIU POP**

Am mai gîndit uneori la locurile de la Cuhea, dar au trebuit să treacă opt ani pînă cînd am izbutit să mă întorc acolo, pentru cercetări. Cred că dintre multele începuturi de săptămînă, n-am să uit ziua în care după ce am tăiat, cu părere de rău, nucul de deasupra movilei, am trasat primul şanţ. Chiar de la primele muşcături de casma au început să se vadă ruine de ziduri, iar pe măsura înmulţirii şi lărgirii şanţurilor, se desena tot mai clar planul unei biserici în navă.

Cîteva zile mai tîrziu, pe cînd săpăturile de la «grajdurile lui Dragoş Vodă» erau în toi, am pornit şanţuri asemănătoare deasupra Izei, pentru a găsi sub glie temeliile din bolovani de rîu ale unei mari construcţii cu pereţii năruiţi, înconjurată de trunchiurile carbonizate ale unei foste împrejmuiri. Se închega, încet, un tablou veridic şi palpabil al Cuhei din vremea lui Bogdan.

Pe locul ruinelor bisericii au ieşit la lumină mormintele unui cimitir mai vechi, de dinainte de vremea viitorului domn al Moldovei, cimitir deasupra căruia s-a construit, către 1340, lăcaşul cu ziduri de piatră. În groapniţa acestuia din urmă, durată lîngă una dintre laturile altarului, s-au dezvelit osemintele a doi dintre membrii familiei lui Bogdan, ţinînd între oasele degetelor bănuţii de argint ai «vămilor văzduhului», bănuţi din vremea în care hrisoavele încep a vorbi despre faptele voievodului Maramureşului. Unul dintre cei îngropaţi acolo nu poate fi decît luga, fratele lui Bogdan, pe care un hrisov din 1353 îl pomeneşte ca răposat. În faţa staturii mai degrabă scunde a ctitorilor din groapniţă, cu încheieturi subţiri şi trăsături fragile, mi-am schimbat treptat imaginea despre luptătorii vînjoşi cu buzdugane uriaşe, aducîndu-mi aminte că şi Ştefan cel Mare os de muşatin, a fost «nu mare de stat, dar aprig la războaie».

Deasupra Izei, printre năruiturile reşedinţei voievodale, am aflat pinteni de călăreţi, podoabe de veşminte, vîrfuri de săgeţi şi alte felurite obiecte, toate din vremea în care para focului a pecetluit mărturiile prezenţei lui Bogdan la Cuhea.

Povestea acelor ani s-a reconstituit, hrisoavelor şi frînturilor de cronică alăturîndu-se documentele de viaţă. Cneaz al Văii Izei, Bogdan a devenit, înainte de 1342, voievod al întregului Maramureş. La începuturile domniei lui Ludovic I, pe vremea cînd noile orînduieli aduse aici, la izvoarele Tisei de oameni străini locului împuţinau încetul cu încetul tiparele obiceiurilor şi aşezămintelor celor născuţi şi crescuţi printre pădurile de sub Gutîi şi de sub Ţibleş, Bogdan a ridicat spada. Frămîntările şi luptele au durat mult, pînă prin 1359. Părăsit treptat de o parte dintre ai săi, Bogdan a mai păstrat totuşi în jurul său destui credincioşi, pentru ca atunci cînd pămîntul Maramureşului nu l-a mai putut adăposti, să pornească în fruntea lor peste munţi şi să întemeieze domnie nouă în Ţara de Sus a Moldovei.

Se poate ca, de pe vîrful Prislopului, privind tăcut înapoi spre văile Maramureşului, Bogdan să fi zărit în depărtare ultimele şerpuiri ale flăcărilor care-i mistuiau reşedinţa de la Cuhea...

RADU POPA
— cercetător, autor al mai multor lucrări despre istoria Maramureşului voievodal —

MARAMUREŞ

(urmare din pagina 4)

Subliniase «la noi» cu acea semeţie pe care numai moroşenii o cunosc şi înţeleg: strămutaţi din spaţiul lor geografic şi sentimental, bărbaţii îşi mlădie limba în apartele grai nordic, «zua bună!» fiind cel mai cald salut din cîte există. Aceste echipe de muncitori exemplari îşi întemeiază «ţara» oriunde se aşază. Între ei şi cei rămaşi la vatră rămîn legături peste distanţe, se petrece un transfer nevăzut de vitalitate. Plecaţii îşi apropie, cunosc, învaţă ce-i nou, văd multe şi-şi îmbogăţesc mintea, aducînd darurile şi veştile din lume celor ce le-au păstrat structura, trăinicia, mîndria casei. Poate de aceea plecările lor nu înseamnă niciodată dezrădăcinare.

Este sensul şi esenţa anualei întîlniri la Baia Mare a «Fiilor Maramureşului», patronată de primul secretar al judeţului, tovarăşul Gheorghe Blaj. Se strîng, înainte de Armindeni, plecaţii din vatra strămoşească, sînt pentru cîteva zile din nou în matricea folclorului nordic, descoperindu-i de fiecare dată alte şi alte virtuţi. Îi aduce dorul şi-i primeşte «ţara» cu tot ceea ce are mai frumos şi durabil. Îi întîmpină primăvara maramureşană, pe înălţimile Gutîiului coboară, ca dintr-o arcă, verdele pădurilor seculare, cuprinzînd totul într-o enormă explozie solară. Îi primesc satele înnoite şi oraşele moderne, replică de civilizaţie contemporană dată înaintaşilor descălecători de neam şi datini. Judeţul de azi e vatra socialistă a trei «Ţări» nordice surori: a Maramureşului, a Chiuarului, a Lăpuşului...

de vremi din vechiul crater, ca spinarea colţuroasă a unei uriaşe reptile mezozoice. Probabil că privind-o de pe Mara, în lumina amurgului, li s-a părut că din munte ţîşneşte o enormă creastă de cocoş, de aceea au botezat-o ca atare. Moroşenii însă i-au zis: Ţîcla Gutîiului, Ţifăraia Gutîiului. Piatra Gutîiului sau Piatra Mare, hărţile însă obligîndu-ne să-i zicem şi azi «Creasta Cocoşului». Dar indiferent cum i-ar fi zis, Creasta rămîne un simbol al tăriei spirituale a oamenilor din aceste locuri.

Alături de ea, Crestele Doamnei, împinse ceva mai spre răsărit, în masiv, străjuiesc văile dinspre răsărit şi sud a Lăpuşului, respectiv a Săsarului. În zilele reci şi senine de octombrie, atunci cînd cerul spălat de ploaie îmbracă mantia transparentă şi fragilă a albastrului băimărean, pătruns în limbajul «coloniei pictorilor» ca o nuanţă de o deosebită prospeţime, din turnurile de beton, ceramică şi sticlă ale Băii Mari. Crestele, la o depărtare de peste 40 kilometri, pot fi atinse cu mîna! Culorile muntelui se iau la întrecere cu ale pictorilor...

Botaniştii au găsit aici steluţe rare albastre, la care chiar aşa le-au zis, Aster alpinum, **şi s-au minunat de mulţimea lichenilor ce pictează stînca în galben, verde, negru şi chiar albastru. Numărul lor urcă la aproape o sută, din care multe forme necunoscute pînă acum. Geologii au studiat andezitul, găsind un biotit căruia i-au zis de Gutîi, şi au declarat zona rezervaţie geologică unică, pe o întindere de 50 de hectare, după cum unic este şi Gutîiul, şi întreg Maramureşul, în splendoarea naturii sale sălbatice.**

Pătrunderea în aceste ţinuturi, a Maramureşului geografic, dinspre Baia Mare se face prin apropierea de Creastă, fortăreaţă de piatră, lăsată să străjuiască trecerea de peste munte în serpentinele largi, prinse în curbe încătuşate-n asfalt, pe 19 kilometri, peste care se apleacă tunelul coroanelor de fagi, împrăştiind răcoare. Din vîrf, urmînd marcajul «bandă roşie», pictat pe pietre şi arbori, ne conduce prin poieni, pe drumuri forestiere, prin mlaştini cu floră specifică, spre Creastă, un drum de două ore. Este cel mai comod drum de-a ajunge în aceste ţinuturi de legendă, ştiinţă şi frumos. Dar cîte drumuri nu duc spre Creastă! Toate se întretaie la cei 1438 metri de piatră înnourată, unde Creasta Gutîiului se opreşte din ţîşnirea-i milenară.

TEREZIA TĂTARU

locuri de cazare

● **HOTELURI, MOTELURI ŞI HANURI**

Baia Mare: «Gutinul» — 201 locuri, «Bucureşti» — 160 locuri şi «Minerul» — 85 locuri.

Sighetu Marmaţiei: «Tisa» — 49 locuri şi «Gutinul» — 29 locuri.

Motel «Usturoi» — situat pe Valea Usturoiului, în apropierea pădurii de castani comestibili. Dispune de 18 locuri (categoria I).

Băile Apa Sărată — ape minerale bogate în iod şi sulf, indicate în afecţiuni reumatice; 30 locuri (categoria I) în vile.

Băile Cărbunari — ape minerale bogate în sulf, fier şi iod; 95 locuri (categoria I) în vile.

Băile Dăneşti — ape minerale bogate în sulf şi fier; 57 locuri (categoria I).

Staţiunea de odihnă Izvoarele, situată în masivul Gutîi, la 950 metri altitudine. Capacitate de cazare: 262 locuri, în vile.

Staţiunea de odihnă Borşa, situată pe versantul nordic al masivului Rodnei, la 850 metri altitudine. Dispune de 172 locuri, în două unităţi de cazare. Excelente pîrtii de schi şi o trambulină olimpică de sărituri.

Hanul «Prislop» — situat în masivul Rodnei, pe Pasul Prislop; 32 locuri.

● **CAMPINGURI**

«Stejarul» — în pădurea Finteuş; 24 locuri în căsuţe.

«Doi porumbei» — în satul Săbişa; 8 locuri.

● **CABANE**

«Păstrăvul», în centrul complexului turistic Baraj-Firiza, pe malul lacului de acumulare Firiza, la 385 metri altitudine; 7 locuri. **«Lacul Bodi-Ferneziu»** — situat în masivul Gutîiului; 22 locuri; ştrand. **«Mogoşa»** — la poalele Vîrfului Mogoşa, din munţii Gutîi, la altitudinea de 731 metri; 37 locuri; lac de acumulare, cu posibilităţi de agrement nautic. **«Capra Neagră»** — în comuna Moisei; 31 locuri. **«Puzdrele»** — în masivul Rodnei, la 1540 metri altitudine; 30 locuri.

● **CASE DE VÎNĂTOARE**

«Făina» — pe Valea Vaserului-Vişeu; 3 camere. **«Novat»** — pe Valea Vaserului-Vişeu; 3 camere. **«Coşnea»** — în comuna Poienile de sub Munte; 3 camere. **«Vîlcele»** — lîngă lacul Firiza; 2 camere. **«Izvoare»** — în ocolul silvic Mara; 2 camere. **«Ţibleş»** — în raza comunei Groşii de sub Munte; 2 camere.

Să-i zicem «Gutii»... noului hotel din Baia Mare

obiective turistice

BAIA MARE

● **Piaţa Libertăţii,** *centrul vechi al oraşului, cu clădiri în stil gotic şi baroc, datînd din secolele XVII şi XVIII.*

● **Turnul Ştefan,** *situat în Piaţa Cetăţii, construit între anii 1445 şi 1468, ca o anexă a Catedralei Sfîntul Ştefan (secolul XIV), ale cărei ruine nu mai există.*

● **Catedrala Sfînta Treime,** *din Piaţa Cetăţii, ridicată de călugării iezuiţi (1717—1720), avînd vitralii măiestrit lucrate şi mobilier original.*

● **Turnul măcelarilor,** *din Piaţa Izvoarele, reprezintă — împreună cu un fragment dintr-un zid de piatră — ultimele rămăşiţe ale bastioanelor vechii cetăţi şi a zidului înconjurător, datat din a doua jumătate a veacului al XV-lea.*

● **Muzeul judeţean Maramureş,** *cu secţii de istorie-arheologie, artă plastică, etnografie şi minerit.*

● **Planetariul;** *vizitatorii au posibilitatea să cerceteze Universul.*

● **Monumentul Ostaşului Român,** *opera sculptorului Andrei Ostap, ridicat în memoria ostaşilor români căzuţi pentru eliberarea patriei.*

● **Parcul oraşului şi Dealul Florilor,** *locul preferat de recreere al băimărenilor. Aici se găsesc mulţi arbori de esenţă rară. La poalele Dealului Florilor (365 metri altitudine), pe Cîmpul Tineretului, sînt situate Teatrul de vară, Complexul sportiv şi ştrandul.*

● **Grădina zoologică.**

● **Monetăria veche,** *construcţie datînd din secolul al XVII-lea.*

SIGHETU MARMAŢIEI

● **Muzeul Maramureşului** *dispune de bogate colecţii ale artei populare maramureşene.*

● **Biserica reformată,** *monument istoric, ce reprezintă o îmbinare a stilurilor arhitectonice medievale (gotic-romanic-baroc).*

● **Solovanul,** *pe malul Izei, împreună cu «Grădina Morii», este locul de odihnă al sighetenilor. Aici s-au descoperit urmele unei aşezări din epoca bronzului.*

MOISEI

● *Monumentul celor 29 partizani maramureşeni ucişi de fascişti în 1944, opera sculptorului Vida Geza.*

BISERICILE DE LEMN

Monumente istorice şi de arhitectură; adăpostesc valoroase fresce, icoane pe sticlă şi pe lemn, cărţi vechi bisericeşti tipărite în Transilvania, Moldova şi Muntenia, iconostase de o rară frumuseţe. Se disting în mod deosebit bisericile din **Ieud** *(cea mai veche construcţie de această natură din Maramureş — 1364),* **Budeşti** *(în care se află o cămaşă de zale atribuită lui Pintea Viteazul),* **Şurdeşti** *(considerată cea mai înaltă construcţie de lemn din lume — 56 metri),* **Rozavlea, Şieu, Remetea Chiuarului, Bogdan Vodă.**

PORŢILE MARAMUREŞENE

Reprezintă o sinteză a creaţiei populare locale avînd o bogată ornamentică sculpturală, plină de poezie şi iscusinţă, prin reprezentări ale cultului soarelui, motive geometrice şi florale. Se remarcă porţile din Vadul Izei, Mara, Bîrsana, Berbeşti, realizate de cioplitorul Gheorghe Borodi, căruia i s-a conferit, de către Uniunea Artiştilor Plastici, titlul de «meşter popular», prima distincţie de acest fel din ţară.

Centrul civic al Băii Mari

DRUMUL PARTIZANILOR

În primăvara anului 1944 Semenicul a fost teatrul unor evenimente legate de activitatea grupului de partizani «Mărășești», important moment al rezistenței bănățene. Cărările de acces de la Bocșa și Anina, spre adăpostul din muntele Jervan, drumurile de aprovizionare, de recunoaștere a obiectivelor ce urmau să fie atacate: centrala electrică «Breazova» de pe Birzava (la sud de Văliug), podurile de pe linia ferată Orșova—Timișoara, pe lîngă elementul documentar, prezintă numeroase puncte de mare interes istoric (Cetatea Bocșei, Cetatea Carașovei) și turistic, celebrul carst cărășan — cheile Carașului, peștera Comarnic — noile obiective construite în anii noștri — lacurile de acumulare Secu, Văliug, Trei Ape cu fermecătoarele lor campinguri, Complexul Semenic la care duce un funicular, cabanele Crivaia, Klaus etc. Evident, spre aceste locuri de puternică atracție turistică duc azi șosele modernizate. Redacția revistei socotește însă că pentru tinerii iubitori de inedit, de drumeție pe poteci de codru o descriere a itinerarului parcurs de partizani, pe lîngă evocarea acestui moment al rezistenței bănățene, vizitarea monumentului eroului Ștefan Plavăț de la Văliug, adăpostul refăcut de «Cutezătorii» casei pionierilor din Reșița — «Zori noi» prezintă și un larg interes turistic. De aceea ne-am adresat tovarășului Pavel Popa, fostul comandant militar al grupului de partizani, un bun cunoscător al județului, cu rugămintea să indice cititorilor noștri unele dintre cele mai caracteristice locuri și popasuri, cu precădere inedite, din căile parcurse în acțiunea de acum 28 de ani.

Adăpostul grupului de partizani «Mărășești» din Munții Semenicului, care a acționat în primăvara anului 1944

Locul unde a fost împușcat Ștefan Plavăț

Fotografii de **EVELLEI LÁSZLÓ**

Mă voi rezuma în acest articol la traseul denumit de U.T.C. «Drumul partizanilor».

Locul de concentrare a grupului a fost stabilit încă din iarna lui 1944, în baza hotărîrii Comitetului regional P.C.R. Banat, la Bocșa. Vom porni la drum tot de aici. Vom pleca din piața bisericii (una dintre cele mai frumoase și reprezentative turle ale barocului bănățean) pe șoseaua — dublată pe atunci și de o cale ferată îngustă, spre Ocna de Fier. La intersecția acesteia cu șoseaua ce vine de la Bocșa Montană părăsim căile circulate (este de la sine înțeles de cel) și trecem în continuare pe drumul de căruță din Valea Vîrtoape (marcat cu bandă galbenă) pe lîngă lacurile cu același nume. Poteca urcă spre sud pînă în șoseaua ce leagă Dognecea de Reșița (fost drum al U.D.R.). La Crucea Lupacului întîlnim intersecția spre Lupac (bandă roșie), vechi centru minier, unde se afla un al doilea loc conspirativ și unde erau depozitate arme și muniții. Aruncăm o privire asupra Reșiței care se dezvăluie aici în toată amploarea ei la poalele dealului. Moroasa, Lunca Pomostului, Lunca Bîrzavei erau pe atunci, le spune și numele, terenuri virane pe care creșteau rogoz și tufăriș. Azi, aici, crește Reșița nouă, cu noile ei construcții industriale, cu blocuri moderne înconjurate de spații verzi și locuri de agrement și cultură (Parcul tineretului, cinematograful de vară, muzeul locomotivelor cu aburi). Peste înălțimi se ridică coșurile aglomeratorului, al oțelăriei, al furnalelor. Evident grupul de partizani a evitat orașul (unde alți 50 de comuniști așteptau momentul plecării spre tabără). Tindem spre sud, spre Carașova.

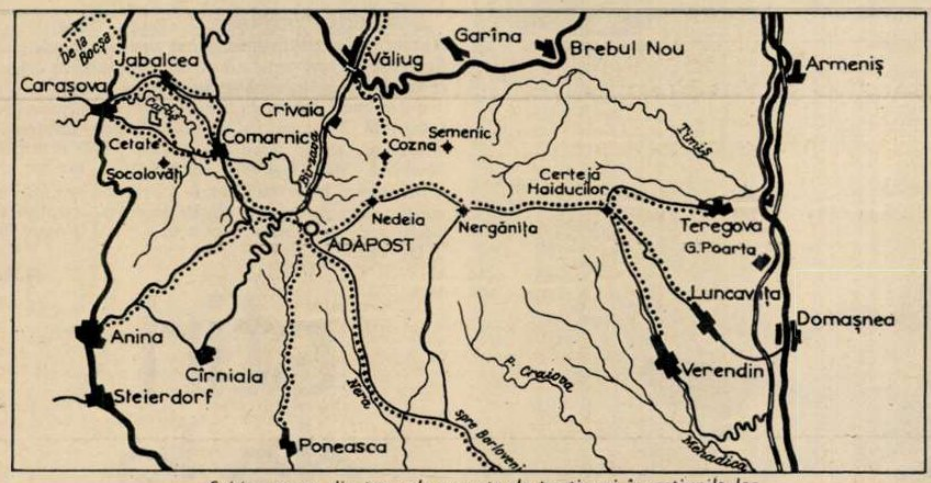

Schița unora din traseele urmate de partizani în acțiunile lor.

Ajunși în șoseaua Carașovei o vom urma pînă la km 10. Ea e o parte din celebrul carst cărășan, studiat după primul război mondial de savantul francez Emille de Martonne. Puternic afectată de formațiuni specifice zonelor calcaroase: doline, sorburi, peșteri, trecerea peste «Cîmpia Mărculeștilor» devine un bun prilej de recapitulare a cunoștințelor de geologie. În acest punct pe stînga se desprinde o potecă ușor de urmat pînă la cetatea Carașovei, atestată documentar din 1230, loc de concentrare a trupelor ce se îndreptau spre Nicopole (1396). În continuare, pe poteca clară (bandă albastră) străbatem înălțimea Passac, avînd spre sud defileul din cheile Carașului. Capătul potecii dă în șoseaua Reșița — Comarnic unde ajungem în 10—15 minute. Vom vizita această lume subterană de basm atît de complet prezentată de Virgil Birou în «Locuri și oameni din Caraș». Ne continuăm apoi drumul spre Anina, pînă la cantonul Naves, de unde o ramificație spre nord-vest (Respițel) ne trece în artera Văliug, pe care vom urca pînă la podul de piatră de lîngă cantonul Bîrzăvița. Aici, în acea fierbinte vară a lui 1944, a fost urcat în camion corpul neînsuflețit al eroului partizan Ștefan Plavăț, căzut în luptă cu un pluton de jandarmi din legiunea Oravița.

PAVEL POPA

Spre sud se desprinde un drum forestier care trece pe lîngă podul de lemn spre Poneasca și urcă de-a lungul Bîrzavei spre izvoare. Pe vremuri această porțiune era puternic împădurită. Pe dreapta drumului o potecă ne va trece peste confluența celor două izvoare ale rîului pînă într-o poiană străjuită de molizi impresionanți. Aci, jumătate săpat în pămînt, refăcut de detașamentul de «cutezători» «Zori Noi» ai Casei pionierilor din Reșița, se află adăpostul. Urcînd pe culmea ce domină poiana, întîlnim locul unde a fost împușcat în luptă Ștefan Plavăț, loc împrejmuit prin grija organizației de tineret. Flori modeste de pădure sînt răspîndite de utecișți și de pionieri ori de cîte ori se organizează excursii pe aceste locuri atît de pline de evocări.

De la adăpost pornesc radial poteci pe care grupul le-a folosit pentru recunoașterea obiectivelor amintite. Este greu ca ele să fie descrise într-un singur articol. Schița le indică, iar traseele sînt ușor de identificat, dacă vom consulta ghidurile apărute între timp («Drumeții prin munții Banatului» de Lazăr Botoșăneanu și Ștefan Negrea, «Ghidul județului Caraș-Severin» de dr. Marius Bizerea).

Aș vrea doar să mai completez că pe aceste trasee spre obiectivele militare ale partizanilor se găsesc frumoase ansamble turistice.

1. Adăpost — Poneasca — tabără județeană de pionieri, cu locuri de păstrăvit și ieșire în Valea Almăjului.

2. Adăpost — Borloveni, șoseaua forestieră pe Valea Nerei.

3. Adăpost — Crivaia-Văliug — Secul, celebru traseu turistic al lacurilor de acumulare de pe Bîrzava.

4. Adăpost — Semenic — Teregova, cu abatere pe la «Trei Ape», cel mai înalt lac de acumulare din județ.

Pînă la plantarea marcajelor, unele chiar în acest an, rămîne la inițiativa drumeților să le urmeze și să trăiască clipe de pionierat pe cărările fierbinți, călcate în nu mai puținul an fierbinte 1944.

ZIGZAG

● *5 SEJURURI GRATUITE LA MARE (5 premii I), în 1973, sînt oferite de organizatori (ONT «Litoral» și Asociația artiștilor fotografi din România) la* Concursul de fotografie artistică «Vacanțe pe litoralul românesc». *Ultimul termen de predare a lucrărilor este 1 noiembrie 1972. Sînt invitați să participe toți turiștii aflați pe litoral — fotografi amatori sau profesioniști.*

● *CELEBRUL SAVANT,* prof. dr. Hermann Oberth, *pionierul zborului în cosmos și al rachetelor, și-a încheiat călătoria în țara noastră printr-o vacanță pe litoral.*

● *EXCELENTE TRANSMISII în direct realizează și anul acesta, din barurile și restaurantele stațiunilor de pe litoral, postul estival* Radio-vacanța. *Amintind-o pe cea de la «Paradis» (stațiunea Jupiter) invităm turiștii să-i asculte acolo, și în luna septembrie, pe antrenantul cîntăreț Chike Basil din Nigeria și orchestra sibiană «Combo».*

● *ACUM, CÎND SOARELE SE FACE lacrimă nouă de vin, mergeți seara la «Tavernă», în Mamaia, să-l ascultați pe* Dona Siminică *cîntînd și făcînd praf somnul, cu melodii descîntate la zori și la pescărași. L-am chema și pe Fănuș Neagu, care știe bine să asculte cu geana jumătate un lăutar artist care face cît trei soliști aduși prin ARIA, de prin Italia...*

● *FRUMOASE EXCURSII în* Delta Dunării, la Histria, Adamclisi, la Stațiunea viticolă Murfatlar *figurează în programul oferit de gazde tuturor celor ce-și petrec în septembrie vacanța la mare.*

● *Un imens buchet cu flori, precum și mulțumirile entuziaste ale turiștilor îi sînt adresate tovarășei* Totoescu, *de la biroul de cazare ONT (Cazino-Mamaia). Mîna enervată, apostrofările, precum și glasul mereu iritat, au făcut — și probabil mai fac — «încîntarea» celor care, obosiți de drum, așteptînd o vorbă bună de primire, rămîn cu o tristă plăcere în fața «hișeului...*

A.R.

știri de la mare

CENTENARUL „SANCTUARELOR NATURII“

În acest an, Parcul Național Yellowstone își sărbătorește centenarul. Evenimentul depășește însă, ca importanță, fruntariile S.U.A., deoarece aceasta este prima rezervație din lume de ocrotire a naturii. Înființarea lui în anul 1872 are la bază o lege votată în Congresul S.U.A. în care se stipulează printre altele că menirea acestui prim parc național este de a fi «loc de plăcere pentru instruirea și distracția poporului». Acest exemplu a fost urmat în numeroase țări: în 1886 guvernul australian creează în Noua Galie de Sud «The Royal National Park», în 1894 se constituie în Noua Zeelandă «Tongario National Park» ș.a.m.d. Astăzi, există în întreaga lume peste 1200 de parcuri și rezervații naturale înscrise de «Uniunea Internațională pentru Protecția Naturii și Resurselor sale» în «Lista Națiunilor Unite de Parcuri Naționale și Rezervații Analoge» ratificată în 1967 de O.N.U. Ele sînt răspîndite pe teritoriile a 136 de țări de pe toate continentele, printre care și România, care figurează în amintita listă O.N.U. cu 16 unități (vezi «România Pitorească nr. 7/1972).

Adevărate «sanctuare ale naturii», parcurile naționale și rezervațiile naturale sînt astăzi nu numai laboratoare de cercetări științifice, dar și singurele locuri de pe Terra, unde conservarea naturii este asigurată prin puterea legilor.

În condițiile în care omul a devenit conștient de uriașa-i răspundere ce-i revine pentru conservarea mediului înconjurător și, ca urmare, a început să desfășoare ample acțiuni în colaborare internațională, aniversarea centenarului primului parc național din lume are o semnificație aparte. De altfel, ea este marcată prin convocarea în decorul de fantastic din Yellowstone, a celei de a 2-a Conferințe Mondiale asupra Parcurilor Naționale (18—27 septembrie a.c.). Marele interes al problematicei puse în dezbatere este reflectat în anunțarea unei largi participări la care vor fi reprezentate peste 120 de state.

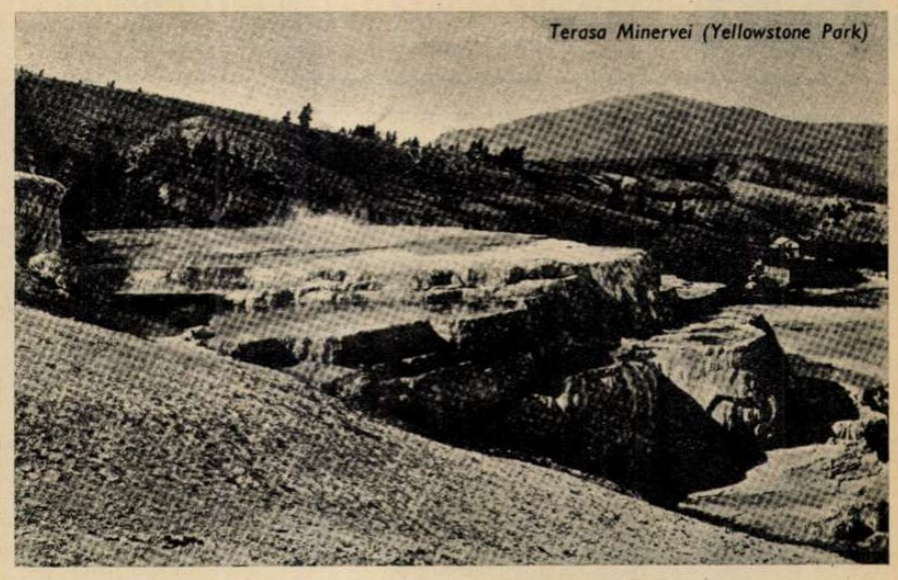

Terasa Minervei (Yellowstone Park)

FANTASTICUL YELLOWSTONE PARK

VĂZUT DE UN CĂLĂTOR DE ACUM OPT DECENII*)

GEOLOGUL CĂLĂTOR

«...La fiecare pas întîlnești un izvor de apă fierbinte, la fiecare cotitură te afli în fața unui vulcan de noroi cald, a unor fumarole și solfatari, a zeci de geyseri sau țîșnitori de apă fierbinte... Impresia ce ți-o produc aceste locuri este de nedescris: zgomotul asurzitor al geyserilor, amestecat cu suieratul ascuțit al fumarolelor și cu mirosul de sulf al solfatarilor, adăugat la căldura răspîndită de toate aceste emanații și la teama de a te scufunda la fiecare pas greșit, te fac să crezi că te afli în infern. Sînt sigur că dacă cei vechi ar fi cunoscut platoul Yellowstone, nu în vulcanul Etna, ci aici ar fi așezat ei gura infernului...»

Încredințîndu-și hîrtiei aceste amintiri, Gregoriu Ștefănescu retăia aievea puternicele impresii din zilele călătoriei de 10 000 kilometri pe care-o întreprinsese cu șapte ani mai înainte pe meleagurile continentului nord-american. Se afla în toamna vieții — în curînd avea să sărbătorească împlinirea celui de al șaselea deceniu de la naștere — și pentru el, venerabilul profesor și savant, pasionatul geolog și drumeț, momentul îmbrăcase deja aura marilor împliniri.

Fondator, alături de Grigore Cobălcescu, al cercetărilor geologice și paleontologice din România, Gregoriu Ștefănescu este unul dintre cei mai de seamă savanți și reprezentanți ai începuturilor științei românești, un adevărat deschizător de drumuri.

În 1866 a întemeiat Muzeul de Științe Naturale al Universității din București, Academia Română îl așază printre membrii ei fondatori iar din inițiativa sa ființează, începînd din 1882, Biroul geologic în cadrul căruia realizează, șase ani mai tîrziu, prima hartă geologică a României la scară mare. Prestigiului deosebit de care s-a bucurat și peste hotarele patriei, îi datorează Gregoriu Ștefănescu alegerea ca membru al unor societăți științifice și participarea la toate conferințele internaționale de geologie din perioada anilor 1878—1910.

PE URMELE PIEILOR ROȘII

Pentru întregul grup de geologi și naturaliști europeni, printre care se aflau Gregoriu Ștefănescu și Ștefan Sihleanu, *Mammoth hot Springs* constituia o adevărată minune, atît de neașteptată a fost pentru toți existența unui veritabil hotel alpin în inima sălbaticelor meleaguri ale Munților Stîncoși. Inaugurîndu-l, călătorii noștri aveau să afle că acesta adăpostea deocamdată administrația și garnizoana de pază a uriașei rezervații naturale denumită *Yellowstone National Park* ce era menită să devină în viitor o puternică bază turistică.

— «Această regiune atît de interesantă din toate punctele de vedere, precizează călătorul român, nu era cunoscută pînă acum douăzeci și șapte de ani, decît de Pieile Roșii, locuitorii autohtoni ai Americii de Nord, care străbăteau aceste locuri pentru a observa frumusețile naturii, a admira fenomenele geologice, pe care desigur le atribuiau zeilor și pentru a vîna bizonii și castorii care mișunau prin acest înalt și izolat platou, judecînd după numeroasele urme ce ei ne-au lăsat».

DINCOLO DE «POARTA DE AUR»

Urcînd valea lui Gardiner River, Gregoriu Ștefănescu a pătruns într-un defileu îngust, gîtuit de pereții verticali și strălucitori ai unor stînci, prin care apele rîului se rostogolesc tumultuos. Înfățișarea defileului sub potopul razelor de soare este atît de fascinantă, încît a fost numit «Poarta de Aur». Dincolo de ea se dezvăluie privirilor priveliști de nedescris, în care măreția, fantasticul și grotescul se îmbină într-o succesiune de tablouri dantești. Geneza lor? Ne-o dezvăluie Gregoriu Ștefănescu cînd afirmă că «...Nu numai în vechime, dar și astăzi interiorul acestui platou este centrul unei activități vulcanice fără seamăn». Iată-l față-n față cu Old Faithful Geyser, adică «bătrînul gheizer credincios». E înconjurat de un mic lac și o liniște ca de mormînt. Deodată, însă, apa-i limpede pînă atunci se tulbură și începe să clocotească. Pămîntul începe și el să tremure, de parcă un uriaș aflat în adîncuri s-a trezit din somn. Din mijlocul lacului, acolo unde se ridică o movilă împietrită, țîșnește spre înălțuri, evantai de pulbere și spumă, o coloană de apă. La început, parcă mugește, apoi ridică zvon de tunet. În cîteva minute evantaiul atinge o înălțime de optzeci de metri împrăștiind în juru-i odată cu pulberea apei, o fierbinte respirație. Izbucnirea durează două-trei minute, apoi evantaiul dispare ca prin farmec, apa lacului nu mai clocotește și pămîntul nu mai tremură. Liniștea se așterne din nou. Pentru geolog, nici izbucnirea «bătrînului gheizer credincios», nici tăcerea cu care s-a înconjurat după teribila-i manifestare a unei puteri ascunse, nu sînt de neînțeles.

Ajuns pe malul lacului Castorilor, minunatele construcții lacustre ale harnicelor mamifere rozătoare atît de mult căutate pentru blana lor prețioasă trezesc admirația savantului care remarcă:

— Nu este de mirare, ba chiar sînt sigur că oamenii preistorici cînd, după ce au părăsit peșterile și scorburile arborilor, au vrut să-și clădească locuințe, de la castori au luat modelele, bineînțeles perfecționîndu-le.

Lacului Yellowstone nu i-a dat ocol, dar urcîndu-se într-o luntre i-a unduit apele azurii pentru a debarca pe o mică insulă unde descoperă cîteva izvoare fierbinți. Împreună cu Sihleanu pescuiește cîțiva pești pe care i-a scufundat apoi în apa fierbinte a unui izvor, de unde, după scurt timp, i-a scos gata fierți spre hazul și bucuria tuturor.

Alunecînd pe un povîrniș de stîncă, cei doi coboară mai departe pe lîngă învolburarea de ape a rîului Yellowstone. La fiecare pas admiră cele mai neverosimile dăltuiri născute din multimilenara încleștare cu stîncile, dar poate cele mai bizare li se par cele ale unui canion cu pereții înalți de peste trei sute de metri. Ei se opresc pe una din crestele peretelui stîng, de unde li se deschide o privelițe de pitoresc și de bizar. În spate se mai vede încă spectacolul feeric al cascadei; jos, la temeliile celor doi pereți ai canionului, rîul șerpuiește spumegînd. Roase de apă, stîncile lor întruchipează turnuri și ruine de castele, prisme și piramide, tot felul de plăsmuiri, în alcătuirea și înfățișarea cărora Gregoriu Ștefănescu descoperă că iscusitul lor meșter a avut drept ajutoare apele ploilor, aerul și nesecatele izvoare fierbinți.

DUPĂ O SUTĂ DE ANI

Un paradox al naturii, născut din foc și gheață, Parcul Național Yellowstone este de fapt o galerie de tablouri împietrite. Ele îți oferă imagini unice ale naturii, în evoluția sa pe un spațiu de timp ce se măsoară în milioane de ani. Practic, dăltuirea acestui decor de fantastic a început acum 60 de milioane de ani cînd vulcanii de aici au erupt în lanț. Opera lor a fost însă desăvîrșită de ghețarii care au acoperit aceste locuri acum 500 000 de ani. Iată, pe scurt, geneza primului parc național din lume, cel mai mare și totodată cel mai fantastic dintre «sanctuarele naturii». El se situează astăzi în fruntea celor 287 de «teritorii protejate de lege» din SUA cu o suprafață totală de 10 milioane de hectare și o afluență de vizitatori de peste o sută de milioane anual.

National Yellowstone Park constituie astăzi una din principalele atracții turistice ale continentului nord-american. Hoteluri turistice și campinguri cu diferite grade de confort asigură turiștilor condiții optime pentru sejururi pînă la 14 zile.

«Serviciul parcului național» oferă un diversificat și deosebit de atractiv program din care nu lipsesc focurile de tabără, pescuitul de păstrăvi, croazierele pe lacurile Yellowstone și Lewis. Turiștii sînt însă obligați să respecte diferite reguli care, aici, au putere de lege, toate în scopul ocrotirii naturii și respectării echilibrului ei firesc. De pildă, este interzisă hrănirea sălbăticiunilor, iar circulația autovehiculelor este limitată pe anumite drumuri. Și un amănunt: oamenii în uniforme de culoarea frunzei, cu pălării cu boruri largi, cărora li se spune «pădurarii parcului», dar care de fapt au menirea de îndrumători ai turiștilor, sînt angajați sezonieri și în mod obișnuit cadre didactice și studenți.

VAL TEBEICA

* *Fragment din volumul «Români pe șapte continente» de Val Tebeica, în curs de apariție la Editura pentru turism.*

RP. PROPUNE...

Circuitul hidrocentralelor

O excursie inedită și interesantă a fost introdusă în acest sezon turistic în programul O.J.T.-ului clujan: circuitul hidrocentralelor. Plecînd de la Cluj, prima oprire se va face la barajul de la **Tarnița** (I). Prin Oradea, Arad și Timișoara se ajunge la **Porțile de Fier** (II). Urmează Craiova, Pitești și Curtea de Argeș și barajul de pe **Argeș** (III) continuîndu-se drumul prin Bran, Brașov, Gheorghe-Gheorghiu-Dej, Bacău, Piatra Neamț, pînă la **Bicaz** (IV). Un circuit transilvănean prin Poiana Teiului, Borsec, Toplița, Reghin, Tîrgu Mureș, Cluj încheie această excursie. Durata: 5 zile, transport autocar, prețul 507 lei (transport, cazare), respectiv 613 lei (transport, cazare, prînz).

Invitație în Retezat

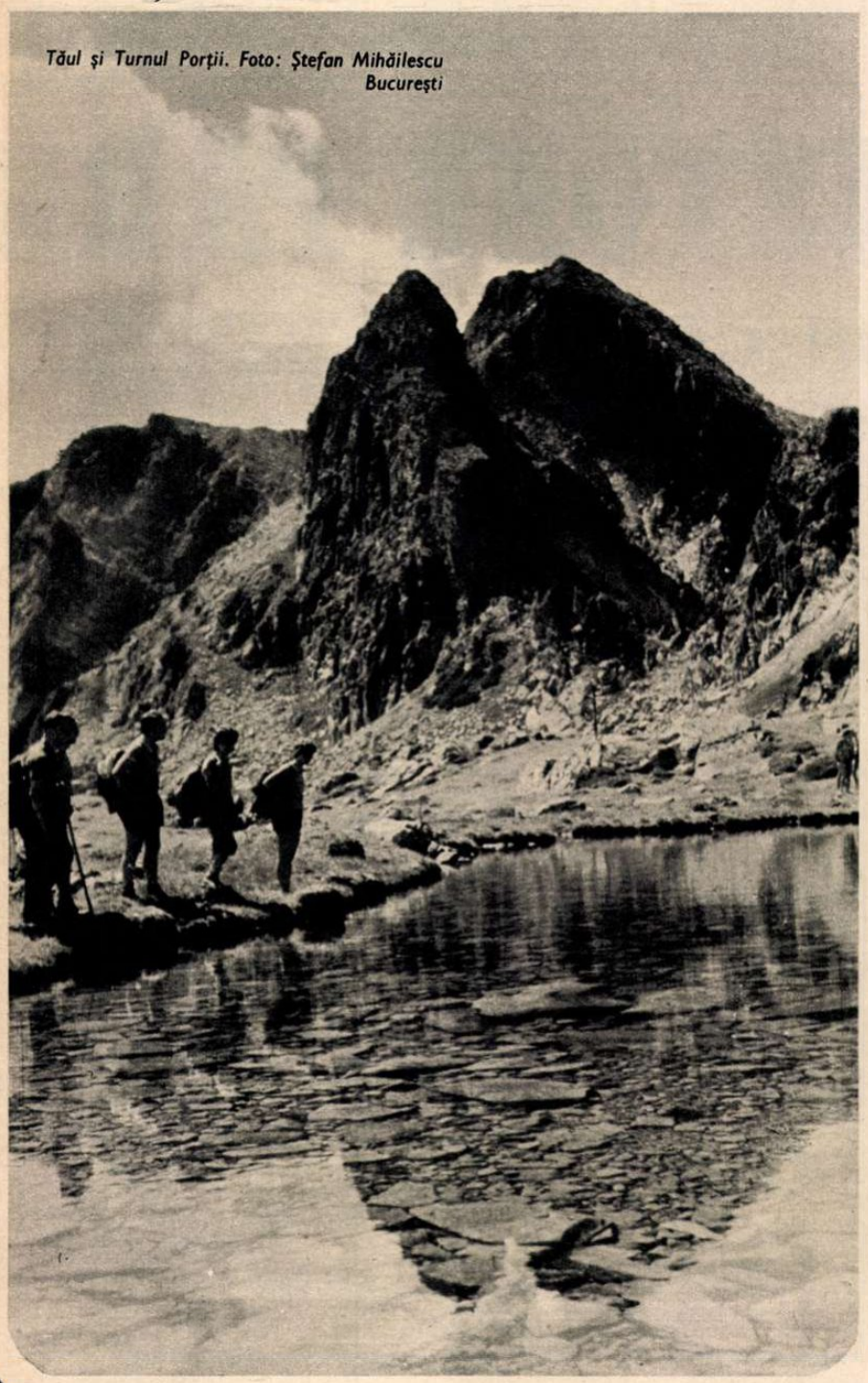

Tăul și Turnul Porții. Foto: Ștefan Mihăilescu București

Rîpa Roșie

Dealul ce străjuiește orașul Sebeș-Alba la nord-est, a fost sculptat de mîna măiastră și migăloasă a naturii, care a realizat aici un monument unic în felul său, o îmbinare de cetate medievală, castel voievodal, palat maur și catedrală gotică, puternic colorat — Rîpa Roșie.

Pe măsură ce te apropii dinspre Sebeș, după ce ai trecut linia ferată Vinț–Sibiu, apoi «drumul lui Traian» și firul văii Secașului, proporțiile gigantice ale scenei naturale ți se înfățișează și cresc în toată grandoarea și bizareria lor. Apar turnuri, terase, coloane, piramide, ogive, ornamentații dantelate, tuburi de orgă, creneluri, înmănunchind parcă pe un spațiu redus, istoria vastă a arhitecturii, cu fragmente de stil ionic, etrusc, gotic, bizantin, oriental, care impresionează nu numai ochii privitorului ci și imaginația sa.

Acest colț rar și pitoresc de natură, asemuit de profesorul Al. Borza cu Piramidele de pămînt de la Bolzano în Munții Alpi, a fost cîndva — în terțiar — un fund de mare; din erele vechi glaciare, apoi calde și uscate, s-au păstrat plante rare, care nu se mai întîlnesc în altă parte în aceeași varietate de conviețuire, cum ar fi feriga rară (Asplenium adiatum nigrum), stejarul pufos (Quercus Pubescens), jaleșul (Salvia nutans) și altele.

Dr. RADU CĂRPINIȘIANU
Sebeș-Alba

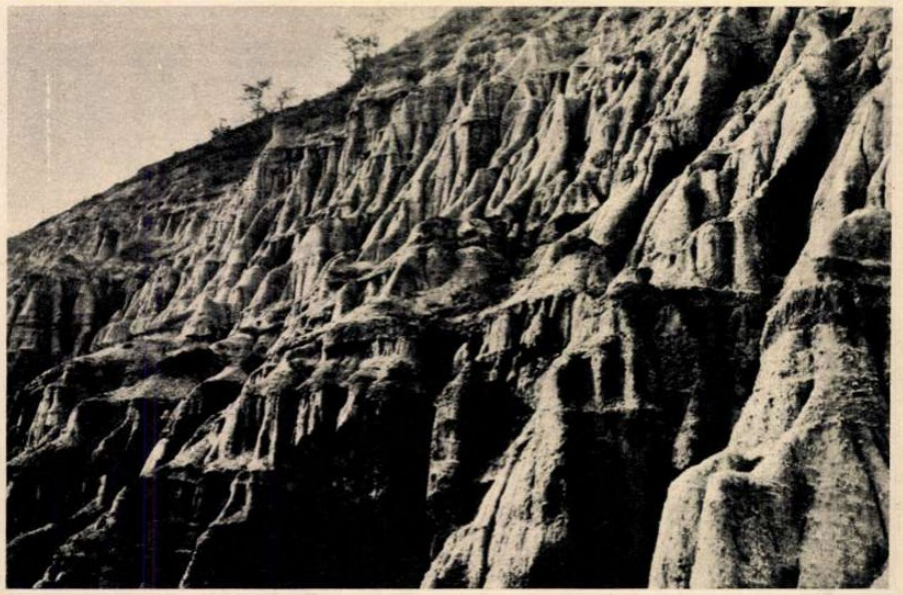

Cunoașteți Uzlina?

Se știe despre Delta Dunării, în general, că este o împărăție a apelor, a păsărilor, o grădină cu vegetație luxuriantă, un loc unde peisajul e încîntător, mirific, odihnitor, unic în Europa. Și mai «știu» unii că Delta înseamnă țînțari, roiuri agresive de țînțari care te atacă, te chinuie, te copleșesc, îți fac viața un coșmar.

Să renunțăm la ideile preconcepute, să nu ocolim din acest motiv Delta, și să facem un popas, printre altele, la *Uzlina*.

Ajungem aici cu vaporul, pornind din Tulcea în jurul orei 13, după circa două ceasuri și jumătate de plăcută călătorie pe brațul Sfîntu Gheorghe.

Situată aproximativ la jumătatea distanței dintre «poarta» Deltei și mila 0, Uzlina este o minusculă așezare de pescari, fără magazine, poștă, cinematograf și lumină electrică. Totuși vaporașul acostează în micul port al cherhanalei și nu rămîne în mijlocul apei de unde pasagerii trebuie să vină la mal cu lotcile — cum se întîmplă în localități mai acătării!

Născută parcă pentru a fi loc de odihnă, ideală așezare pentru pescarii amatori (scutiți de nevoia să mai alerge kilometri întregi după oglinda de apă unde pot arunca undița cu folos), Uzlina este totodată convenabil punct de plecare în excursii mai apropiate ori mai îndepărtate. Pe malul opus, la patru kilometri în aval se află campingul de la Murighiol unde, pe o încîntătoare terasă, vă puteți răcori cu o bere la gheață; spre est, trebuie musai să vizitați localitatea Sfîntu Gheorghe, așezare de pescari specifică și unică în felul ei, cu o imensă plajă la mare; puteți face plajă, de altfel, și aici, pe malul Dunării ori al ghiolurilor Uzlina și Isacova, sau puteți aluneca cu lotca prin pădurea de stuf cu «poieni» smălțate cu nuferi, în mijlocul uriașului popor al înaripatelor.

Să nu vă sperie țînțarii și nici presupusa lipsă a hranei. Localnicii vă pot oferi cazare și masă la prețuri convenabile; dacă socotiți necesar, adăugați la acestea proviziile pe care le puteți face la Tulcea (pîine sau mălai, ulei, zahăr, cafea, apă minerală). Ulterior, la Murighiol, se poate împrospăta, la nevoie, stocul...

prof. G. DAMASCHIN
București

SEPTEMBRIE

TÎRGURI:

- **5, 12, 19 și 26 — Negrești (jud. Satu Mare);**
- **1–10 — Ciochina (jud. Ialomița);**
- **3, 10, 17 și 24 — Deta (jud. Timiș);**
- **8–10 — Țăndărei (jud. Ialomița);**
- **9 — Vișeul de Sus (jud. Maramureș)**
- **11 — Albac (jud. Hunedoara);**
- **14 — Stolnici (jud. Argeș);**
- **2, 9, 16, 23, 30 — Bălăușeri (jud. Mureș);**
- **17 — «Tîrgul cepelor și al fetelor» — Asuaju de Sus (jud. Maramureș);**
- **29 — Podul Iloaiei (jud. Iași).**

ALTE MANIFESTĂRI:

- **3 — «Rapsodia Trișcașilor» — Leșul Ilvei (jud. Bistrița-Năsăud);**
- **6 — «Sărbătoarea muntelui Ceahlău» — din comuna Ceahlău (jud. Suceava) se pornește spre stînca Dochia, pe vîrful Toaca;**
- **11 — «Serbare cîmpenească» — Valea Pietrii, lîngă comuna Chijic (jud. Bihor);**
- **15 — Începe vînătoarea de egrete, cocori, bîtlani și ierunci; se încheie sezonul de pescuit al păstrăvilor indigeni;**
- **17 — «Festivalul Cetăților» — Făgăraș**
- **17 — «Festival muzical» — Satu Mare**

Vîrstele Galațiului

Așezare străveche, cu rădăcinile pierdute în istorie, «satul lui Gălați» (pe la 1400) devine în 1836 «porto franco», în 1944 — ruină, iar astăzi una dintre cele mai frumoase urbe ale țării. Numeroase monumente îl recomandă atenției turiștilor, printre care și biserica «Precista», construcție de pe vremea lui Ștefan cel Mare, fortificată de Vasile Lupu (1646), în vecinătatea căreia se înalță acum arhitectura noii tinereți a orașului. În foto: *biserica «Precista» și hotel «Turist».*

Meleaguri strămoșești

Loc de întîlnire al lui Horia cu iobagii pe care-i reprezenta, ale căror drepturi le-a susținut în fața «curții» din Viena în cele patru călătorii pe care le-a întreprins (rupînd 34 de perechi de opinci!), «**gorunul lui Horia**» din Țebea adăpostește sub coroana lui multiseculară și locul unde «Craiul Munților» a fost înmormîntat, în urmă cu 100 de ani, în prezența a zece mii de oameni din toată Țara Zarandului și împrejurimi, tovarăși de arme și oameni care l-au iubit pe cel ce fusese Avram Iancu, eroul din zbuciumata epocă pașoptistă.

Un gorun mai tînăr, «al lui Iancu», și un altul plantat în 1966 de delegația de partid și de stat condusă de tovarășul Nicolae Ceaușescu adaugă noi valori acestui loc istoric, unde, în al patrulea deceniu al veacului nostru, Dr. Petru Groza a hotărît crearea Frontului Plugarilor.

ION COȚOI
Bonțești-Arad

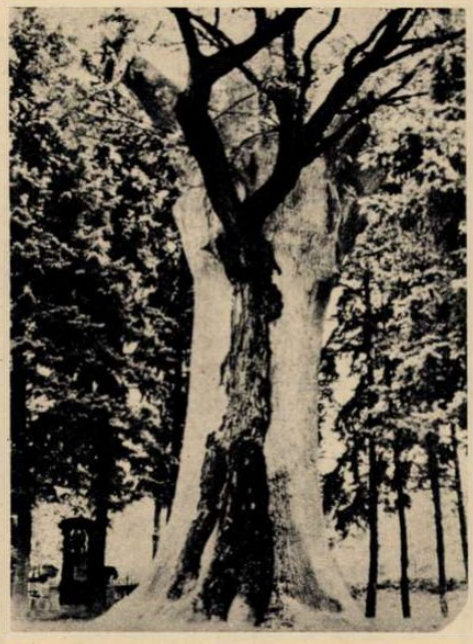

Valea Siretului

Spre vărsare, Dunărea primește cei mai de seamă afluenți ai săi de pe teritoriul românesc; printre ei și Siretul, la loc de frunte cu bazinul său hidrografic de peste 42 000 kilometri pătrați și un volum de circa 190 metri cubi/secundă. Străveche cale comercială, lunca riului — lată pe alocuri de patru kilometri, iar de la Focșani, peste 20 de kilometri — este totodată importantă arteră turistică, ale cărei frumuseți au rămas inimitabil înscrise în literatură de Alecsandri și Sadoveanu.

Dincolo de parfumul de epocă și vestigiile tîrgurilor de altădată, Pașcanii și Romanul, Bacăul, Adjudul și Galații dau străvechiului pămînt pe care se află, nota de vivacitate și noblețe cucerită în anii socialismului; din sărmane urbe prăfuite, mari centre industriale și social-politice — acesta este drumul parcurs și de așezările de pe apa Siretului, laolaltă cu țara.

Și să mai amintim că spre magistrala Siretului coboară drumurile de pe văile Sucevei, Moldovei și Bistriței, Trotușului, Putnei și Buzăului, tot atîtea zone turistice cu specificul și bogățiile lor de neîntîlnit în alt colț de țară.

Desigur, nu am pretenția să fi spus lucruri necunoscute. Am voit doar să vă reamintesc de bătrîna vale a Siretului și vecinătățile sale, în speranța că mult mai multe veți afla dumneavoastră călătorindu-vă pe aceste meleaguri.

Prof. univ. I. GUGIUMAN
Iași

Pietrele Doamnei

La 1650 de metri altitudine, atingînd 70 de metri înălțime, două «clipe» de calcar atrag inevitabil atenția turiștilor ce urcă pe Rarău. Rezervație geologică, monumente ale naturii și ale... legendelor, «Pietrele Doamnei» sînt și locul de unde merită să admiri nemărginita privelițte montană.

Dr. I. TUGUI
București

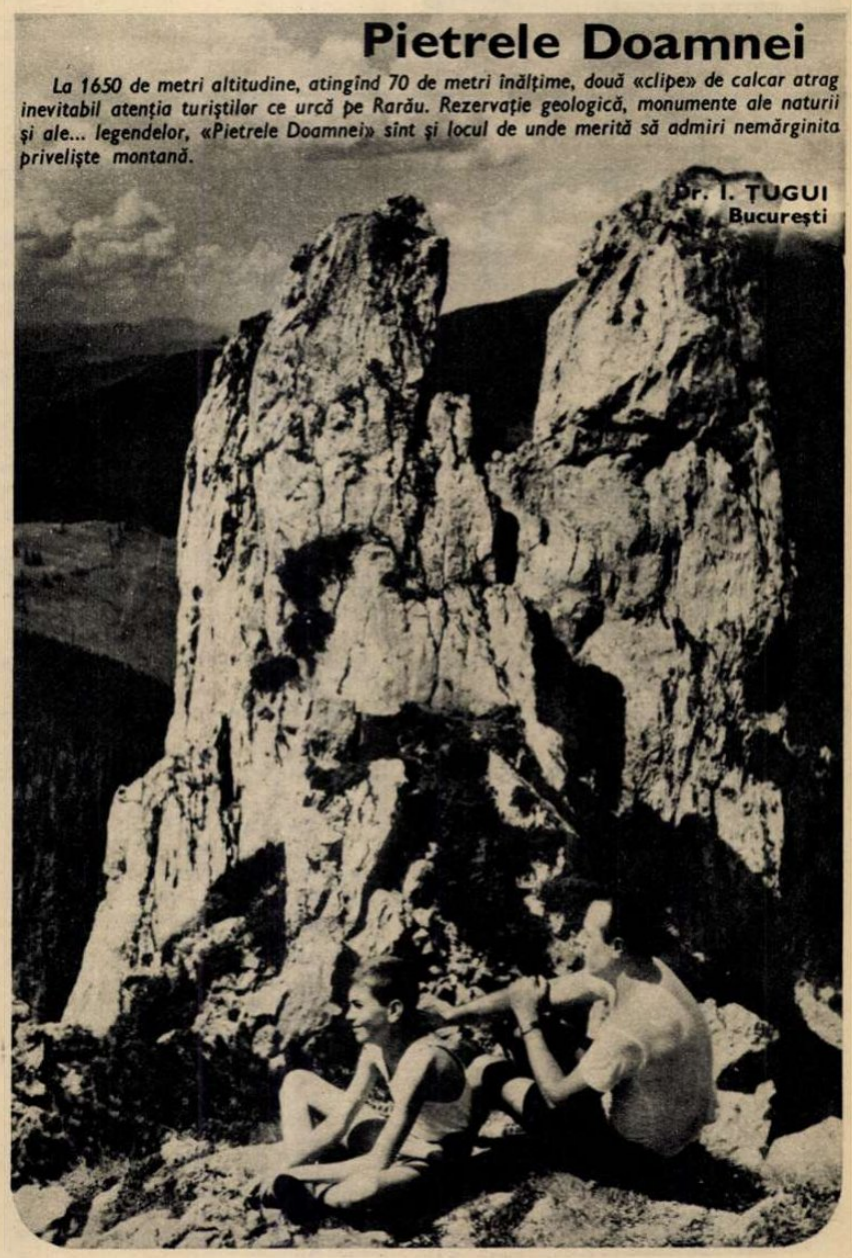

VITRINA INVERSĂ

Scrisoare deschisă directorului Oficiului județean de turism Gorj

Stimate tovarășe director

1

Au apărut semne că putem vorbi de-acum de o a **doua** *etapă în dezvoltarea turismului nostru, una* **calitativă**, *sper că sînteți de acord. Această scrisoare așteaptă, de altfel, opiniile dumneavoastră în temă.*

Curios cum numai exemplele proaste bat la ochi; cele bune sînt luate ca normale — punct sănătos de vedere, zicem noi. Am folosi, pentru cele de mai jos, termenul de «poluare vizuală», ca să putem invoca — întocmai ca la celelalte poluări, legile restabilirii firescului.

Începem ilustrarea temei scrisorii noastre cu această poză a casei natale a lui Brâncuși, din satul Hobița, lîngă Tg. Jiu (foto 1). Se știe că vin oameni de la mari depărtări, adeseori de peste hotare, ca la un templu

2

și un izvor al cunoașterii. Și e trist să găsească alături, poluînd văzul, un stîlp de beton al liniei electrice, ca o impietate adusă subtilului stilist, marelui șlefuitor al amănuntului și al efectului de ansamblu care a fost Brâncuși.

3

Publicăm, apoi, aceste două ilustrate din Tg. Jiu, întrucît situația se complică aici cu o cîtime gravă de incompetență, care lezează prestigiul cultural al țării. Dar să le privim întîi:

Masa tăcerii, *îngrădită (foto 2).*

Coșuri de gunoi incluse în aliniamentul **aleii celor 12 scaune** *(foto 3).*

Copaci lăsați să ascundă, de la o oarecare distanță, **Poarta sărutului.**

Dacă Brâncuși și-a lăsat operele printre oameni, pentru oameni, cine i le contestă astfel? Acest atentat la puritatea ideii operelor lui Brâncuși întunecă nu numai prestigiul cultural al Tg. Jiului.

Avem deci de-a face cu o clară lipsă de coordonare în amenajarea obiectivelor turistice. Din fericire pentru noi toți, situația nu e iremediabilă: cablurile pot fi puse în pămînt, coșurile de gunoi mutate etc. Am vrut doar să atragem atenția asupra unor greșeli naive, dar țipătoare, destul de ușor de prevenit, de altfel. Și dacă am adresat această scrisoare dumneavoastră, stimate tovarășe director, a fost pentru calitatea de prim-beneficiar al obiectivelor turistice, pe care o aveți.

P. NICOLAE

Vom mai publica asemenea scrisori, dorite și nedorite de forurile locale care diriguiesc turismul.

• Șoseaua Vișeu-Borșa-Pasul Prislop mai are încă multe porțiuni neasfaltate, lucrările începute cu ani în urmă înaintează ca melcul. La fel se întîmplă pe tronsoanele Baia Mare-Izvoare și Șuior-Mogoșa.

• Au existat în Sighet două hoteluri. Unul dintre ele, cel de lîngă restaurantul «Grădina morii», a fost transformat în spital pentru copii. Acum se încearcă readucerea clădirii la vechea ei destinație, dar tot cu încetinitorul.

• Micului hotel din Vișeu îi lipsește cu desăvîrșire apa, chiar și cea de băut. Oare a secat Vișeul?

• Se tot discută despre amenajarea unor sate turistice maramureșene. S-a stabilit și care vor fi unele dintre ele: Ieud, Bogdan Vodă, Săpînța. Sîntem asigurați că ne vom putea petrece vacanțele acolo... la anul.

• Nu sînt hărți și pliante cu traseele montane din masivele maramureșene.

• La cabana Puzdrele a fost pus un afiș îmbietor: «Servim doar hrană rece»...

• UJECOM Maramureș, prin consilierul său Ștefan Kosma, a început să îndrume de așa manieră activitatea meșterilor populari (vezi ceramiștii din Săcel, în special) încît, peste cîțiva ani, sînt toate șansele ca tradiția artei noastre populare să se conjuge numai la trecut!

• Se caută tot felul de motive pentru amînarea amenajării și deschiderii Casei memoriale «Gheorghe Pop de Băsești», în comuna memorandistului.

SUGRA

(Recent, o turistă supraîncărcată de cumpărături, m-a rugat pe mine, s-o ajut să expedieze două păpuși în cutii de carton, prin poștă).

Premiul revistei pentru organizarea științifică a producției:

OFICIULUI P.T.T.R. nr. 4

1. La oficiul PTTR nr. 45

— Cutiile astea au pereți subțiri, n-aveți dumneavoastră un ambalaj potrivit?

— Avem, poftiți! a scos funcționarul o cutie de carton gros.

— Dar e mică...

— E stas. Oricum, atunci cînd se învelește toată cutia în pînză, nu se mai cunoaște.

— Poftim, înveliți-o.

— A, nu, dumneavoastră înveliți-o!

— Aveți pînză?

— Nu. Eventual mergeți la croitoria din colț.

2. La croitoria din colț

(«Avîntul îmbrăcămintii», Centrul nr. 6)

— Puteți să-mi înveliți cutia asta în pînză?

— Putem. Aveți pînză?

— N-am.

— Mergeți alături la magazinul de textile.

3. La magazinul de textile

(OCL Textila 2, unitatea nr. 25)

— Păi... să vă dau 90 de centimetri: 6,20 lei

4. Înapoi la croitor

— Cartonul ăsta trebuie ajustat. Aș vrea să-l tai, să-l potrivesc un pic.

— Cu ce să-l tăiați?

— Cu foarfeca asta mare...?

— Nu se poate! Mergeți la cizmăria de alături, să vă dea un cuțit.

5. La cizmăria nr. 32

— Da' de ce nu mergeți dumneavoastră la «Alimentara», vizavi, să vă alegeți o cutie goală potrivită?

— Nu, nu, dați-mi un cuțit și gata.

6. Iarăși la croitorie

(între timp, se aglomerase)

— Lăsați aici pînza și cutiile, vă facem un bon și veniți deseară la ora 7.

— Dar se poate face pe loc, e puțin de lucru!

— Nu mai pot. Încercați în altă parte.

7. În altă parte: croitoria Truță Simion, aut. nr. 410/964

(pe strada laterală, Aristide Demetriad)

— Bine, dați, vă fac..., a zis, cu oarecare silă, dl. Truță.

A luat lucrurile, a făcut. Pe urmă a cerut 5 lei.

P. LEMNARU

TRASEE MAI PUȚIN CUNOSCUTE IN MUNȚII FĂGĂRAȘULUI

Vîrful Boiul și căldările Cureluşei și Scării — Foto: ȘT. FĂLCOVEANU

Lezerul Călțun — Foto: VALERIU DOBRESCU

II. Versantul sudic

Numai la o primă apreciere, versantul sudic al munților Făgărașului pare mai uniform și mai liniștit structurat decît cel nordic. Foarte curînd însă, pe măsură ce ni-l apropiem, observăm că marile creste și văi ce-l compun adăpostesc o nebănuită bogăție de detalii. Restrîngînd și de această dată totul la cîteva principale forme de relief, vom încerca să redăm — în exemplul insuficient al cîtorva trasee — marile tipuri de peisaj ce determină întreaga puternică și complexă personalitate a acestui versant.

Traseul I. Creastă sudică centrală CULMEA MOLDOVEANU–SCĂRIȘOARA

Timp necesar, ziua I: *cabana Podragu – vf. Moldoveanu, 2 1/2—3 1/2 ore. Vf. Moldoveanu – vf. Scărișoara Mare, cca 2 ore. Vf. Scărișoara – vf. Malița, cca 3 ore. Vf. Malița – stînele Basa-Lespezi, 1 1/2–2 1/2 ore.*

ziua a II-a: stînele Basa-Lespezi – poiana Clăbucetului, cca 2 ore. Poiana Clăbucetului – parchet ledul, 2–3 ore.

Nemarcat; neindicat pe timp fără vizibilitate.

Dintre cele șapte mari creste sudice făgărășene, perechea de culmi Picuiata-Scărișoara (a patra și a cincea considerate de la vest spre est), sînt primele complet accesibile în zona sudurii lor comune cu creasta principală. Primele trei dinspre vest sînt, fie inaccesibile **direct** (vf. Boiul din culmea Mîzgavului; vf. Lespezi din culmea Podeanului), fie necesitînd o anumită obișnuință a stîncii (Colțul Budei din culmea Rîiosului). Cu totul opuse acestora, ultimele două către est (Mușetescu-Căpățîna și Mezea-Otic-Roșul), sînt vechi căi de circulație pastorală — ultima dintre ele fiind marcată turistic.

Vom parcurge în cele ce urmează culmea Scărișoara care, o dată despărțită de Picuiata, devine cumpănă de ape între Rîul Doamnei și valea Vîlsanului — singura mare vale a versantului sudic ce nu atinge creasta principală. Ea cuprinde, pe parcursul ei de aproape 30 km, cel mai înalt vîrf al țării — Moldoveanu, 2543 m, precum și unul din foarte puținele vîrfuri pe care numai cîțiva metri le separă de bariera celor 2500 m: Scărișoara Mare, 2495 m. Neputînd păstra în descrierea de față — datorită dimensiunilor cu totul ieșite din comun ale traseului — o redactare obișnuită, ne vom restrînge de această dată la simpla menționare în lungul parcursului, a principalelor puncte caracteristice din teren.

Colțul (Boldul) Vîștei Mari, 2527 m — unul din rarele vîrfuri ale crestei principale pe care marcajul, fără putință de ocolire, le urcă pînă pe crestet. Punct de desprindere al traseului nostru care, de-a lungul cunoscutului acoperiș pînă în vf. Moldoveanu, este marcat cu punct roșu.

Vf. Moldoveanu, 2543 m. Desprindere spre sud-vest a marcajului triunghi roșu, spre valea Buda și Cumpăna. Vedere aproape verticală în stînga, spre căldarea lacului triunghiular («în trei coarne») al Văii Rele.

Coborîre a crestei, întîi spre sud-est pînă în vf. Roșu (cu muchie secundară spre est), apoi spre sud pînă în Curmătura Galbenei. În stînga se deschide, accesibilă, Căldărușa Galbenei — cu abrupturile înviorate de culoarea în tonuri calde a calcarelor. Din dreapta, dinspre albele abrupturi inferioare ale Izvorului Moldoveanului (din acest loc prea puțin vizibile), urcă poteca Plaiului Mare, adînc săpată în serpentine și continuînd de aici spre sud, în lungul crestei pe care o urmăm mai departe. Pe vîrful Roșu, mic tumul de pietre (cairn).

Vf. Galbena, 2415 m; creasta continuă ierboasă pînă în șaua următoare. Curînd, dintr-un punct oarecare, în plină porțiune urcătoare a crestei, — ramificație către dreapta (și puțin înapoi!) a marelui braț spre Picuiata. Pînă aici, mici șei (zonă a numeroase accese în jos spre stînga) și deschideri de hornuri spre Căldarea Mare a Galbenei, cu priveliște deosebită spre Lacul Mare și celelalte două, mai jos situate.

Urcuș pe creasta mai înclinată la început, dar care curînd se domolește într-o spinare imensă, cu fețele de vest foarte rotunjite. Poteca, ocolind vîrful triplu al Scărișoarei Mari (2495 m, centru), va rămîne foarte mult timp de acum înainte pe latura dreaptă a crestei. Din vîrf către est, puternic și accesibil braț (Pojarna/Nisipuri) — cu importantă șa de contact între doi foști ghețari ce înaintau în direcții opuse, în sălbaticul ținut al Zbuciumatului și Pojernei.

Șa mai adîncă și grupul, tot de trei vîrfuri, al Scărișoarei Mici. Spre dreapta și în josul potecii, mici căldări laterale cu albia curios răsucită în sensul scurgerii. Spre vest, lacul Vîlsanului — în căldarea superioară a văii cu același nume. Dincolo de aceasta, în abruptul brăzdat al Picuiatei, grupuri etajate de căldări completează pe cele ale versantului pe care ne aflăm — în cea mai amplă simetrie glaciară din întregul masiv.

Coborîș accentuat într-o nouă căldare superioară, mică, cu lac temporar și întinse suprafețe acoperite cu mușchi. Bruscă și surprinzătoare înăsprire a peisajului. Pe stînga căldării, abrupt frumos cu trene de grohotiș la bază. După o strungă în V, urmează un vîrf ascuțit, dublat — după o mică șa înaltă — de un al doilea, rotunjit. Ambele vîrfuri poartă cîte un cairn. Pentru prima oară mai clar, se zăresc spre sud, pe coastele văii Vîlsanului, — păduri.

Traversare îndelungată a numeroase picioare laterale ce despart mici căldări tributare văii Vîlsanului. În stînga, rămîne ultimul dintre vîrfurile Scărișoarei Mici.

Coborîș aproape continuu și mereu lin, pe fețe de iarbă (presărate adesea cu magnifice blocuri de silex alb) pînă într-o imensă și netedă șa ierboasă. La stînga, est, căldare cu pînze stagnante de apă. La vest, către valea Vîlsanului, o ultimă căldare ierboasă. De la Scărișoara Mare începînd, toate căldările versantului stîng, aproape de loc vizibile pentru noi, aparțin văii Pojernei — ele eșalonîndu-se pînă aici, după cum urmează: Căldarea Mieilor și Măcrișului (cele mai înalte, sălbatice și aride), a Hățașului și a Hotarului (Mică și **Mare:** cea în dreptul căreia ne aflăm.

Șa, și mai largă decît precedenta! Imediat în față, vf. Malița — platou rotunjit (ultimul depășind 2200 m) din care, puțin mai departe și mai jos, se desprinde spre sud-vest importantul braț al Preoteselor și Plăișorului. În dreptul lui, spre stînga, ultimul început de vale glaciară, deosebit de stîncoasă și cu pîlcuri de jnepeni: Jipuroasa (de la «jip»: jep, jneapăn). Între cele două mari ramificații de creste, uriașă față ierboasă, aproape plană și cu porțiuni bălțite. Poteca ocolește vîrful-nod prin est, revenind spre sud o dată cu o foarte mare pierdere de înălțime a crestei.

Urmează un etaj clar denivelat față de cel precedent, la înălțimea aproape uniformă de 1800—2000 m. Poteca mai tot timpul prin stînga (est).

Șa ceva mai adîncă și, pentru prima oară «simțim» pădurea aproape. Spre stînga și înapoi, poteci de coastă, în arc, spre Curmătura Maliței. Stînă pe coastele stîngi — **adăpost recomandat la capătul primei zile de mers.** Din jos, molizii înaintează spre creastă risipiți parcă «în trăgători». În general, pădurea se termină cu brazi absolut verticali pe pantă, înalți și cu coroana întreagă. Mulți au partea de jos a trunchiului liberă.

Vîrf dublu (Basa — picior estic; Zănoguța — picior vestic).

Șa foarte adîncă și în care poteca pătrunde printr-o frumoasă concavitate deschisă spre est. Izvoare. Mănunchiuri paralele de poteci, uneori adîncite pînă la o jumătate de metru.

Vîrf și nouă șa, asemănătoare cu precedenta. Izvoare și primii molizi care întretaie și depășesc în susul coastei, poteca.

Vf. Lespezi, 1875 m. Picior mare spre vest și sud (Dobroneagul), cu două bordeie la marginea golului. Pe coastele din stînga noastra, stînă. Cădere neașteptat de bruscă a crestei în șaua adîncă unde pătrunde definitiv, în pădurea de conifere.

Numeroase urcușuri și coborîșuri pe creasta a cărei linie de cumpănă o urmăm aproape neîntrerupt. Poieni; refugiu de lemn.

Coborîș accentuat (serpentine) în șaua relativ joasă a Clăbucetului; poiană largă mărginită de draperii frumoase de molid în care, izolat, apar primii fagi. Stînga-jos, stînă.

Din nou, zonă prelungă de mici vîrfuri și șei. Făget.

Plantație de puieți de molid (dreapta); inscripție cu indicația: «Gura Dobroneagului — 3 km» (către dreapta).

Nou mic vîrf și apoi un umăr cu indicator spre stînga: «Plaiul Frunzei». Coborîș scurt spre parchetul forestier ledul, apoi pe șosea spre valea Cernatului, Rîul Doamnei și satul Lunci (Bahna Rusului). În continuarea crestei, din nou peste un vîrf, coborîș îndelungat pe poteci cu dese ramificații, spre Satul Nucșoara.

Traseul 2. Creastă sudică marginală GRUPUL ZĂNOAGA – COȚI

Timp necesar: cabana Suru — șaua Apa Cumpănită, cca 3 ore.

Șaua Apa Cumpănită – Șaua Măgurei, 4–5 ore.

Șaua Măgurei – satul Grebleşti, 4–5 ore.

Nemarcat, capătul superior al traseului greu de identificat pe timp fără vizibilitate.

Despărțite de culmile vecine prin văi adînci iar între ele prin valea înaltă a Satului (care mai mult le unește decît le separă), perechea geamănă a munților Zănoaga și Coți, aproape izolate în colțul de sud-vest al masivului, constituie un fel de mică lume aparte. Desprinse din creasta principală din vîrfuri ce depășesc numai cu puțin 1800 m, cele două culmi pierd repede înălțime — coborînd pînă sub 1600 m prin povîrnișuri atît de scurte și înclinate, încît aceste porțiuni aduc mai mult a versant abrupt decît a început de creastă. Și în continuare, configurația celor două coame rămîne asemănătoare, cu jocuri reduse pe înălțime, cu zonele lor superioare îmbrăcate în păduri compacte, iar, în cele joase, cu poieni și buchete de arbori într-o înlănțuire atît de caracteristică, încît expresia de: «grădinile acelea» — rostită de localnici atunci cînd ni le arată cu mîna întinsă — apare deplin justificată...

Arh. DAN OPRESCU

O ultimă trăsătură comună — datorată de data aceasta omului — este materializată în cele două drumuri grănicereşti ce urcă pînă departe, sus, în creasta principală. Numai călcînd pe aceste poteci atît de greu lucrate, asemănătoare între ele ca şi munţii pe care sînt aşternute, tăiate larg şi adînc, — vom putea resimţi ceva din amintirea zilelor, grele de istorie, din toamna zbuciumată a anului 1916...

Descrierea traseului — numai pentru muntele COŢI.

Aşezarea parcă adăpostită între vecinele ei mai înalte, absenţa aproape totală a stîncii, caracterul apropiat şi ocrotitor al vegetaţiei precum şi impresia de confort moral transmisă de poteca largă şi neîntreruptă, — toate imprimă culmii Coţilor un aer neobişnuit de cald şi familiar. De-a lungul întregii sale desfăşurări, această creastă este însoţită pe partea dinspre vest de valea Satului (sau « — a Caselor»), iar pe partea opusă (stînga, est), de adîncul bazin al rîului Boia. Între aceste două văi, există o deosebire. Dacă pe dreapta, valea de tip suspendat a Satului, curgînd sărăcăcios pe un pat foarte înalt, constituie spre muchia Zănoagei o graniţă destul de puţin categorică, — în partea opusă, albia sălbatică a Boii Mici — toată numai stîncă şi apă — reprezintă o separaţie netă spre creasta sensibil mai înaltă, a Olanului. Reflex al altitudinii generale scăzute, golul alpin al muntelui Coţi ocupă numai o suprafaţă infimă — în vecinătatea crestei principale — după care, pădurile se instalează pe tot restul culmii, lăsînd doar în partea ei terminală întinse păşuni şi fineţe joase.

Intrarea recomandată în traseu este în creasta principală (şaua Apa Cumpănită) — unde răzbate şi se termină drumul grăniceresc ce urcă dinspre Grebleşti şi pe care, în descrierea de faţă, îl vom urma în sens invers. Căutînd din şa spre stînga (aproximativ sud-vest) şi fără să coborîm aproape deloc, vom găsi foarte curînd începutul potecii pe coastele năpădite de ienuperi ale muntelui. Covoarele lor compacte de un verde aprins şi pîlcuri răzleţe de molizi de limită cu coroanele mutilate de vînt, însoţesc aleea netedă şi odihnitoare ce încinge coasta orizontal, ieşind curînd în culmea Coţilor — desprinsă din vîrful Tătarul ce a rămas la rîndul lui în creasta principală, undeva în dreapta şi mult deasupra noastră. Mult sub noi, în stînga, panta brăzdată de poteci paralele coboară vertiginos pînă la stîna aşezată în marginea pădurii. Către vest, privirea ne este atrasă de curmătura adîncă (dar în acelaşi timp înaltă) a Zănoagei şi de serpentinele potecii săpate în josul ei; în partea opusă, căldările înalte ale văii Boia Mică, creasta în trepte a Cocoriciului şi flancurile masive ale Ciortei (în fund) şi ale Olanului (mai aproape şi în dreapta), — închid întregul orizont.

De aici începînd, nu vom mai părăsi creasta pînă departe, jos, în satele văii Oltului. Coborînd în serpentine culmea largă şi încă înclinată, pătrundem în pădurea — tînără şi rară încă — de molid. Puţin din urma noastră se desprinde, spre dreapta, un mic picior ale cărui pante se înclină treptat spre firul văii, creînd un mic ţinut a cărui frumuseţe cheamă involuntar imaginea unei case pe care, instinctiv, am dori-o aşezată acolo. De fapt, nu greşim prea mult. Chiar pe malul apei, într-un colţ de izvoare, brazi şi poieni, se găseşte Stîna Cheii şi, imediat sub ea, ascunsă în cutele văii, se înalţă o baracă nelocuită. Invizibile de aici, ele apar ca un dar neaşteptat privirii noastre numai din partea opusă, prin ferestrele rariştilor de molid ale potecii înalte de pe Zănoaga.

Atît vara — cît mai ales iarna — acest loc pare creat parcă pentru a fi cadru unui adăpost omenesc permanent. Este greu de redat în cuvinte ce anume determină această atmosferă neobişnuită, ce nu ţine de nimic în mod special şi care nu este decît rezultanta firească a obişnuitelor elemente aflate în compunerea oricărui peisaj de munte: pante — a căror înclinaţie creşte pe măsură ce se arcuiesc aplecîndu-se spre firul văii; adunarea de pîraie în evantai convergent; izolarea spaţială datorită culmilor din jur; albia înaltă a pîrîului — aproape cît creasta pe care ne aflăm; pîlcurile de molizi — mici conuri perfecte care, dedesubtul nostru, îşi alungesc umbrele pe pantă ca într-o fotografie de machete; în sfîrşit, drumul pe care îl bănuim că traversează apa **tocmai acolo** jos, — toate contribuie pentru a imprima acestui loc o individualitate neobişnuit de clar definită. Şi poate, dincolo de toate acestea, se adaugă liniştea şi sentimentul de singurătate...

În continuare, în coborîş continuu peste mici vîrfuri şi şei, prin pădurea — aici înaltă şi bătrînă — ieşim într-o şa cu largi tăieturi în josul coastei, spre dreapta. **În acest punct** se desprinde din poteca noastră, tot spre dreapta şi înapoi, o importantă ramificaţie ce intră costiş în valea Satului, urcînd apoi uşor pînă la Stîna Cheii şi, mai departe, spre Zănoaga. Foarte curînd ieşim din nou în creastă într-o şa înaltă (poiană), între cele două vîrfuri gemene ale Coţilor (1511 m, cel sudic). Privind de aici în continuarea crestei, distingem

SCHIȚĂ PANORAMICĂ A VERSANTULUI SUDIC AL MUNȚILOR FĂGĂRAȘ

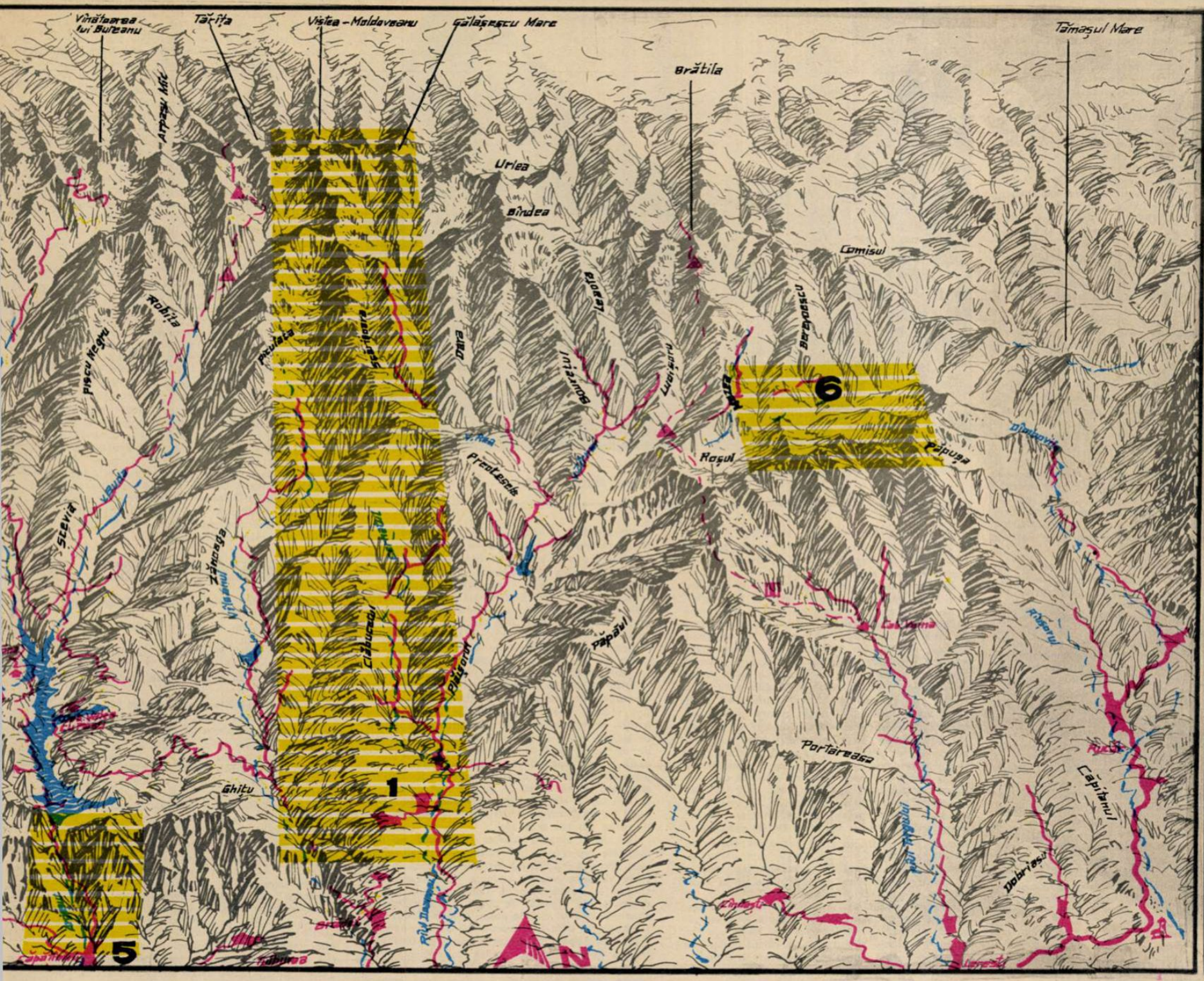

ÎN NUMĂRUL VIITOR, TRASEELE: 5 – MUNȚII COLȚILOR, 6 – PLAIUL COLȚILOR

cum apar mai jos, după piramidele ordonate ale molizilor, primele coroane ale pădurii de fag. Trecînd de mai multe ori de pe o parte pe alta, poteca noastră coboară — desenînd o serpentină elegantă — pînă în dreptul unei pepiniere cu gard viu de molizi, apoi străbate o poieniță cu colți întunecați de stîncă (stînga, sus) și, prin patul gros de frunze ce se adună de la an la an, însoțește pentru un timp, în lung, împrejmuirea unei largi exploatări spre stînga. În jos, în spatele frumoasei liziere de mesteceni ce mărginește partea inferioară a poienii, se poate distinge în cîteva locuri, printre arbori, firul spumegînd al văii Boia Mică. Impresionantă vedere dincolo de vale, spre culmile ce coboară în salturi din creasta principală (Cocoriciul, Miclăușul), spre căldările superioare ale Boii Mici și, spre zidul — mereu înalt — al Olanului, cu grupul de stîne și saivanul de la marginea pădurii.

Pe creasta care înregistrează în acest sector o importantă pierdere de altitudine (de la 1400 la 1200 m), coborîm mult și foarte înclinat ieșind, după ce am trecut printr-o frumoasă poartă de stînci (în apropiere, doi fagi «siamezi» — foarte

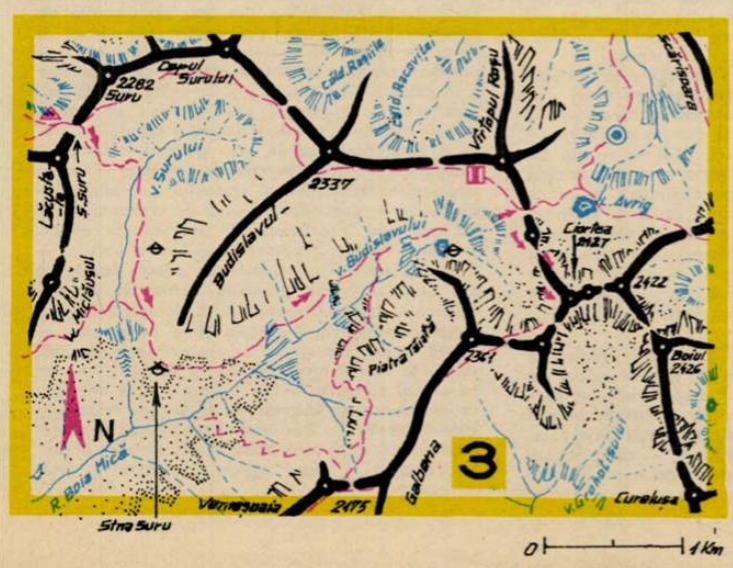

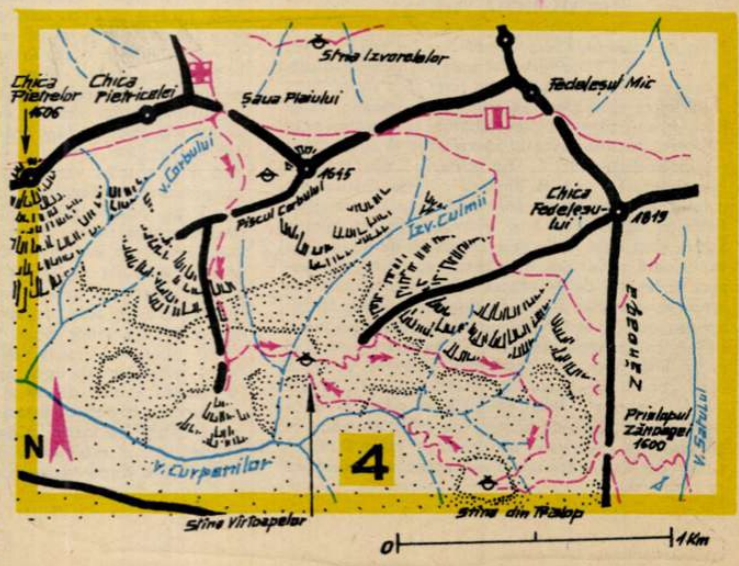

decorativi), într-un nou luminiș. De aici în jos, pe ambii versanți, pante repezi și foarte frumoase. Coborîm iarăși destul de mult pe fețele libere din stînga — în josul coastei, pinteni cu poieni în pantă și adăposturi (colibă și comarnic mare) — sosim într-o șeuță ce reprezintă, pînă mult dincolo de vîrful Măgurei ce apare în fața noastră, cel mai coborît punct al întregei creste: cca 1065 m. După următorul mic vîrf ascuțit, ieșim în larga șa a Măgurei, **puțin mai înaltă ca precedenta** și care marchează o sensibilă schimbare de peisaj. Locurile, blînde și odihnitoare, pierd caracterele muntelui înalt și, putem spune că — pentru prima oară de la începutul drumului — simțim oamenii în apropiere. Țarcuri și stoguri de fîn răsar în dese locuri și, printre bucheteie rare de arbori, apar acum și alte esențe (păducel, arțari). Sporadic, spre dreapta, brazi (Abies) izolați. Spre vest, peste șanțui nu prea adînc însă abrupt al văii Satului, se ridică — încă impresionantă — Zănoaga, cu cea de a doua și cea mai adîncă curmătură a ei. Spre est și sud, dincolo de Olanul care — în sfîrșit — pătrunde și se pierde în pădure, apar, în planul următor, înălțimile marelui interfluviu Boia-Topolog.

În continuare, poteca ocolește Măgura prin stînga, traversează un izvor sărac — primul întîlnit pe traseu — (numeroase inflorescențe argintii, toamna, ale scaiului Carlina acaulis), iese pe marele braț ce coboară spre confluența văilor Boia după care, mulîndu-se în continuare pe relieful terenului, tinde să se reapropie de creasta ce a păstrat aceeași direcție generală sud-vest. Dedesubtul potecii, numeroase variante paralele coboară — unele foarte mult — la locuri de pășunat sau fîneață. Traversînd o serie de vîlcele (primul, captat în bazin de beton — alături cu o troiță de piatră), poteca iese din nou în creasta ce vine coborînd accentuat din dreapta și din urma noastră. Zonă de pajiști întinse cu arbori izolați sau în grupuri, în special **mesteceni mari.** Spre valea Satului, încîntătoare poieni și case; în față — orbitor în soarele după-amiezii — se vede pentru prima oară, Oltul.

De aici înainte, coborîm în lungul crestei pe interminabile pante înierbate atingînd, într-o șa destul de joasă, nivelul de 800 m al crestei. Pe parcursul mult timp orizontal al acestei trepte altitudinale, depășim vîrfurile Șesuri și Crucea din Fag (surprinzătoare vedere înapoi, în susul văii Boia — a cărei albie pare anormal de înclinată datorită efectului de perspectivă descendentă) și, după ce trecem de cîteva înșeuări precum și de vîrful-nod al Mînjînei (847 m, ramificație directă spre Ciineni), coborîm din nou considerabil pînă într-o altă mică șa. Coaste foarte repezi; vegetație săracă; teren desfigurat de eroziuni. Vedere amețitoare spre satele Ciineni și — în special — Greblești, ale cărui case, adunate parcă la picioarele noastre, se pot număra una cîte una...

Drumul trece pe partea dreaptă, coborînd mai departe mult pînă în ultima și foarte joasa șa a Gornișului (cca 580 m), dincolo de care se ridică micul și accidentatul vîrf cu același nume. În acest loc părăsim definitiv culmea, angajîndu-ne de-a coasta și în coborîre pe fețele din dreapta, pînă deasupra firului rîpos și spălat de șuvoaie al văii Grebleștilor — de unde, pe stînga acestuia, ajungem curînd în dreptul primelor case ale satului. O dată ieșiți în vechiul drum al Loviștei, îl urmăm cca 2 km spre Ciinenii Mici (sau «de Argeș») și, trecînd podul peste Olt, ieșim în DN-7. Imediat la stînga, stația CFR Ciineni.

Traseul 3. Vale sudică
VALEA BUDISLAVULUI
(RÎUL BOIA MICĂ)

Timp necesar: șaua Suru — stîna Surului, cca 1 1/2 oră.
Stîna Surului – șaua Avrigului, 3–4 ore.
Nemarcat; nerecomandabil pe timp fără vizibilitate.

La fel ca și numeroase alte văi făgărășene, valea Boia Mică, complet nestrăbătută în treimea ei mijlocie, permite accesul către zona ei superioară (valea Budislavului) — fie coborînd din crestele învecinate, fie venind dinspre culmea Coților pe o lungă și deosebit de frumoasă potecă de coastă. Folosind accesul cel mai avantajos (de la cabana Suru), vom coborî din șaua cu același nume în albia superioară a Surului Românesc, ajungînd, pe poteca în lespezi de pe coasta stîngă a torentului, la așezarea minunat aleasă a stînei ce poartă, iarăși, aceeași denumire! Nelocuită în numeroase veri, simpla construcție din lemn, cu polata continuînd parcă linia naturală a muntelui și făcînd aproape corp comun cu blocul de stîncă pe care reazemă — reprezintă locul de întîlnire a trei direcții de mers. În afară de traseul pe care am venit și de acela pe care vom continua pe valea Budislavului, cel de al treilea mare acces vine dinspre

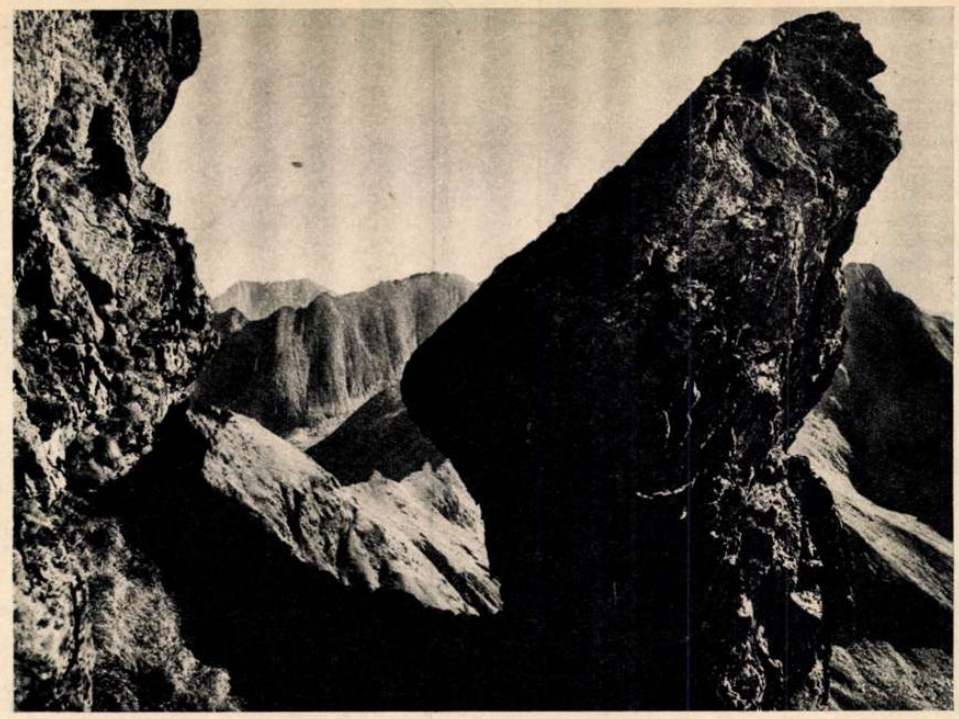

Acul Revolverului din creasta sudică a Vînătoarei

Foto: MIHAIL KAPP

Coți și stîna Sterminoasei, coborînd printr-o strungă de la marginea pădurii de pe piciorul Miclăușului, în valea Surului — la cîteva sute de metri deasupra stînei.

De aici începînd, spre stînga (față de cum am venit), ne apropiem treptat de firul spumegînd al văii Budislavului, trecem pe lîngă o veche casă cu acoperișul prăbușit și — ieșind de sub bolta de umbră a pădurii — pătrundem într-un ținut a cărui copleșitoare și haotică frumusețe scapă aproape normelor obișnuite de apreciere. Blocuri eratice de dimensiunile unei case, cu fețele tăiate nefiresc de drept, cu jerbe de jnepeni arcuite pe creștet, cu ganguri și strungi întunecoase între ele; locuri strîmte cu dese izvoare și porțiuni bältite, cu atmosfera saturată de apa ce nu mai cunoaște limită între suprafața care curge, și aer; — întreg acest peisaj de trecere între pădure și gol ni se dezvăluie ca un spațiu în același timp net și ireal — și care recheamă totodată ceva din sălbăticia treptelor glaciare joase din Ketezat.

Ținîndu-ne un timp aproape de fir, mereu în urcuș și mereu prin jnepeniș, atingem curînd pragul inferior (si cel mai înalt) al văii, depășindu-l atent prin scărițe de rocă și culoare **continue** boltite cu jnepeni, — pe stînga (cum urcăm) și relativ departe de apă. Pe versantul opus, cascada vîlcelului Pietrei Tăiate cade, prinsă toată în vegetație, spre albia principală a văii.

Deasupra pragului și evantaiului adunat de cascade, jnepenișul se termină. Treapta ce urmează, largă și liniștită, poate fi parcursă la fel de ușor pe ambele maluri — singurul punct căruia trebuie să i se acorde atenție fiind găsirea potecii în coborîre, la marginea superioară a cîmpurilor de jnepeni. Pe malul opus, desprinzîndu-se încet de patul văii, începe să urce fascinantul traiect al potecii «La Piatra Tăiată» și pe care, extrem de succint, îl redăm în scurta parantează ce urmează.

Păstrîndu-se un timp în pantă mică într-un ținut în care abrupturile de deasupra devin mai compacte, brîul subțire de piatră traversează o muchie și, imediat după aceea, cascada unui pîriu — într-o regiune extraordinară, căderea firului de apă fiind absolut verticală într-o zonă de stîncării surplombante. Șerpuind în continuare în urcuș moderat, poteca atinge ultima muchie, urcînd-o înclinat spre tipica pîlnie a obîrșiei torențiale a văii. Ieșind în arc către dreapta spre șaua largă dintre vîrfurile Galbenei și Vemeșoaiei, putem coborî (scurt) la stînele versantului opus sau, în lungul crestei spre dreapta, spre stîna Olanului și confluența văilor Boia.

Pe același versant pe care am venit, în josul coastelor abrupte ale **primului vîlcel ce urmează** în aval de cel al Pietrei Tăiate (pe care am urcat), o potecă tăiată în serpentine coboară considerabil printre stîncării, prispe înierbate, jnepenișuri și margini de pădure — către fundul văii, **fără a duce nicăieri** decît, cel mult, în niște locuri pierdute și uitate — și a căror unică justificare nu rămîne decît propria lor frumusețe...

Reluînd traseul pentru o clipă întrerupt, depășim un al doilea prag (stîncării frumoase) ieșind la marginea oglinzii — mai întinse decît am fi crezut-o — a lacului Budislavului. La fel ca toate văile privite de sus și de la oarecare distanță, și aceste căldări — aflate vara sub ochii a mii de turiști — sînt obiectul unui act de subestimare.

Inexpresive altădată cînd le vedeam din creastă — șterse și nivelate de perspectiva depărtată și în josul pantei, lacul și valea superioară în care ne aflăm ne apar cu totul altfel privite «dinauntru», din cadrul incintei căreia, de data aceasta, îi sîntem incluși. Aduși pe neașteptate la proporțiile firești, ne regăsim mici în fața centurii de lespezi ce încinge malul spre sud și vest; în fața pajiștei de un verde crud dinspre nord, cu început de deltă și sol mustind sub pașii nesiguri; în fața pragului din amonte, cu surprinzătoare formațiuni stîncoase («mecet», ac de piatră, mică grotă); — pentru ca, în sfîrșit, să ne recăpătăm scara obișnuită în ușa micului bordei din rocă, de sub același prag din sus al lacului...

De aici, o singură treaptă superioară ne mai desparte de creasta principală. Odată ajunși în șaua Avrigului (2178 m) întîlnim, înălțată în fața și în dreapta noastră, silueta impresionantă a Ciortei — prima surpriză alpină dinspre vest, a drumului de creastă. Pe lîngă marea altitudine absolută (primul vîrf de peste 2400 m), două elemente își fac pentru prima oară apariția în peisajul crestei principale: abruptul și stînca pe suprafețe întinse. Fenomenul este cu atît mai remarcabil cu cît nu durează prea mult: o insulă de stînci, o cetate izolată de piatră, — după care creasta scade și se îmblînzește din nou pe distanță de kilometri, înainte de a-și regăsi altitudinea și risipa de abrupturi, în ținutul Negoiului. Aproape mereu ocolită — pe poteca marcată ce șerpuiește prin căldarea Avrigului, jos, la peste 400 m sub linia crestei, acoperișul zvelt și înalt al Ciortei rămîne izolat, undeva mult deasupra capului nostru, ca o amenințare surdă, dar și ca o nelămurită chemare... Vom da în cele ce urmează — ca o prelungire facultativă a traseului pe valea Budislavului — descrierea arcului de creste al Ciortei, aproape întotdeauna și pe nedrept evitat.

Primul vîrf din fața noastră — Turnul Lacului — îl ocolim pe fețele brăzdate de poteci suprapuse din dreapta (vest), ajungînd curînd în strunga Turnului. Țancul următor, lamă de stîncă îngustă și curios răsucită, îl trecem chiar pe creastă — ieșind, în cele din urmă, la baza primului obstacol serios pe care îl întîlnim. Pentru a-l evita, trecem pe partea stîngă și urcăm în lungul liniei de separație a pantelor de grohotiș cu pereții crestei — aflate în dreapta și deasupra noastră (zonă cu zăpezi persistente) după care, abătîndu-ne tot spre dreapta, revenim în tăișul culmii principale — căță-

rîndu-ne printr-un vălmășag de blocuri abrupte. În continuare, urcăm chiar pe custură o porțiune foarte abruptă, dar înzestrată cu trepte și prize consistente. După o scurtă porțiune mai slab înclinată, urmează un nou umăr (nu prea înalt), însă abrupt și iarăși greu accesibil direct. Ocolim printre blocuri (din nou pe stînga), după care revenim în creastă printr-un ținut asemănător celui prin care am depășit obstacolul precedent.

De aici continuăm din nou pe muchie — accidentată, dar de înclinație mijlocie — pînă ne găsim sub ultima (și cea mai mare) ruptură de pantă, situată imediat sub piramida terminală a vîrfului. Vederea ei este impresionantă, silueta frămîntată a acestei cascade de stînci asemănîndu-se izbitor cu conturul unei mîini cu degetele răsfirate, ridicată tot timpul deasupra noastră, ca o amenințare. Vom trece, tot în urcuș, pe fețele stîncoase din dreapta — fără însă a ne îndepărta prea mult, terenul «bombîndu-se» dedesubtul nostru în abrupturi impresionante. După un timp pantele încep să scadă și — dacă vrem — putem devia aproape orizontal spre dreapta ieșind, mai curînd sau mai tîrziu, în creasta de legătură spre Capul Gemenilor din culmea Olanului. Dacă dorim să nu părăsim creasta principală, continuăm direct peste (și printre!) blocuri enorme, ieșind pe vîrful de vest (dublu și cel mai înalt: 2427 m) al Ciortei. Pe micul acoperiș, frînt în unghi drept față de direcția de pînă acum a crestei, ne îndreptăm spre est către o strungă înaltă — ce nu scade nici ea, sub limita celor 2400 m. Parcurgerea întregii coame nu comportă decît o singură trecere mai delicată — imediat după minima strungii — și care se depășește printr-o traversare prin dreapta, pe un prag îngust de dale înclinate, dar cu stînca aspră și aderentă. Foarte curînd ieșim pe vîrful de est, mic ca suprafață, stîncos, aerian și izolat ca un cuib de vulturi. De aici, coboriș ușor și prelung în șaua vestică a Gîrbovei — unde regăsim marcajul crestei principale. Cel mai apropiat adăpost pentru noapte: cabana Bîrcaciu, spre stînga și înapoi, prin căldarea Avrigului.

Traseul 4. Drumuri de coastă
POTECA VÎRTOAPELOR

Timp necesar: șaua Plaiului — stîna Virtoapelor, cca 1 oră.
stîna Virtoapelor – stîna Prislopului, cca 1 1/2 oră.
stîna Prislopului – șaua Plaiului, 2–3 ore.
Nemarcat; intrarea în traseu greu de găsit pe timp fără vizibilitate.

La capătul acestui traiect se ajunge cel mai ușor pe marcajul cruce roșie ce urcă din localitatea Turnu Roșu. Lăsînd marcajul, unit cu cel al crestei principale (bandă roșie) ce vine dinspre vest, să continuie spre cabana Suru, — ne abatem aproape orizontal spre dreapta, pe sub creștetul plat și acoperit de ciudate «mese» de piatră al Pisculul Corbului. Trecînd pe lîngă două bordeie (de departe vizibile), ieșim în micul picior sud-estic al vîrfului și care, curînd, se abate brusc și în coboriș accentuat spre sud. De o parte și de alta, întregul versant este presărat de clăi și promontorii ce oferă peisajul neobișnuit al unui masiv calcaros cu brîne, însă cu proporția dintre stîncă și iarbă, inversată — suprafețele de vegetație predominînd cu mult, față de centurile albe de rocă...

Ajunși, după o mică șa împădurită, pe un balcon stîncos și izolat cu magnifică priveliște spre pădurile și poienile pierdute din bazinul văii Curpenilor, **revenim** și coborîm — din șeuța amintită — **spre dreapta,** peste firele seci ale văii Culmii, pînă la stîna, astăzi «ruruită» (năruită, ruinată), a Vîrtoapelor. Prin urzicăraia înaltă a poienii, se despart două drumuri. Urmînd a reveni pe cel din dreapta, începem să urcăm pe cel stîng printr-o «tranșee» îngustă în lanul de urzici aproape cît omul, apoi pe o cărare prin făget — pînă ne găsim în linia unei creste laterale ce coboară accentuat din stînga noastră. Ne abatem în unghi drept, urcînd-o direct pînă într-o zonă mai largă și mai puțin înclinată. Strecurîndu-ne către dreapta, pe mici brîneaguri printre stîncării și tufărișuri, reîncepem urcușul pe linia de cea mai mare pantă pînă la limita superioară a pădurii de fag — la baza abrupturiior calcaroase pe care creasta le înalță deasupra noastră. Ascunsă în vegetație, o veche bornă de beton veghează tăcută aceste locuri scoase mult în afara obișnuitelor drumuri din masiv. Din nou spre dreapta, pe hățașe aproape orizontale peste vîlcele cu grohotiș și muchii intermediare, ne apropiem treptat și în arc de culmea Zănoagei traversînd un abrupt împădurit (pentru prima oară, molid) și mici torente seci — totul într-un teren de o indescriptibilă frumusețe, aproape imposibil de definit în marea modestie

(Continuare în pag. 20)

TINEREȚEA ÎN VACANȚĂ

Orientare turistică

Cu o floare de noapte...

«Cupa nopții», singurul concurs republican de orientare turistică ce se desfășoară pe timp de noapte, a fost unanim apreciată ca o reușită. Ploieștenii, pînă nu de mult convinși — ca și alții, de altfel — că orientarea se realizează optim doar în peisajul montan, s-au convins că terenul deluros oferă infinit mai multe «capcane» pentru concurenți și, de aici, strămutarea concursurilor de la Bușteni—Predeal este de așteptat pe viitor.

Concursul a demonstrat, dacă mai era nevoie, că nu te poți considera orientarist complet dacă participi numai la competiții «de vreme bună», ocolind «Cupa nopții» și «Cupa de iarnă», care oferă situații pe cît de încîntătoare, pe atît de diverse, punînd la grea încercare pe orice concurent. Dar, în condițiile existenței numai a cîte unui concurs special (iarnă, noapte), ni se pare că proverbul «Cu o floare nu se face primăvară» devine aplicabil. S-au abandonat, de asemenea, concursurile rezervate fetelor. Dar s-a întîmplat un fenomen: unele județe au înțeles că nici băieții n-au nevoie de atari concursuri și deci le-au scos din programul competițional. Sport tehnico-aplicativ prin excelență, orientarea turistică are nevoie de sportivi care să poată rezolva problemele specifice și pe timp de noapte.

LA UN SFERT DE VEAC

A trecut, așadar, un sfert de veac de cînd a avut loc primul concurs de orientare turistică în țara noastră. Pentru a marca evenimentul, tradiționala «Cupă a României» s-a transformat ad-hoc în «Festivalul internațional de orientare turistică», la care și-au anunțat participarea sportivi din Bulgaria, Polonia, Ungaria și chiar din țările scandinave.

La această aniversare, «veteranii» Coloman Davidhazi (Arad), Marius Constantinescu (București), Udo Falk (Brașov), Oskar Kepeș (Timișoara) și Cristian Bucurescu (București) vor avea ocazia să depene amintiri despre începuturile și drumul spre... «înalta societate» a sporturilor din România. Pe cînd amintiri și despre o participare la o ediție a campionatelor mondiale, marcînd ieșirea din anonimat?

S. NORAN

- Superba și înșelătoarea zăpadă de mai
- Rătăcind în căutarea marcajelor
- Ospitalitate numai pentru cei cu mașini?

Peripeții în munții Făgărașului

Ultimele zile ale lunii mai ne-au surprins în drum spre cel mai înalt masiv de la noi din țară — Munții Făgărașului. Deși știam, ni s-a mai spus de zeci de ori, că e greu să traversezi, în acest sezon, creasta ferestruită de vremuri a acestor munți. Și totuși... am pornit la drum, de la sute kilometri distanță, într-o dimineață ploioasă, apăsătoare.

Ne îndreptăm spre cabana Arpaș. Cei șaisprezece studenți și cu subsemnatul mergem în șir indian de-a lungul rîului care dă numele cabanei. In fața noastră se înalță zidul uriaș al Alpilor Transilvaniei, cum au fost denumiți — și pe bună dreptate — acești munți, de geograful francez De Martonne. Zăpada strălucește în bătaia soarelui, doar din loc în loc, cîte-o scamă de nor face din creasta muntelui o linie zdrențuită. Ajungem la cabana Arpaș cu patru ceasuri înaintea înserării. Zăbovim puțin și pornim spre cabana Turnuri. Lipsa marcajului (dar mai ales a indicatoarelor) ne încurcă de cîteva ori și sîntem nevoiți să ne întoarcem din drum. Ne afundăm în pădurea seculară, în timp ce ascultăm vuietul neîntrerupt al rîului. După o bucată bună de drum întîlnim un indicator pe care citim : 5 (cinci) ore pînă la Turnuri. În unanimitate hotărîm să mergem înainte. O dată cu noaptea apare și luna, care ne luminează drumul, mai bine marcat aici. Cotim pe valea Podragului (bănuim că ea trebuie să fie) admirînd cascadele năvalnice, care dau o notă de măreție locurilor pe care le străbatem la lumina lunii. Dăm de o stînă părăsită, cu acoperișul ciuruit, dar cu două paturi rudimentare și sobă. De teamă să nu ne apuce ploaia, socotim că e mai prudent să înnoptăm aici. Frînți de oboseala drumului, adormim fiecare pe unde putem.

O dată cu zorile unei zile splendide, începem urcușul, destul de aproape de șirul de cascade — care se ține lanț. Ieșim din pădure și intrăm în zona glaciară a văii Podragului, apropiindu-ne de primele limbi de zăpadă. Săpăm trepte după trepte și trecem pe rînd peste fiecare petic. Timpul este superb; o luminozitate perfectă ne ajută să vedem pînă departe în zări (dincolo de Olt, undeva foarte jos, ceața plana deasupra podișului Hîrtibaciului). Deasupra noastră munții își înalță crestele lor zimțate. Întîlnim zăpadă din ce în ce mai multă, din care cauză urcăm tot mai greu. La ora 9 ajungem la cabana Podragul, unde găsim multă bunăvoință, un ceai fierbinte și o hartă turistică, asupra căreia ne năpustim cu toții. Ne lămurim mai întîi asupra locului unde ne aflăm și apoi studiem traseul pe care-l vom urma. Pînă la Cumpăna aveam nevoie de 12 ore (teoretic). Ce era de făcut? Să stăm o zi la cabana aceasta? Am fi pierdut prea mult timp și în plus pe Buda erau înscrise trei cantoane. Nemaiavînd răbdare (mai ales eu eram îngrijorat de drumul pînă la creastă — numai prin zăpadă) și intenționînd să folosim din plin vremea excelentă (neobișnuită pentru luna mai în acești munți; de altfel, cabaniera ne relatase cum că vremea în ultimele două săptămîni fusese extrem de rece), după o oră ne îndreptăm spre fereastra care se deschide în sud-vestul «circului». Călcăm numai pe zăpadă, pe alocuri afundîndu-ne pînă la brîu. Întîlnim mici avalanșe recente, cu pietre și stînci înșirate în lungul lor. Circul glaciar apare în toată splendoarea lui, învesmîntat în vălul alb al zăpezii. Pe fundul circului, ca într-un atlas, se conturează lacul glaciar Podragul, încă prins în cleștarul gheții. Drumul devine epuizant, din cauza numeroaselor trepte pe care trebuie să le săpăm, și a urcușului în «patru labe». Am trecut prin cele mai mari emoții, pînă cînd, în sfîrșit, pe creastă apare ultimul membru al «expediției». Privim înapoi drumul greu pe care l-am parcurs, privim înainte la văile adînci de la izvoarele Argeșului. Privim șerpuirea crestei spre apus și spre răsărit. Munți după munți, șiruri și creste, despărțite de văi prăpăstioase.

Avem senzația că ne aflăm undeva sus, sus deasupra lumii. Dacă timpul nu ne-ar fi presat, dacă îngrijorarea (gîndindu-mă la traseul necunoscut), n-ar fi apăsat ca o piatră grea (dar nu spuneam asta nimănui), am fi preferat să stăm mult și bine, tolăniți la soare, în creștetul muntelui, într-o atmosferă îmbietoare, ce ne îndemna — după atîtea peripeții — la somn.

Pentru că nu se zărea în jur nici un fel de marcaj, hotărîm să coborîm direct spre firul văii. Dăm de primul pîrîiaș, pe care-l socotim drept unul din izvoarele Argeșului. Nu bănuiam că și pe versantul sudic vom întîlni zeci și zeci de limbi de zăpadă, unele deosebit de înclinate, altele terminîndu-se la marginea unor prăpăstii sau cascade. A fost nevoie de mare atenție, deoarece un pas greșit ar fi fost fatal. De aceea, coborîșul ni

(Continuare în pag. 20)

Lector univ.
Dr. ION POPESCU ARGEȘEL
Suceava

Din activitatea cercurilor de turism

• 30 de elevi (numărul este în continuă creștere), de la liceul din Baia Sprie, s-au constituit într-un cerc de turism, ce poartă vechiul nume al orașului — «Medium Mons». În cîteva luni, ei au bătut zeci și sute de kilometri. Participanți la concursul pentru tineret «Floarea de colț» liceenii au drumețit prin Dănești, Șișești, Șindrești, Plopiș, Ferneziu, Seini, Poiana Codrului și în reședințele de județ Baia Mare și Satu Mare. În ultimele luni, au făcut «Turul Transilvaniei» și «Turul Banatului». Toți membrii cercului s-au abonat la revista «România Pitorească».

P. BLIT

• Cercul de turism al Grupului industrial de petrochimie Borzești a inițiat o amplă campanie de atragere a tinerilor muncitori spre drumeție și excursii de lungă durată. Pe lîngă vizitarea principalelor localități și locuri pitorești din țară, au fost organizate, prin B.T.T. și O.N.T., excursii în Uniunea Sovietică, Polonia, Iugoslavia. Toate aceste acțiuni au fost posibile datorită sprijinului acordat de Comitetul U.T.C. al «Grupului» și unei serioase propagande turistice, realizată prin fotomontaje, afișe, pliante, hărți.

GH. GORUN

• În cadrul clubului Șantierului Naval Constanța a intrat în al V-lea an de existență un cerc turistic compus din 280 membri. Obiectivul de bază pe care și l-a propus cercul nostru constă în a cunoaște Dobrogea și a organiza excursii în țară și peste hotare. De la înființarea cercului și pînă în prezent s-au organizat zeci de excursii care au cuprins aproape toate meridianele dobrogene. În cadrul cercului se mai întreprind și alte acțiuni: prezentări de filme turistice, de materiale literar-turistice, organizări de expoziții, concursuri «Cine știe cîștigă» pe teme turistice.

Totodată, cercul turistic și-a propus să sesizeze organele de resort atunci cînd pe traseele excursiilor se constată degradări sau distrugeri la diferite monumente istorice sau ale naturii.

ALEXANDRU GREBĂNOS

CORESPONDAȚI CU NOI

Gionea Victoria (18 ani)
Șos. Giurgiului nr. 208, Pitești.
— schimb de ilustrate cu tineri din întreaga țară.

Werner Just
89 Görlitz
Karl-Marx-Platz 9 A, R.D.G.
— un grup de tineri (elevi, tehnicieni, studenți, salariați între 15—25 ani) vrea să corespondeze cu

(urmare din pag. 19)

s-a părut mult mai greu. Pînă în zona pădurii, pîrîiașul de mai sus devine un torent furios, care curge înspumat din cascadă în cascadă. Dăm de o potecă neumblată, care ne duce la primul canton, situat la confluența Izvorul Mircii și Izvorul Budei. Cantonul este închis. Mergem mai departe, străbătînd un defileu sălbatic, pe o potecă ce pare de-a dreptul părăsită. Ceea ce ne îngreuiază drumul este faptul că numeroși torenți au distrus această potecă pe anumite porțiuni, făcînd trecerea neînchipuit de grea. Întîlnim barajele unor foste haituri; la cel de al doilea poteca se pierdea în pădure; după vreo oră de mers «fără busolă» cineva o descoperă pe malul opus. Singura soluție, după ce am coborît printr-un mărăciniș, a fost să trecem prin apă pînă la brîu. Înaintăm cînd apropiindu-ne, cînd depărtîndu-ne de firul văii. Peisajul este de o tulburătoare frumusețe, mai ales datorită aspectului sălbatic al văii. Rîul sare din cascadă în cascadă, din repeziș în repeziș și urlă nebunește.

La două ore după ce noaptea a mistuit în întunericul ei codrii seculari ai munților, ajungem la cantonul forestier Mușeteica. Aici găsim căldură (la propriu și la figurat) și ne refacem forțele.

Au urmat, pe rînd, drumul forestier, lacul de pe Argeșul superior, barajul, Cheile Argeșului, Cetatea Poenari, Curtea de Argeș. Și poate că toate ar fi fost bune, dacă la cabana Valea cu Pești am fi fost cazați (deși era goală, ne-am izbit de zidul inospitalității, din motivul că n-aveam «ținută» corespunzătoare pentru aceasta cabană modernă; firește, nu aveam, întrucît coboram din munți, nu venisem cu automobilul)... Astfel se încheie cea mai frumoasă excursie din cîte am făcut de-a lungul anilor.

Cînd ne-am întors la Suceava, ploua din nou.

CORESPONDAȚI CU NOI

tineri din București, Constanța, Mangalia, Brașov, Satu-Mare, Galați, Oradea, Sibiu, Timișoara, Arad în limbile germană, engleză, franceză, rusă, română.

Paul Cornescu, Str. Teilor nr. 26, Sibiu
— dorește să corespondeze cu începători sau semi-avansați în limba italiană, pe teme de turism, istorie, literatură etc.

Spre lacul Podragul

Foto: **ION POPESCU-ARGEȘEL**

(urmare din pag. 18)

de mijloace folosite de natură pentru a crea acest loc. Arcuindu-se în continuare, poteca întretaie capătul uscat al văii Curpenilor ieșind curînd, pe versantul din față, în poiana largă a stînei din Prislop.

De aici, în coborîș strîns pînă în albia pîrîului (poiană și confluență de tire dintre care cei drept, și secundar, dă apă văii) de unde, vom fi atenți să prindem, pe malul opus, continuarea potecii înapoi spre stîna Vîrtoapelor. În urcuș abia simțit prin lăstărișul luminos de fag, ajungem — de data aceasta cu un etaj mai jos — din nou în muchia a cărei zonă superioară am străbătut-o la începutul traseului. Foarte aproape, impresionant în izolarea lui, un fag uriaș, cu ansamblul trunchiului și țesăturii de crengi de o rară armonie, a rămas ultimul în picioare din vechea pădure ce acoperea, cu secole în urmă, aceste locuri. În continuare și oblic spre dreapta, ieșim curînd în poiana cunoscută și, urcînd cei cca 250 m pînă în creasta principală, putem coborî deopotrivă spre Valea Fratelui, Turnu Roșu sau — cel mai aproape — spre stîna Izvorelelor, de la obîrșia Văii lui Ionel.

ochiul cinematografic

Monografii sentimentale

Acum un an, studioul «Bucureşti» pornea în călătoria plină de peripeţii a monografiilor judeţene. Ideea era ca — împlinind (sau suplinind) ceea ce făcuse (sau ceea ce încă nu făcuse) studioul «Sahia» — fiecare regizor disponibil să plece sub steagul «Buftei» într-un judeţ, înarmat cu un scenariu şi cu aparatul, şi să se întoarcă de acolo cu un film. Un film? O monografie sentimentală a acelor locuri, care (în proiect, cel puţin) trebuia să semene cît mai puţin cu greoaiele filme-bilanţ, filme-inventar, filme-mamut fabricate într-un trecut mai mult sau mai puţin îndepărtat, pe baza unor nu mai puţin bune intenţii. Cîţiva regizori s-au transformat, astfel, pentru cîteva săptămîni în documentarişti. Cîteva judeţe i-au primit. Au rezultat cîteva filme. Unele bune, altele proaste. Unele proaspete, în care cotidianul are candoarea încolţirii ierbii; altele bătrîneşti, în care şabloanele duhnesc aidoma pivniţelor igrasioase. «*Maramureşul de soare*» face parte dintre filmele tinere, moderne, ale acestei serii.

Autorii (regia Mihai Bucur, scenariul Valentin Munteanu, comentariul Valentin Hossu-Longin, imaginea Ion Radu, redactor Vasilica Istrate) au pornit de la puţin şi au realizat mult. Ei şi-au propus o călătorie lirică, fără construcţie cinematografică, bazată mai mult pe montajul de comentariu decît pe vreo arhitectură de efect. Meritul lor este nu că n-au vrut mai mult, ci că au realizat tot ce şi-au propus, cu simplitate.

Pretextul călătoriei, mult uzitat, este invitaţia pe care, din chenarul unei porţi monumentale, ne-o face ţăranul Gheorghe Pop (adevărat nume de anonim), de a vizita, conduşi de el, Maramureşul. Umbra de loc stînjenitoare a acestui adevărat dac ne însoţeşte oriunde mergem, cînd apărînd pentru o clipă — ca o figură din orologiul cu apostoli —, cînd mutînd inteligentul comentariu la persoana întîi şi însufleţindu-l cu vorbe bătrîneşti şi cu refrene de cîntec.

Nu vă voi spune pe unde ne conduce simbolicul Gheorghe Pop de-a lungul filmului. O puteţi afla văzînd filmul. Vă voi spune, însă, cîteva secvenţe remarcabile.

Una este aceea a arborilor tăiaţi care învie, se ridică zguduitor spre cer şi devin, în montajul paralel, sculptură, troiţă, greu ridicată pe umeri de bărbaţi.

Alta este secvenţa tîrgului-expoziţie, realizată cu un simţ al compoziţiei cadrului şi cu o voluptate a culorii, impecabile.

În sfîrşit, «tînjaua» — acea ancestrală ceremonie de primăvară care invocă pe zeii vegetaţiei — este reprodusă şi ea într-un cadru magic, impresionant prin coincidenţa cu obiceiurile naturii, cu obiceiurile istoriei.

Dacă ar fi să fie văzut doar pentru aceste trei secvenţe, şi filmul ar merita atenţie. Chiar dacă, pe alocuri, cîte o mişcare a rămas prea lungă pentru că regizorul nu s-a îndurat să intervină cu foarfeca de prea frumoasă ce era; chiar dacă, uneori, ni se desfăşoară prea larg nişte lucruri prea cunoscute; chiar dacă ţăranul acela semeţ ne arată, de două ori, alături de soţia şi fiica lui, acea privire-standard pe care scrie parcă prea clar «eu privesc acum viitorul»; chiar dacă aranjamentul muzical e de un simfonism depăşit...

E, totuşi, remarcabil că, nepierzînd nimic din încărcătura preţioasă a documentului, autorii au încheiat călătoria cu bine, fără să ne facă o clipă să ne pierdem interesul pentru ea. Ceea ce — într-un teren atît de minat de pericolele expozitivului şi repetiţiei fără voie — nu e de loc puţin.

ROMULUS RUSAN

cartea de turism

Drumuri prin memorie*)

Octavian Paler e un solitar mistuit de reverii chiar şi atunci cînd, înaintea lui, stau concrete şi enigmatice — înfruntînd eternitatea — piramidele. Nu cred că Octavian Paler e un solitar numai atunci şi numai de aceea. Cred, în schimb, că numai *de aceea* memoria sa a reţinut doar întrebările fundamentale din multitudinea celor iscate în timpul solilocviilor pricinuite de drumurile Egiptului şi ale Greciei, cu ani în urmă. O psihologie fără trauma reveriilor singulare nu-şi putea exprima erudiţia în pagini marcate de atîta sensibilitate. O altfel de psihologie, fie ea şi a unui pasionat al acestei lumi, compunea un eseu glaciar, riguros informat, dar nicidecum un poem.

Or, «Drumuri prin memorie» este, înainte de orice, un poem. Un poem dens, cu versurile rostite, ca într-o rugăciune. Din suflet.

Citite şi recitite, cele şaptezeci de versuri ale sale conţin, împreună, tot atîtea întrebări şi tot atîtea răspunsuri. Sau, mai exact, tot atîtea *definiţii-propuneri* în legătură cu unul sau altul din simbolurile a căror obsesie l-a obligat pe autor să vorbească aşa de frumos.

În Egipt, scriitorul român, săgetat pînă şi în somn de nostalgia ploilor din Carpaţi, vrea să înfiripe dialog cu deşertul. Însă deşertul e singur şi fără memorie. Pe faţa lui nu curg lacrimi pentru nici unul din cei pieriţi în nisipuri. Unica vegetaţie pe care o cultivă este a himerelor. Sfinxul e o «fiinţă ciudată şi nefericită creată din delirul nisipului vagabond, căutînd cu ochii extatici dezlegarea propriei sale taine». Iar ochii Sfinxului sînt aidoma cu ochii Scribului dintr-un muzeu cairot...

În Grecia, Olimpul — fără aura mitologică — «e un munte trist şi anost» şi seamănă «a loc de surghiun anahoretic», în timp ce leul din Cheroneea, deşi în cîteva rînduri victimă a hazardului istoriei, şi suferind încă, îşi poartă destinul cu demnitate, neînfrînt...

Astfel înţelege Octavian Paler să-şi spună poemul. Dar metaforele lui nu sînt sentinţe. Ele sînt meditaţii penetrante şi au prospeţimea pe care o naşte îngemănarea dintre obsesie şi reverie. Aş zice că metaforele sînt absolut originale, dacă autorul însuşi nu ar dezminţi afirmaţia, aducînd în favoarea sa pe gînditorii predecesori ai spaţiului de piatră egiptean şi ai celui de marmură grec.

De altfel, vibraţia memorialistului, şi într-un caz şi în altul, e aceea a unei psihologii formată sub cerul Mioriţei şi, de aceea, ea, pentru noi, e atît de distinctă. Judecăţile emise de peregrinul român prin lumea de mituri, de legende şi de monumente antice au ca suport şi ca punct de referinţă, nu o singură dată, filozofia stenică pe care a învăţat-o de la orizonturile, de la miturile şi de la monumentele spaţiului românesc. În raport cu această filozofie interpretează Octavian Paler semnificaţiile pe care i le dezvăluie, la tot pasul, un univers uman atît de îndepărtat în timp, dar supravieţuind încă prin temple, prin statui, prin mituri sau prin natura care i-a fost leagăn şi mormînt.

Dacă în «Drumuri prin memorie» — carte de istorie a culturii, de filozofie şi nu în ultimă instanţă carte de călătorie — Octavian Paler îşi divulgă şi ipostaza de solitar, de vină e — cum remarca Eugen Barbu — alesul său suflet de poet.

Iar poeţii sînt singuri chiar atunci cînd, înaintea lor, stau concrete şi enigmatice — înfruntînd eternitatea — piramidele. Dar ei sînt singuri şi atunci cînd trăiesc şi vorbesc mulţimilor în cetate.

*) *Octavian Paler: «Drumuri prin memorie», Ed. Albatros, 1972.*

VALENTIN BORDA

AL. IONESCU, LUMEA ALGELOR. colecţia «Natura şi omul», Editura Ştiinţifică — Bucureşti, 1972

Iată o carte de 183 de pagini format mic, cu o ilustraţie de o mare frumuseţe. Bibliografia ei cuprinde 21 de referinţe în care figurează numele a doi botanişti români (M. Guşuleac şi Em. Teodorescu).

Cartea de faţă face onoare Institutului de biologie «Traian Săvulescu» — printre ai cărui cercetători este şi Dr. Al. Ionescu — precum este de laudă şi pentru maestrul său acad. N. Sălăgeanu.

Fiecare din cele 12 capitole ale acestui volum de buzunar deschide o perspectivă din cele mai instructive şi mai ademenitoare spre lumea imensă şi mirifică a algelor, muiată în splendoarea culorilor curcubeului, şi care se poate compara cu frumuseţea coloniilor de corali de pe insulele oceanului.

«Înflorirea apelor. Răspîndirea algelor. Înmulţirea şi sexualitatea lor, mult mai complicată decît cea a animalelor. Respiraţia, nutriţia, sensibilitatea şi procesele legate de creşterea şi dezvoltarea algelor. Întocmirea unei colecţii de alge, şi studiul lor în laborator. Clasificarea algelor după filogenia lor («Taconomia nu este decît filogenie aplicată» a spus cîndva E.G. Racoviţă). Era energiei atomice şi a algelor? Sînt capitole din cartea d-rului Al. Ionescu pe care el le tratează cu o competenţă deosebită în materie.

Acest mic volum cuprinde o bogăţie rară de informaţii despre alge, cum o dovedesc cele 401 de nume de genuri şi de unităţi sistematice superioare citate în Indexul alfabetic cu utilizare în text. Pentru turistul de pe litoral e un mod de a înţelege mai bine «lumea tăcerii».

Lucrarea aceasta de sinteză va satisface nu numai dorinţa constantă a tineretului de a pătrunde cît mai adînc în tainele biologiei vegetale, ci şi pe cei mai înaintaţi botanişti. Ea va aduce servicii reale învăţămîntului şi va avea un ecou dorit în cercurile cele mai largi de cititori.

Cine va avea ocazia să citească această carte a d-rului Al. Ionescu, se va putea convinge uşor că autorul este înzestrat cu un remarcabil dar de scriitor, de talentat povestitor popular. O dovedesc convorbirile cu moş Iurie pescarul, cunoscător desăvîrşit al Deltei, peştilor şi vietăţilor cu care aceştia se hrănesc.

Al. Ionescu nu a neglijat aproape nimic relativ la aceste fiinţe atît de bine studiate, însă a căror viaţă mai păstrează încă destule mistere. Este amintită aici contribuţia tuturor botaniştilor români la luminarea acestei minuscule dar însemnate vieţuitoare.

Cititorul va afla cu uimire că algele sînt răspîndite pretutindeni pe Planetă. Însă dezvoltarea lor cea mai mare o ating în ocean. Ele formează o adevărată pajişte de 100 şi de peste 100 de metri grosime care este sediul celui mai impresionant fenomen de fotosinteză a Globului. După unele aprecieri, producţia anuală de substanţă vie a acestei preerii marine este de 100—150 de miliarde de tone, cam de zece ori mai mare decît aceea a restului vegetaţiei terestre. Iar cantitatea de oxigen eliminată în procesul de fotosinteză cam de cinci ori mai mare.

Din păcate, poluarea excesivă, mereu crescîndă a oceanului, în special cu deşeuri petroliere, ce se întind ca nişte pelicule uleioase pe mari distanţe şi pînă la ţărm, ameninţă viaţa algelor, acest inepuizabil izvor de oxigen, atît de necesar tuturor fiinţelo aerobe şi omului însuşi căruia îi trebuie zilnic 10 000 litri aer pur pentru respiraţie.

După previziunea autorului, s-ar putea ca era algelor să coincidă cu era energiei atomice. Semnificativ este în sensul acesta finalul cărţii din care, iată, citâm: «...Lumea aceasta care ne înconjoară este la fel de abisală, la fel de misterioasă şi la fel de îmbietoare ca şi adîncurile bolţii cereşti spre care se avîntă astronauţii»

prof. dr. doc. CONSTANTIN MOTAŞ
om de ştiinţă emerit

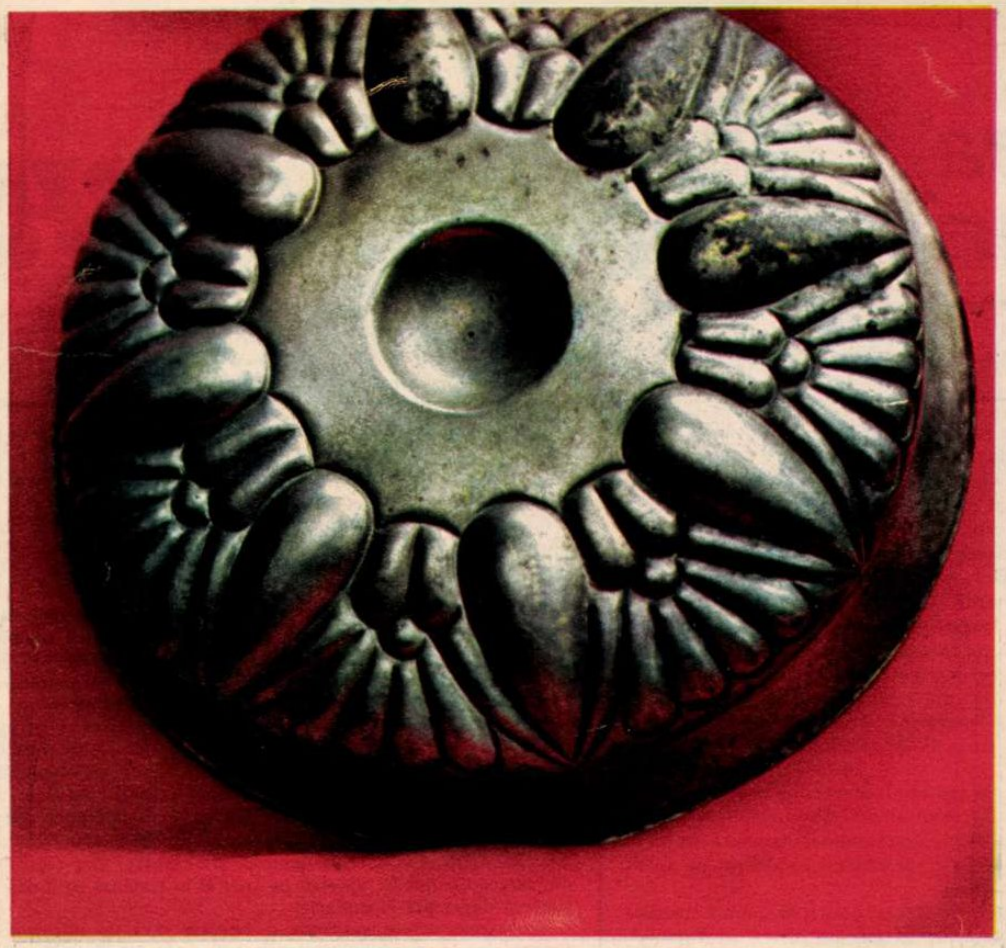

MUZEUL
DE ISTORIE
AL
REPUBLICII
SOCIALISTE
ROMÂNIA

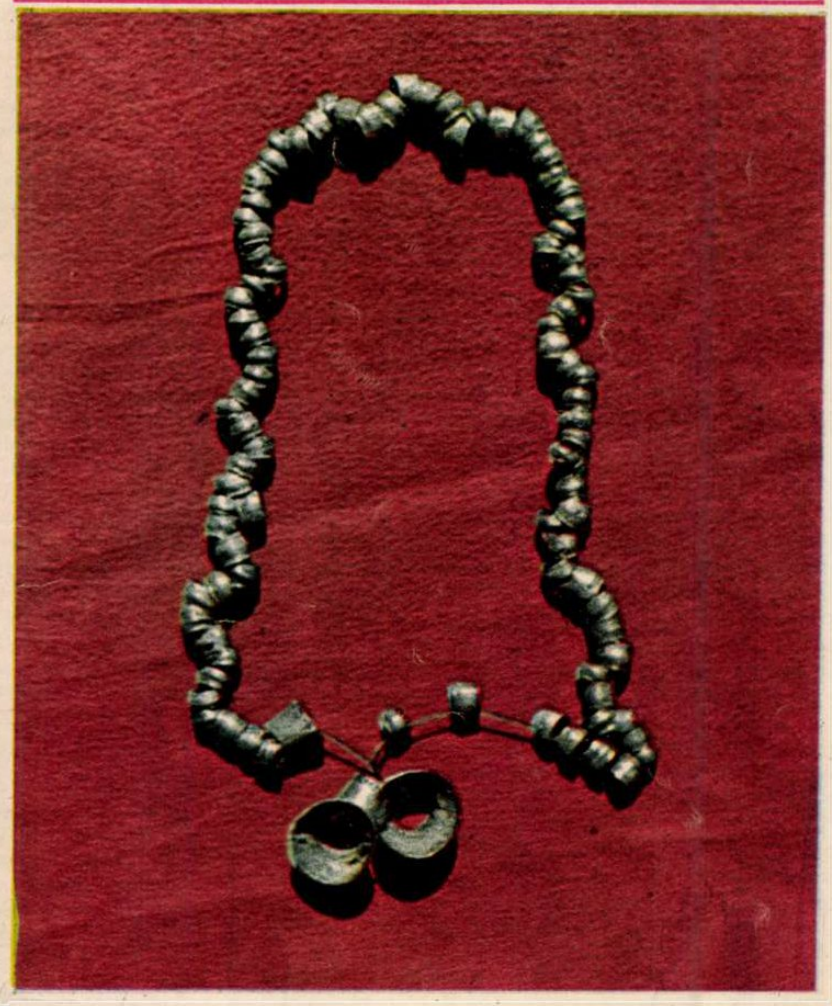

TEZAUR TRACO-GETIC

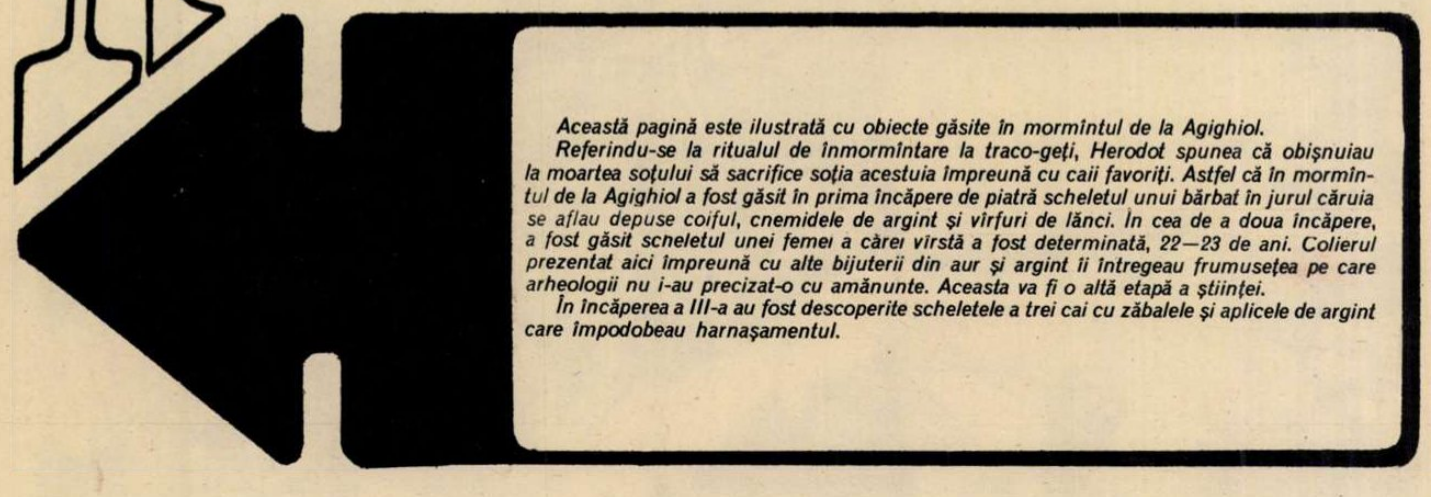

Această pagină este ilustrată cu obiecte găsite în mormîntul de la Agighiol.

Referindu-se la ritualul de înmormîntare la traco-geți, Herodot spunea că obișnuiau la moartea soțului să sacrifice soția acestuia împreună cu caii favoriți. Astfel că în mormîntul de la Agighiol a fost găsit în prima încăpere de piatră scheletul unui bărbat în jurul căruia se aflau depuse coiful, cnemidele de argint și vîrfuri de lănci. În cea de a doua încăpere, a fost găsit scheletul unei femei a cărei vîrstă a fost determinată, 22—23 de ani. Colierul prezentat aici împreună cu alte bijuterii din aur și argint îi întregeau frumusețea pe care arheologii nu i-au precizat-o cu amănunte. Aceasta va fi o altă etapă a științei.

În încăperea a III-a au fost descoperite scheletele a trei cai cu zăbalele și aplicele de argint care împodobeau harnașamentul.

Printre descoperirile arheologice de o valoare deosebită, făcute în ultima jumătate de secol la noi în țară, se numără o serie de tezaure a căror faimă a depășit de mult hotarele țării noastre prin expozițiile de la Paris, Londra, Stokholm și Belgrad, în cadrul cărora au fost expuse, și prin unele lucrări dintre care cea mai recentă este monografia prof. D. Berciu «Arta traco-getică».

Este vorba de seria tezaurelor descoperite la Agighiol (județul Tulcea), Craiova (județul Dolj), Cucuteni-Băiceni (județul Iași), coifui de aur de la Poiana Cotofenești (județul Prahova), rythonul de argint aurit de la Porolna (județul Mehedinți), completată prin descoperirea în toamna anului 1970 a importantului tezaur de la Peretu (județul Teleorman) și coifui și vasul de argint de la Porțile de Fier.

Aceste tezaure sînt formate în general din obiecte de argint, cu excepția tezaurului de la Cucuteni-Băiceni, compus din fragmentele unui coif, aplice, brățări și butoni, confectionate din aur, în greutate de circa două kilograme.

Tezaurul de la Agighiol, descoperit într-un mormînt tumular, cu o construcție de piatră, cuprinde un coif de argint aurit, frumos ornamentat cu motive geometrice și florale, călăreți la vînătoare, mai multe vase de argint ornamentate cu cerbi, păsări și caneluri, două cnemide (agățători pentru picioare) avînd terminația din partea superioară în forma unui cap uman cu toate detaliile anatomice bine realizate, aplice ornamentale cu motive animaliere mult stilizate și aplice care redau animale fantastice și capete de ursuleți.

Cel de la Craiova, despre care nu știm sigur dacă provenea dintr-un mormînt, era inițial format din circa 80 de aplice din argint de formă ovală, triunghiulară, pătrată, din care astăzi se păstrează numai 60.

Ultimul tezaur din această serie este cel de la Peretu a cărui valoare este mult sporită datorită faptului că prin săpăturile efectuate imediat după descoperire, cu mijloace puse la dispoziție de către muzeul din Roșiorii de Vede și de către Muzeul de Istorie al R.S. România, s-a permis recuperarea majorității pieselor ce îl compun. El provine tot dintr-un mormînd tumular, și este format din aproape 60 de obiecte de argint. Se remarcă un coif de argint aurit, în greutate de aproape 750 grame, bogat ornamentat cu motive geometrice și animale, în multe privințe asemănător cu cel de la Agighiol, vase de argint și aplice de diferite forme.

Obiectele descoperite în aceste tezaure se grupează în trei categorii: piese de armură reprezentate de coifurile de la Agighiol, Cucuteni-Beiceni, Poiana Cotofenești. Porțile de Fier, Peretu și cnemidele de la Agighiol, vase de argint de diferite forme, și piese de harnașament reprezentate de aplice diferit ornamentate cu motive animaliere, grifoni, ursuleți, capete de cai.

Aceste tezaure datează din perioada 400—250 î.e.n. Ele aparțin unei populații de origine tracică — geții care populau teritoriul țării noastre, și despre care Herodot notează cu prilejul expediției regelui persan Darius din 514 î.e.n. că sînt «cei mai viteji și drepți din traci».

Coifurile de argint aurit și din aur, cnemidele și aplicele pentru împodobirea harnașamentului cailor, sînt obiecte de paradă, menite să sublinieze strălucirea personajelor care le purtau, fără îndoială personaje marcante din rîndurile traco-geților, probabil șefi de trib sau de uniuni de triburi.

Piesele ce compun aceste tezaure se disting prin bogata lor ornamentare executată prin matrițare și cizelare, cu o măiestrie deosebită, ceea ce face ca ele să aibă o valoare deosebită, în măsură să impresioneze și astăzi. Ele indică faptul că arta prelucrării metalelor prețioase la traco-geți ajunsese la un înalt nivel de dezvoltare. Este o artă care impresionează prin realismul și precizia executării călăreților, cerbilor, păsărilor, animalelor fantastice, multe din aceste motive ornamentale avînd o valoare de simbol.

Cîteva din piesele menționate și unele motive ornamentale sînt de origine persană și greacă, unele piese pot fi chiar confecționate în orașele grecești, dar altele au o origine autohtonă fiind lucrate de traco-geți. Ele demonstrează că societatea traco-getică atinsese în secolele IV—III î.e.n. un înalt nivel de dezvoltare, fiind în măsură să creeze o artă care nu este cu nimic mai prejos de a altor popoare din Europa contemporană, cum ar fi grecii, sciții și celții.

EMIL MOSCALU

PE URMELE LUI scorilo

Astăzi, cine se interesează de istoria Daciei, știe despre vestita ștampilă de pe vasul de argilă găsit la Grădiștea Muncelului, cu inscripția de la dreapta la stînga, aplicată răsturnat, **Decebalvs per Scorilo**, *tradusă (?) printr-o deducție hazardată: Decebal fiul lui Scorilo. Lăsînd la o parte faptul că, de vreme ce dorim să afirmăm că inscripția este în limba dacilor, este ciudat să facem supoziția că* **per** *este corupt din cuvîntul latinesc* **puer** *(copil, eventual* **fiu**), *nu putem garanta însă nici cealaltă deducție, întrucît Scorilo nu prezintă nici un indiciu de formă genitivală. E drept, numele propriu Scorilo era citat de scriitorii antici: un Scorilo, libert, amintit în* **Corpus inscriptionum latinarum;** *alt Scorilo, rege dac pomenit de istoricul Frontinus. Dar un alt popas lingvistic nu strică: multă vreme se crezuse în trecut de către istorici că «torna, torna, fratre» era o comandă militară, folosită în armata generalului Comentiolus, pînă cînd (pesemne o dată cu apariția și a unui istoric ce își făcuse serviciul militar) s-a constatat (!) că niciodată, în nici o armată din lume, comenzile militare nu includ cuvîntul «frate...»*

Firește, acest comentariu, mai mult de iubitor al dacilor și al munților lor, decît specialist în traducerea limbii dace, nu scade cu nimic valoarea celebrei ștampile de argilă. Aș zice, dimpotrivă.

De ce a fost nevoie de asemenea incursiune într-un articol publicat de o revistă turistică? Iată de ce. Cînd istoricul nu are documente scrise destule (iar aici nu are aproape de loc, căci pînă și cartea împăratului Traian, **De bello dacico**, *s-a pierdut ori a fost ascunsă prin tainițele vreunei biblioteci vaticane), tradiția, folclorul, miturile și legendele locale devin o sursă vrednică de atenție. Să nu uităm niciodată că Schliemann a descoperit Troia, luîndu-se numai după hexametrii lui Homer, poetul grec fiind el însuși o legendă.*

Ce nu se găsește în arhive, drumețul poate căuta în munți.

Undeva, la răspîntia cărărilor dintre Oltenia, Banat și Transilvania, există o formațiune naturală, numită de localnici **Peștera Scorila**, *și nerecunoscută ca atare de speologi, întrucît ea nu e decît un soi de puț natural, foarte adînc, în care cineva a aruncat odată un brăduț fără să-i audă deslușit căderea. Dacă încercăm o investigație multiplă a acestei așa-zise peșteri, întrebînd localnici, răscolind tradiția folclorică, examinînd priveliștea înconjurătoare și mai ales coborînd în puț (e necesar un bun antrenament!), am putea, cine știe, găsi calea pierdută către vreun sanctuar dacic ori cel puțin am descoperi o cale etimologică mai sigură către numele Scorilo.*

Dar pentru aceasta, drumețul va trebui să mai vadă niște sate din Oltenia, mai puțin interesante ele însele sub raport turistic, dar oferind alte enigme din aceeași familie.

Unul nici măcar nu e localitate, ci numai un deal, **Dealul Scorilo,** *pomenit încă din veacul trecut drept un deal cu vii; ține de comuna Simian, aflîndu-se în valea Dunării, la cîțiva kilometri de Drobeta Turnu Severin.*

Altul e însă un sat, inclus în comuna Prisăceanu, și se numește **satul Scorilo,** *la peste cincizeci de kilometri de Drobeta Turnu Severin, pe versantul oriental al Mehedinților. Acest sat, deși așezare restrînsă, este pomenit încă într-un hrisov al lui Radu Mihnea Voievod, la 1614 și, puțin mai tîrziu, într-un zapis de la 1629.*

Desigur, toponimia e mult mai veche și coincidența fonetică a acestor nume de așezări, ca și al peșterii, cu numele atestat al regelui dac Scorilo, dă mult de gîndit.

Enigmă atrăgătoare...

VICTOR KERNBACH

111 IMAGINI 111 IDEI DIN AFRICA*)

GEORGE MACOVESCU

Ce am ştiut noi, europenii, pînă nu de multă vreme, despre Africa, despre acest continent negru şi misterios? Istoriile fantastice, scornite de închipuirea aventurierilor, se amestecau cu ştirile false transmise de cuceritori, pentru a crea o imagine deformată, înspăimîntătoare. La sudul Mediteranei, zăcea un continent «necivilizat», cu o populaţie «sălbatică», un pămînt neprimitor, plin de primejdii, o lume fără trecut şi fără viitor. O vastă literatură a întreţinut vreme îndelungată această imagine.

În ultimele decenii, vălul a fost sfîşiat şi a ieşit la lumină Africa adevărată, aşa cum este ea, fără întunecimi şi fără lumini false. Africa a intrat într-o epocă tumultuoasă a istoriei ei. Geografia cea veche a fost sfărîmată. Popoarele s-au răsculat împotriva stăpînilor albi veniţi de pe alte continente şi şi-au format state noi. Noile relaţii s-au dezvăluit repede lumii întregi. Şi ce am descoperit? Un continent cu o civilizaţie proprie, cu lungi şi bogate tradiţii, cu popoare de o rară vitalitate, gata să asimileze noile realizări ale civilizaţiei moderne, gata să contribuie, prin vigoarea lor specifică, la progresul omenirii.

Ni s-a descoperit un continent cu mari frumuseţi ale naturii. Pustiurile nu sînt atît de înspăimîntătoare cum le ştiam. Ţinuturile ecuatoriale, apăsate de luxurianta vegetaţie, nu sînt atît de neprimitoare cum ne fuseseră descrise. Pădurile şi savanele, lacurile şi fluviile au farmecul lor nespus, fauna cu animale rare este încă bogată, flora este încă proaspătă, neatinsă de poluările altor continente.

Un recent călător prin nouă ţări africane, fotograful Ion Miclea, adăugînd artei lui optica omului dintr-o ţară socialistă, a înregistrat pe peliculă frumuseţi ale acestui continent. A observat cu o mare înţelegere şi a fotografiat cu o deosebită sensibilitate artistică o lume extraordinară, aflată la o răscruce a istoriei ei. Priviţi în acest album de frumuseţi cum pe cerul Algeriei se profilează silueta unei sonde, semn al tehnicii moderne sau liniile riguros geometrice ale unei rafinării şi comparaţi-le cu încrustăturile colorate din decoraţiile vechilor palate arabe. În Maroc, femeia îşi acoperă încă faţa, copilul şi-l poartă încă legat în spate, ducîndu-l pretutindeni, dar Marakeşul înaintează repede spre imaginea unui oraş modern. Sfinxul egiptean stă martor al unei civilizaţii de multe milenii. Femeile şi copiii sudanezi se compară în frumuseţe cu oricare alţii din lumea întreagă. Arta meşterilor sculptori în fildeş din Zair arată că ne aflăm în faţa unei civilizaţii rafinate. În Congo, mîini abile mînuiesc cu aceeaşi artă fibre în filaturi moderne, cu care bat ritmuri străvechi pe tobe şi tam-tamuri sau descriu în aer mişcările unor dansuri stranii şi în acelaşi timp de o mare graţie. Observaţi ochii plini de întrebări ai micului dansator din Africa Centrală sau feţele liniştite ale celor doi şcolari şi veţi înţelege forţa spirituală a popoarelor africane. Admiraţi graţia dansului fetelor şi culorile florilor din această ţară şi veţi recunoaşte că ne aflăm în faţa unor noi şi proaspete frumuseţi. În Zambia, faimoasele cascade sînt minuni ale naturii, dar şi imense surse de energie care mîine va fi controlată de oameni. Vechile tradiţii din cîntec şi dans capătă forţe noi într-o lume nouă. Rezervele faunei şi florei sînt imense în Tanzania. Înfrăţirea omului cu natura este o realitate care ne aminteşte nouă, celor din continentele «civilizate», că ne-am alienat noi, spoliind-o şi poluînd-o. Imaginea păsărilor fotografiate pe fundalul dealurilor împădurite avînd deasupra cerul acoperit de nourii alburii sau aceea a elefanţilor care se mişcă alene prin savană sînt mărturii ale unei lumi de vis şi totuşi reale.

Dansuri «clasice» africane

Albumul lui Ion Miclea este o colecţie de frumuseţi nu închipuite, ci aflate în existenţă, descoperite de el. Sînt în acelaşi timp mărturii despre un continent vechi şi nou, despre popoare vechi şi totuşi noi, despre o civilizaţie veche şi mereu nouă.

În aceste fotografii, Ion Miclea a înscris respectul şi admiraţia unui artist român pentru lumea Africii.

**) Prefaţa la albumul «Africa», de Ion Miclea, aflat în pregătire la Editura pentru turism.*

Masivul Kilimandjaro — 5963 m.

Celebrul tam-tam african

Cascada Victoria

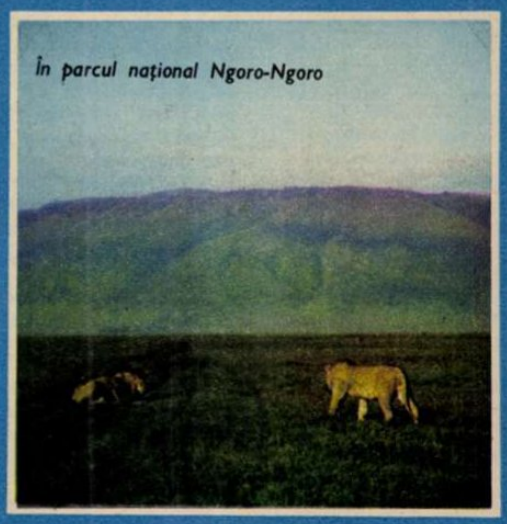

În parcul național Ngoro-Ngoro

Amara există!
Poate deveni ea o oază în Bărăgan? «O zonă periorășenească a Bucureștiului și o stațiune internațională?»
PELL-AMAR-ul este azi un argument în plus.

Spunem despre noi că sîntem un popor de poeți. Cred însă că — alăturînd mii de exemple cunoscute de toată lumea — sîntem și un popor de inventatori. De culori, de albastru de Voroneț. De aparate. De tehnici, de... Am intrat într-un birou de la Sectorul balneo-climatic din Ministerul Turismului. Căutam noutăți. Pentru ziua aceea — lucruri deja știute, apărute prin ziare. Cineva mi-a făcut semn către o masă la care lucra un bărbat cu părul cărunt. «Dînsul a descoperit un extract. Întrebați...» Doctorul s-a arătat la început puțin încurcat, mi-a spus: «...am găsit ceva, știu și eu dacă trebuie neapărat să scrieți despre asta?...»

„ȘTIU SĂ AȘTEPT. AM RĂBDARE. AM AVUT-O 20 DE ANI..."

Interviu cu dr. IONESCU-CĂLINEȘTI

— Numele dumneavoastră, tovarășe doctor Ionescu-Călinești, îl văd scris ca un fel de «autograf de autor» pe acest prospect, necunoscut deocamdată publicului, ca și medicamentul prezentat — o descoperire românească. Ce este PELL-AMAR?

— Prescurtarea a două cuvinte: **Peloid** — care înseamnă «din familia nămolurilor» și **Amara** — numele lacului de unde provine. Este un extract de nămol. Un fel de chintesență lichidă a proprietăților nămolului. De fapt, ideea de a o obține a captat, după mulți ani de experiență, atenția medicilor noștri. Și la Eforie balneologii încearcă acum rezultatele unui astfel de preparat. N-aș vrea să fiu acuzat de o pledoarie «pro domo», dacă spun: nămolul de Amara este altceva. Îndrăznesc să afirm acum că valoarea nămolului sapropelic de acolo o întrece pe cea a Techirghiolului. Și nu e vorba numai despre asta.

— Pell-Amar este rezultatul unei revelații?

— Dacă o «revelație» poate să apară în 20 de ani, atunci va trebui să-i găsim un alt nume. În medicină asta se cheamă o banală cercetare științifică.

— Vreți să spuneți că ați fost medic la Amara 20 de ani?

— Cam atît.

— Și după cîtă vreme a apărut ideea extractului?

— Am ajuns acolo, împreună cu soția mea, în 1954, cam prin octombrie. În vară, după cîteva luni, am văzut mii de bolnavi care, tratați cu nămolul acela, se vindecau spectaculos. Sau prezentau ameliorări neașteptate. Am îndemnat-o pe soția mea să-l folosească și ea: suferea de o gravă paradentoză și de o metroanexită. Rezultatele au fost extraordinare. Și cam atunci am început să fac extractul. Posibilitățile erau primitive — puneam nămolul într-o pînlie, îl lăsam să se scurgă printr-un filtru, decantam astfel partea lichidă și cu ea făceam niște creme pe care le aplicam bolnavilor care sufereau de afecțiuni reumatismale. Rezultatele erau mai mult decît încurajatoare. Important era ca extractul să fie cît mai aproape de un produs foarte purificat, să **izoleze substanța activă care există în acest complex mineral, organic, enzimatic și, se pare, și hormonal** care este nămolul. În lacuri depunerile nu se fac uniform, sînt tot felul de curenți de profunzime care agită zonele, unele sînt într-o maximă activitate, altele — cum e nămolul de fund — sînt «moarte». M-au ajutat mult studiile excepționale făcute de **Țuculescu** despre biodinamica lacului Techirghiol. În acest sens am orientat cercetările pe suprafața lacului Amara. Am găsit zone determinate de hărțile batimetrice unde activitatea biotică este maximă. Extractul din acest nămol are acțiuni terapeutice deosebite.

— Vă rog acum sa explicați acțiunea extractului de nămol «sterilizat și stabilizat din nămolul terapeutic al lacului Amara (România)» — așa cum scrie în prospect.

— Pell-Amarul are o puternică acțiune biostimulatoare, sedativă, antialgică, antiinflamatorie. vasodilatatorie, antispastică și decontracturantă. **Un miligram de extract echivalează cu efectul unui miligram de morfină, FĂRĂ SĂ FIE ÎNSĂ STUPEFIANT.** Va putea fi folosit în boli reumatismale, în afecțiuni ale sistemului nervos periferic, în boli ginecologice, în tulburări de circulație periferică, în dermatologie, în caz de surmenaj fizic și intelectual... Medicul va stabili tratamentul, dozele și așa mai departe.

— Îl vom folosi sub formă de injecții?

— Nu numai injecții. Se vor putea realiza geluri antireumatice, unguente, ovule pentru tratamente ginecologice, picături pentru ochi, spreiuri pentru terapia respiratorie, chiar și mini-clisme care să înlocuiască supozitoarele.

— Pe biroul dumneavoastră văd și o pastă de dinți Pell-Amar.

— O pastă medicinală care va fi folosită în paradentoze și gingivite. Pell-Amarul va putea fi utilizat și ca bază pentru produse cosmetice: mască regeneratoare, lapte nutritiv, creme de față, șampoane de baie cu acțiune terapeutică, șampoane și loțiuni pentru păr. **Sper ca în aproximativ trei luni să putem avea pe piață primele produse cosmetice Pell-Amar.** Am obținut deja aprobarea de la Academia de Științe Medicale.

— Pe cîți bolnavi ați aplicat extractul de nămol?

— În decursul timpului, am tratat cu el peste 30 de mii de bolnavi. O parte din rezultate au fost comunicate și în cadrul unui simpozion la Brașov; în colaborare cu profesorul **Grigore Benetato**, am experimentat atunci efectele terapeutice pe un lot de bolnavi — 150 de rezultate bune din 150. Față de ungerile, de băile reci și calde cu namoi, extractul dă rezultate mai bune. Sînt chiar bolnavi din Techirghiol care vin de ani de zile să se trateze la Amara.

— Ce este Amara pentru dumneavoastră, tovarășe doctor Ionescu-Călinești?

— Aveam 30 de ani, cînd m-am dus acolo. Acolo este toată viața mea. M-a reținut mereu acest miraj al rezultatelor terapeutice. Dumneavoastră nu știți ce comoară există acolo... Lacul are un fond de **529 de mii de tone de nămol sapropelic.** Sînt 128 de hectare, un strat de 45 centimetri grosime... Nu e numai Amara. E și **Șcheauca**, alături, și **Fundata** unde sînt 1 117 000 de tone de nămol. Uitați-vă aici, ce scriu nemții în «Münchener Merkur» despre Amara: «În 1888, chimistul francez Bertrand spunea că este cea mai valoroasă stațiune de cură din Europa». Titlul articolului spune foarte mult: «Nămol pentru Europa». Înțelegeți? Putem «inunda» Europa cu nămol de-al nostru, sînt foarte puține țări care se pot lăuda cu asta...

— De ce ați plecat din Amara?

— Cred că nu sînt subiectiv cînd spun asta: după 20 de ani de muncă e foarte trist să ți se spună «să nu te mai prind că mai faci cercetări științifice că zbori de aici». Mi s-a spus «să-mi văd de treabă». Eu sînt medic. Munca mea înseamnă și bolnavi și cercetare. E păcat că avem idei bune, că ne zbatem și că nu găsim înțelegere nu foarte departe, ci la cei din imediata noastră apropiere. De ce trebuie să ajungem cu memorii «foarte sus», pentru a rezolva niște lucruri pe care vrem să le facem pentru oameni?

— Sînteți mulțumit că lucrați acum în Ministerul Turismului?

— Am găsit mult sprijin și încredere la conducerea ministerului. Am și progresat foarte mult. Pell-Amar se produce acum în colaborare cu o firmă din R.F. a Germaniei. Urmează să primim asistență tehnică din partea ei pentru producerea la noi a extractului de nămol.

— Ați pierdut legătura cu Amara?

— Cum puteți să spuneți asta? Urmăresc tot ce se întîmplă acolo. Cînd au fost inundațiile din 1971 s-a făcut o greșeală: circuitul rîului a fost deversat în lac și, astfel, peștii au ajuns să-și depună icrele în nămol. S-au pescuit cam 4 500 kilograme de pește în lacul Amara — vă dați seama că prezența lor acolo poate compromite fondul terapeutic al lacului. A fost trimisă o adresă urgentă, semnată de tovarășul ministru Ion Cosma, prin care se cerea organelor locale să ia măsuri. Încă nu s-a primit un răspuns.

— Credeți că extractul de Amara este mai bun decît cel realizat la Eforie?

— N-are nici un rost să facem comparații. Fiecare extract are proprietățile sale și urmează cursul și calitățile metodelor folosite. Pentru extractul de Techirghiol după metoda Narti, Comisia de medicamente și-a dat deja acordul. La Biofarm, însă, unde el trebuie să intre în producție, nu a fost avizat încă, lucrurile se tărăgănează. Cineva trebuie să răspundă de asta. În ultimă instanță, noi, persoanele — medici, vom dispărea. Sînt convins că va veni o zi, însă, cînd Amara va deveni ceea ce trebuie și poate să fie. Am așteptat 20 de ani. Am răbdare.

ANDA RAICU

N. TOPOR

CRUGUL VREMII ÎN SEPTEMBRIE

pe ultimii 2.400 de ani

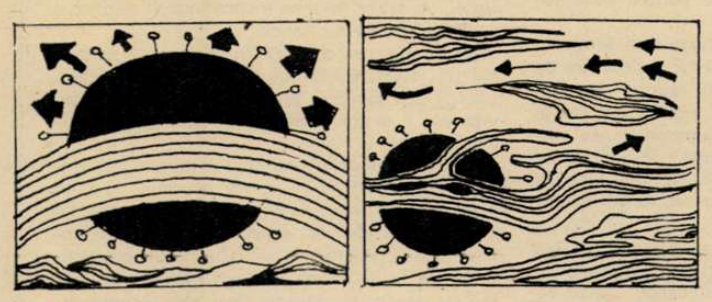

Pentru popoarele antice din jurul Mării Mediterane, luna septembrie începea cînd răsărea constelația Andromedei și steaua din umărul constelației Fecioarei. La această dată apunea, dimineața, ultima stea din constelația Fluviu. La 1 septembrie, romanii sărbătoreau hramul templului lui «Jupiter tonans». Această zi însemna și schimbarea vînturilor, prin încetarea celor etesiene și a furtunilor, și începerea vînturilor de vest. În prima zi a lunii se aștepta ploaie cu descărcări electrice.

În decursul secolelor s-au făcut numeroase însemnări privind capriciile vremii în această lună. Menționăm cîteva:

«În **428 î.e.n.** au fost călduri mari și secetă prelungită la Roma».

«În **310 e.n.** după 36 de ani de secetă excepțională începe a ploua în Cipru».

«La **29 sept. 587** se produce la Roma o rupere de nori, care inundă case omorînd oameni și animale».

«Între **15 și 29 sept. 1014** cad ploi mari însoțite de vijelii, care produc inundații și revărsări grave în Flandra și Anglia».

«În **sept. 1107** împăratul Henric al V-lea este aproape omorît de trăsnet în castelul său de la Gosslar, trăsnet care topește vîrful sabiei lui precum și cuiele scutului său».

«La **28 și 29 sept. 1392** un îngheț extraordinar distruge recolta de struguri în toată Europa, transformînd boabele în bile de piatră».

«La **29 sept. 1462** cade o zăpadă abundentă în Ardeal».

«La **26 și 27 sept. 1509** o mare vijelie produce revărsarea Mării Nordului pe continent».

«La **24 sept. 1601,** după o ploaie de sînge care a căzut în Valahia, vin în ținutul Brașovului mulți urși mari și slabi, din pădurile Valahiei și care fac pagube mari, retrăgîndu-se către pădurile Bistriței».

«La **7 sept. 1758** cade la Prejmer o grindină mare cu trăsnete care distrug localitatea».

În ultimii 120 de ani cele mai reci luni septembrie au fost în 1862 (în sudul țării) și 1870 (în nord), iar cele mai calde în 1892 (în nord) și 1946 (în sud). Cea mai ridicată temperatură a fost de +43,5°, înregistrată la Strehaia, iar cea mai coborîtă de —15° la Vf. Omu. Cele mai ploioase luni septembrie au fost în 1912 (în nordul teritoriului) și 1913 (în sud), iar cea mai mare cantitate de apă, de 505 litri pe metru pătrat, s-a totalizat în sept. 1904 la Mușetești (Argeș).

Septembrie 1972 va fi o lună mult mai călduroasă decît în alți ani, cu ploi rare și slabe. Zilele însorite cu aspect de vară și uneori cu temperaturi tropicale vor fi predominante. În multe dimineți ceața își va face apariția, mai ales în lungul văilor.

Între 1 și 8 sept., vremea se va încălzi accentuat luînd aspect de vară, temperatura urcînd pînă la 24° în Maramureș și pînă la 32° în Cîmpia Dunării. Cerul se va menține mai mult senin. Înnorări parțiale însoțite de averse locale se vor semnala la 5—6 sept.

După trecerea unui front de ploi, care va afecta mai ales jumătatea de nord a țării, în zilele de 9 și 10 sept., cauzînd și o scădere a temperaturii, vremea se va încălzi din nou, devenind frumoasă între 11 și 16 septembrie. Dimineața se va produce ceață locală.

Între 17 și 24 sept., vremea se va schimba treptat, mai întîi în nordul țării și zona de munte apoi și în celelalte regiuni. Temperatura va scădea ceva mai accentuat începînd cu 20 sept., cînd și înnorările vor fi mai accentuate și mai persistente. Vor cădea ploi locale, care se vor generaliza între 20 și 23 sept.

După aceste zile, mai umede și cu temperaturi de toamnă, vremea va deveni iarăși frumoasă cu aspect de vară tîrzie. Cerul se va menține mai mult însorit, exceptînd ultima zi a lunii. Temperatura va urca ziua pînă la 24° în nordul extrem al țării și pînă la 28° în sud. Nopțile vor fi răcoroase iar diminețile cu ceață slabă locală. Exceptînd zilele de 20—24 sept., vremea va fi favorabilă atît turismului de munte cît și helioterapiei marine.

TÎRGUL INTERNAȚIONAL BUCUREȘTI

Tîrgul internațional «București '72», acum la a 2-a ediție, se înscrie în aceeași ambianță prestigioasă a marilor tîrguri internaționale de toamnă. Inițiat în 1970, cu o periodicitate de manifestare din 2 în 2 ani, Tîrgul din marele complex expozițional din apropierea Casei Scînteii își va deschide porțile între 15 și 24 octombrie.

Febrilitatea organizatorilor pulsează în marele pavilion, în pavilioanele adiacente, la standurile care au fost instalate — totul pe o suprafață de 74 000 metri pătrați. Firmele românești de comerț exterior din zece organisme centrale își vor etala cele mai noi și valoroase produse industriale pe o suprafață de 40 000 metri pătrați.

Participanții firmelor din străinătate care expun la Tîrg au la dispoziție peste 34 000 metri pătrați. Pînă la ora aceasta, sute de firme din peste douăzeci de țări și-au anunțat înscrierile cu pavilioane, iar unele state (S.U.A.) își vor instala propriul pavilion conceput de proiectanții lor. Expoziții oficiale deschid: Italia, Japonia, Belgia, Danemarca, Elveția, Cehoslovacia, S.U.A., Cuba, URSS, RDG, Ungaria, Bulgaria, Polonia, Olanda, Iugoslavia, Austria, Islanda, Israel, RFG, Anglia, Pakistan, RPD Coreeană, alte țări urmînd să-și anunțe participarea, ca în cazul firmelor particulare care vor întregi lista de pînă acum: Franța, Suedia, Luxemburg, Liechtenstein. Dintre acestea numai Suedia participă cu opt, iar Franța cu 17 firme particulare.

Avînd ca profil construcția de mașini, produse ale industriei grele, echipament industrial pentru metalurgie, mașini-unelte pentru prelucrarea metalelor, mașini de forță, echipament energetic, electrotehnic și electronic, Tîrgul internațional «București '72» va confirma marele prestigiu pe care l-a căpătat încă de la debut.

aniversări comemorări

1.IX. Se împlinesc două decenii de la moartea lui **Iosif Rangheț** (1904–1952), militant de seamă al mișcării muncitorești din țara noastră. A participat la înfăptuirea insurecției armate din august 1944. Ulterior, a îndeplinit munci de răspundere pe linie de partid și de stat. Acțiunile și evenimentele la care a luat parte sînt amplu evocate prin exponatele aflate la Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România.

10.IX. Centenarul morții lui **Avram Iancu** (1824–1872), democrat revoluționar, unul dintre conducătorii revoluției de la 1848–1849, din Transilvania. Luptînd încă din tinerețe pentru eliberarea socială și națională, Avram Iancu a fost unul din organizatorii adunărilor de la Blaj din 1848; a condus cetele înarmate ale țăranilor și minerilor din munții Apuseni și a fost în fruntea bătăliilor revoluționare duse împotriva asupririi habsburgilor. Mormîntul său de la Țebea este străjuit de «gorunul lui Horia». Viața și activitatea neînfricatului luptător sînt evocate prin exponatele aflate în casa memorială «Avram Iancu» (comuna Avram Iancu, județul Alba) și la Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România, unde poate fi văzut și un tun aparținînd formațiunilor de luptă conduse de Avram Iancu.

13.IX. Ziua pompierilor, instituită pentru cinstirea faptelor de arme săvîrșite de pompierii români, comandați de căpitanul Zăgănescu, în lupta din Dealul Spirei împotriva trupelor otomane venite în țară să înăbușe revoluția de la 1848. Monumentul luptătorilor de la 13 septembrie 1848, din Dealul Spirei, este un omagiu adus abnegației și spiritului lor de sacrificiu; concursurile profesionale ale pompierilor, organizate în preajma acestei zile, constituie o demonstrație vie a măiestriei lor.

18.IX. Acum zece ani a încetat din viață **Krikov H. Zambaccian** (1889–1962), cunoscut colecționar și critic de artă, membru corespondent al Academiei R.S.R., autor al unor monografii consacrate marilor noștri pictori. Zambaccian a alcătuit cu răbdare și eforturi o importantă și valoroasă colecție de tablouri românești și străine care pot fi admirate în muzeul amenajat în fosta sa locuință din București (str. Muzeul Zambaccian).

20.IX. Se împlinesc 120 de ani de la nașterea **arhitectului Ion Mincu,** întemeietorul școlii naționale de arhitectură și cel mai de seamă reprezentant al ei de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. A adus o contribuție importantă la dezvoltarea învățămîntului de arhitectură în țara noastră și a cultivat formele tradiționale ale arhitecturii românești. Principalele sale opere pot fi văzute la București — Bufetul de la șosea, Casa Lahovary (în prezent «Casa oamenilor de știință»), Casa Monteoru, Casa Vernescu, Școala centrală de fete (azi Liceul de fete «Zoia Kosmodemianskaia») etc. Un mare număr de lucrări au rămas în stadiul de proiect. Numele lui Ion Mincu se află azi pe frontispiciul Institutului de arhitectură din București.

25.IX. O sută de ani de la **inaugurarea Gării de Nord** (București) și de la **deschiderea liniei ferate București-Ploiești.** Punct inițial și totodată terminus al atîtor călătorii, Gara de Nord este astăzi poarta prin care intră și pleacă zilnic din Capitală zeci de mii de călători și turiști din țară și străinătate. Despre evenimentul de acum 100 de ani ne vorbesc exponatele aflate la Muzeul Căilor Ferate, pe Calea Griviței, în vecinătatea Gării de Nord.

28.IX. 125 de ani de la nașterea compozitorului **Gheorghe Dima** (1847–1925), animator al vieții muzicale din Transilvania, eminent profesor. Casa memorială «Gheorghe Dima» din Brașov cuprinde numeroase obiecte, manuscrise, partituri și documente legate de viața și activitatea acestui prețuit compozitor, care a armonizat și prelucrat melodii populare, a compus cantate, balade vocale, coruri și lieduri.

A FI DRUMEȚ -A FI GAZDĂ

Nu putem defini noțiunea de-a fi gazdă fără a apela, în primul rînd, la acel profund cunoscător și semnificativ cronicar al românilor, Mihail Eminescu. Odată ajuns Baiazid la hotarul Țării Românești, bătrînul voievod Mircea Înțeleptul îi aduce aminte, înainte de a-i spulbera oastea, de legea pămîntului, de legea ospeției. Atîta vreme cît e vorba de pace, îi zice «bine-ai venit».

Un adevărat cod moral al ospitalității îl formulase un alt Basarab, Neagoe, în «Învățăturile către fiul său Teodosie».

Drumețului care cu orice gînd ar fi călcat pe aceste meleaguri i se cuvine: «să trimiți înaintea lui cinste și bucate și băuturi den destul, pînă vor veni și la scaunul vostru cel domnescu». Și-l povățuiește Neagoe pe fiul său: «Primește pe cel sărac și-l satură și-l adapă... Îmbracă cu dragoste pre cel gol, să fii îmbrăcat și tu, cu haina cea neputredă și de veselie», «du pre cel străin în casa ta».

Am bătut drumuri și nu o dată drumurile ne-au bătut pe noi. În fața urgiilor, cu puținul avut luat în căruțe și pe spate, băjenarii luau drumul munților. Așteptau, în frăție cu codrul și păstorii, să revină la vatra satului de-acuma ars. Și poate tocmai din vremurile neguroase ale istoriei vine această calitate atît de particulară a românului de-a fi gazdă.

Bucuria de-a da cinste și sălaș călătorului. Pribeagului — ajutor. Un județ al țării se cheamă Sălaj. De unde i-ar putea veni numele decît de la sălaș-adăpost? Și, fericită întîmplare, aici la o întretăiere de drumuri, la poale de codri vechi, e o întindere vastă, căreia localnicii îi spun și azi «Popasul Romanilor».

Ne-au călătorit strămoșii în vremuirea transhumanței, atît de definitorie pentru viața românească.

Și-au dus turme nenumărate de-a lungul și de-a latul acestui spațiu mioritic. În căutare de hrană, în căutare de iarnă, în căutare de vară.

Iar atunci cînd mîndrii și vajnicii bărbați ai Maramureșului n-au vrut să-ngenunche, au descălecat departe, peste munți, întemeind o Țară Moldavă sub sceptrul Voievodului Dragoș. Aici în spațiul carpato-dunărean, ne-am mișcat și ne-am simtit întotdeauna acasă. Domni ai Țărilor Române, în vremi de pribegie, își căutau adăpost și ajutor în burgurile transilvane, unde la 1 600 va intra triumfător Mihai Viteazul, închegînd stat național. De aici au trecut munții în Țările Române apostoli ai neamului: Gheorghe Lazăr, Simion Bărnuțiu, iar Nicolae Bălcescu, devotat slujitor al revoluției, va trece în sens invers munții pentru a fi alături de Avram Iancu.

Badea Cârțan coboară în drumurile sale la obîrșia latină a neamului, iar mult mai tîrziu, prestigioșii savanți, Vasile Pârvan, Emil Racoviță vor fi primii profesori ai tinerei universități clujene.

Furtunile istoriei s-au abătut asupra noastră, dar ne-am păstrat cu cinste obiceiul de-a ne primi cu bucurie și demnitate prietenii. La marginea satului ori la pragul casei, bătrînul iese să-și întîmpine cu ritual străbun oaspeții. Și astăzi, fii de seamă ai acestui popor, în drumurile pentru bunăstarea țării, sînt întîmpinați cu cele mai vechi și semnificative daruri ale acestui mănos și binecuvîntat pămînt: pîine și sare.

ION PALL-UNIMĂTAN

Rezultatele concursului foto „ROMÂNIA PITOREASCĂ 72".

Premiul Ministerului Turismului, pentru cea mai bună imagine fotografică — FLORESCU PUIU ALEXANDRU, «Lacul și barajul de la Vidraru — Argeș».

Premii speciale ale juriului: **Bădescu Andrei Daniel,** «Cîntecul Deltei» (ciorbă pescărească); **Popescu Mircea,** «Matineu la poarta soarelui» (peisaj de iarnă); **Löfler Hedy,** «Sighișoara» (oraș de basm).

Premii pentru cele mai bune imagini tematice: **Rațiu Ovidiu,** «Vine seara de aramă»; **Mendrea Sandu,** «Hanul lui Manuc»; **Sorin Dan,** «Giganții la Clăbucet»; **Petcu Ion,** «Geometrie estivală» (Venus); **Löfler Hedy,** «Cele trei grații»; **Bădescu Andrei Daniel,** «Cîntecul Deltei» (Colonia Roșca-Buhaiova); **Pop Iuliu,** «Irincuța».

Au mai fost acordate 14 mențiuni precum și premii ale Agenției Publiturism, Editurii pentru turism și ale unor oficii județene de turism.

„Ambasadorii prieteniei"

1 000 de elevi și studenți americani, aflați în vacanță, au călătorit dintr-un capăt la celălalt al țării noastre, însă nu ca simpli turiști, ci ca «ambasadori ai prieteniei». Au văzut, au cunoscut și au învățat multe despre România socialistă, în același timp însă au dat posibilitatea ca, prin intermediul concertelor și spectacolelor de folclor și jazz, prin întîlniri și discuții amiabile, să se facă știute o parte din preocupările și sentimentele tineretului din S.U.A. Vizitele grupurilor de cîntăreți și dansatori au fost făcute sub patronajul Fundației «American Council for Nationalites Service» (A.C.N.S.), al cărei președinte, dl. Harry Morgan *ne-a spus:*

— Rezultatele extraordinare ale acestor călătorii, experiența făcută în România, mă îndreptățesc să afirm că programul nostru, numit «Ambasadorii prieteniei», deschide noi perspective de apropiere și cunoaștere a tineretului din țările noastre. Am găsit un limbaj comun, acel al muzicii și dansului, și sînt convins că vom dezvolta și extinde programele de vizite în cursul anului viitor. Doresc să-mi exprim, prin intermediul revistei «România Pitorească», mulțumirile mele și ale colaboratorilor mei Oficiului Național de Turism «Carpați», care ne-a acordat un ajutor prețios în realizarea obiectivelor propuse.

«Kerweih» se numește cea mai frumoasă serbare populară șvăbească, desfășurată în unele sate bănățene o dată cu începutul toamnei.

În sunetul fanfarei, alaiul portului popular șerpuiește pe străzile principale pînă la «pomul de mai». În față, perechea de dansatori cu splendid împodobitul buchet tradițional. Licitarea buchetului este apogeul serbării care continuă cu întreceri sportive și dans, zile de-a rîndul.

TRIBUNA CITITORULUI

Fluxul scrisorilor purtînd veşti de la cititori se măreşte, obligînd PELERINUL la o strădanie mai mare de fişare, de catalogare şi de răspunsuri, deci, celor care ni se adresează.

Din scrisorile aduse de poştaş pe masa redacţiei alegem la început pe cea primită de la **SEICHE GÜNTER,** din Braşov, care supune unei discuţii mai largi simptomatica — din păcate — problemă a nocivităţii unor acţiuni iresponsabile asupra mediului înconjurător şi anume pericolul poluării lacurilor: **«Se află în curs de execuţie,** ne relatează braşoveanul, **un drum care coboară pînă la lacul Sfînta Ana, al cărui perimetru a şi fost împînzit de autoturisme. Unele sînt spălate la mar-**

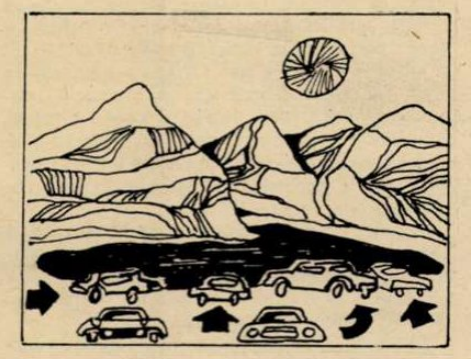

ginea apei, şoferii storcîndu-şi, bineînţeles, cîrpele pline de ulei în apă. Unde le este conştiinţa?» Supunem sesizarea forurilor însărcinate cu protejarea naturii şi întrebăm la rîndul nostru: lacul nu este supravegheat? Doar fiind situat în pîlnia craterului, lacul nu are scurgere şi, în consecinţă, mai mare trebuie să ne fie grija fiecăruia dintre noi de a-l feri de poluare. Un loc de parcare care să nu fie aşezat chiar la marginea apei ar feri de reziduurile de benzină şi ulei atît lacul cît şi vegetaţia din jurul lui.

Aceeaşi problemă ne-o comunică şi **grupul de studenţi din Timişoara** în legătură cu lacul Lia din Retezat: **«Cei care au cunoscut împrejurimile lacului Lia de acum 10—15 ani şi le revăd astăzi constată cu durere actiunile devastatoare şi aspectul dezolant al locului (jnepeni tăiaţi, nenumărate urme de vetre şi mai ales murdăria de pe mal şi bucăţile de scîndură, cutiile şi cartoanele din lac) ca rezultat nefericit al unui camping nesupravegheat».**

Ne bucură în schimb veştile bune sosite de la V. LEMNEANU care ne anunţă înfiinţarea, cu sprijinul B.T.T.-ului, a Asociaţiei de Turism Alpin «Calistrat Hogaş» la Iaşi şi cele de la Prof. dr. **EMIL MICU** — Braşov, despre un **cerc al prietenilor revistei «România Pitorească»**, aflat în faza iniţială, cerc alcătuit din iubitorii frumuseţilor patriei, din oameni de specialitate (istorici, geografi, naturalişti) din Braşov şi întreaga Ţară a Bîrsei, care îşi propun să răspîndească revista la biblioteci, şcoli, cluburi, cabane, realizînd fotomontaje şi iniţiind dezbateri locale pe teme de turism.

N. RICO, din Deva, ni se adresează nouă ca **«aliatului şi partenerului de opinie»**, propunînd **«înfiinţarea la Deva, ca de altfel şi în alte localităţi ale ţării, a unor cluburi asemeni «Amicii munţilor» înmănunchind însufleţirea iubitorilor de drumeţie».** Pelerinul vă urează demarare rapidă şi activitate fructuoasă. Totodată, vă răspunde că revista nu poate apare bilunar, dar că în numărul mare de pagini căutăm să cuprindem o tematică cît mai diversă şi interesantă.

TULUCAN TIBERIU — Arad: **«Cabana Mălăiesti nu posedă nici acum lumină electrică (situaţia este aceeaşi de anul trecut) cu toate că instalaţia e gata. Cabanierul refuză să servească ceai la ore cînd sosesc turişti, ci numai cînd voieşte el».** Desigur că are la dispoziţie apă, are şi foc. După cîte bănuiesc, din prea multă acreală n-are cu ce-l îndulci.

Situaţie similară; **POPA LAURENŢIU,** din Deva, ne face cunoscut că **«la cabana Rusu din Paring, în mai şi iunie un grup de 13 hunedoreni am fost serviţi doar cu băutură. Cu mîncare niciodată».** Aici cred că e evidentă superstiţia cabanierului. În cazul acesta, înfometaţii ar trebui să încerce să fie în grupuri mai mari sau mai mici. Cine ştie, poate îi revine mintea la cap cabanierului. Dar ce ne facem cu

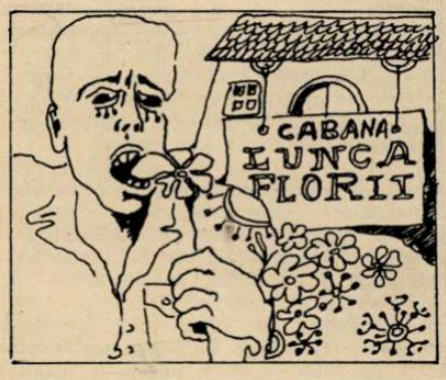

cel de la **Lunca Florii** care nu dă nici el de mîncare, ba mai mult, turiştilor le interzice să consume în cabană din merindea proprie. În altă ordine de idei, nu vă înţelegem atunci cînd acuzaţi că propaganda turistică **«reproduce biblia»** şi că **«degeaba noi, părinţii, acasă, facem educaţie ateistă şi cînd lăsăm copilul în excursie este dus la mănăstiri»** Ce să vă răspund? De Mănăstirea Neamţului e legat numele lui Ştefan cel Mare, de Voroneţ cea mai originală pictură din lume, iar de Curtea de Argeş, însăşi arhitectura românească. În rest sîntem şi noi ateişti...

PROFESOR DE LIMBA ROMÂNĂ — Suceava, ni se adresează: **«Este necesar ca dv. să faceţi cuvenita rectificare de pe faţada Hotelului «Zimbrul» din oraşul nostru, care e scris «Zimbru», fără articolul «L».** Noi? Nu sîntem desenatori de firme. Dar fiţi sincer: nu l-aţi avut cumva elev pe autor?

ING. M. CONSTANTINESCU: Ne pare bine că aveţi cuvinte de laudă pentru **Mircea Florian,** inginer din Bucureşti, care a condus cu multă competenţă un grup de excursionişti pe Piatra Craiului, excursie realizată prin intermediul revistei noastre. Revista, venind în ajutorul turiştilor, va facilita şi pe viitor iniţierea unor atari drumeţii, conduse de buni şi verificaţi cunoscători ai traseelor montane.

Ing. PĂUN P. — Bucureşti. Subscriem la unele din propunerile dv., rugîndu-vă totodată să treceţi pe la redacţie: **«La fiecare cabană sau complex turistic să existe cîte o «Carte a drumeţului», un caiet accesibil tuturor pentru semnalarea unor defecte sau deteriorări ale marcajului, avertismente adresate altor drumeţi în legătură cu unele posibile schimbări survenite pe trasee, faţă de datele cunoscute din literatura turistică (refugii inutilizabile, inexistenţa marcajului prin tăierea pădurii etc.). La fiecare cabană sau complex turistic să existe materiale şi unelte (vopsele, tîrnăcoape) pe care să le putem împrumuta în scopul remedi-**

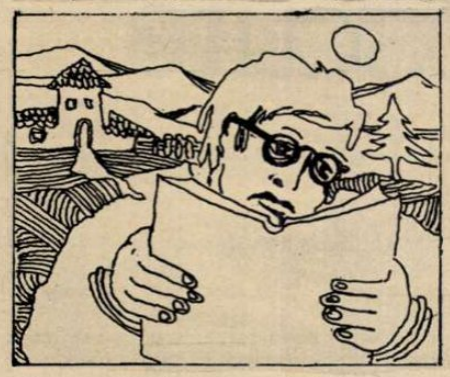

erii unor deficienţe semnalate în «Cartea drumeţului», menţionînd şi data la care s-a făcut aceasta. Înfiinţarea unui birou la ONT care să centralizeze informaţii proaspete primite telefonic de la cabane, informaţii necesare turistului înainte de a purcede la drum. Formatul actual al revistei este destul de incomod. Consider ideal un format de buzunar A_5».

RAFAEL BARTOLOMEU — Constanţa. Redacţia nu a primit scrisorile dv. Vă rugăm ca pe viitor să menţionaţi adresa exactă.

Interesante propuneri face **grupul de cititori din Feldioara: «O dată cu lucrările de restaurare a Cetăţii construite în 1222, în localitatea noastră se construieşte un restaurant-motel, se amenajează un atelier de reparaţii auto şi o staţie de benzină. E normal locul propus pentru restaurant-motel: pe şoseaua E15, în locul actualei staţii de benzină. Dar de ce staţia de benzină să fie mutată la Braşov şi nu la ieşirea din comună? Atelierul de reparaţii şi întreţinere auto ar trebui să fie situat la şosea şi nu în interiorul comunei, ascuns automobiliştilor».**

OSSIAN IULIU — Baia Mare. Regret că la cabanele pe la care aţi peregrinat vara aceasta nu aţi aflat numere din «România Pitorească», dar îmi face plăcere să urez — şi redacţia mi se alătură — noului vlăstar CLAUDIU, plăcute şi lungi drumeţii pentru viitor.

ION COTOI — Gurahonţ. Povestea cu numele, cu însemnele lui Cupidon pe ziduri şi copaci e veche. Meteahna e boală curată. Cîteva din numele sărmanilor bolnavi care v-au indignat: Denes Ernö-Deta, E. Ionel—Sibiu, Heker Walter — Sîntana, L. Corneliu şi Mircea S. — Bucureşti. De vindecat îi putem vindeca oricare dintre noi cînd îi prindem asupra faptului...

ELENA POSTELNICU — Călăraşi, **N. POPESCU** — Bucureşti şi **PETRE STUPARU** — Iaşi. Editura pentru turism «PONTICA» va veni cu apariţii multiple în întîmpinarea dole-

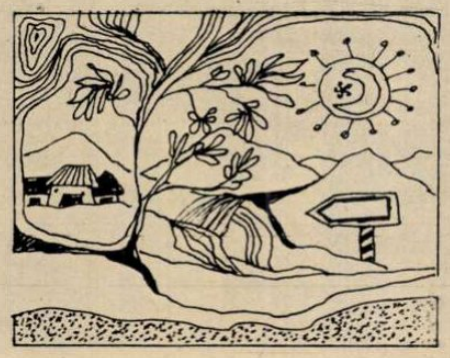

anţelor pe care le exprimaţi. Ghiduri exhaustive care să vă scutească de a culege informaţii din articole risipite în reviste, în broşuri, etc. Referinţele trebuincioase turistului vor fi centralizate în cărţi utile şi la îndemîna oricui.

PLEŞA GHEORGHE — Arad, bd. Lenin 15. Nu pot decît să deplîng unele maniere ale turistului devastator: **«în masivul Piatra Craiului am descoperit un loc frumos, nu departe de un izvor ascuns. Am marcat drumul la izvor, dar scîndurile pe care le-am fixat pe copaci şi pe care am scris simplu, apă, aşa zişii «turişti» le-au folosit pentru ... foc. La fel şi crengile cu care am acoperit un adăpost».**

Ne mai întrebaţi: **«În ce condiţii putem, 4—5 tineri, închiria o barcă în Delta Dunării pentru o excursie de două săptămîni?»**

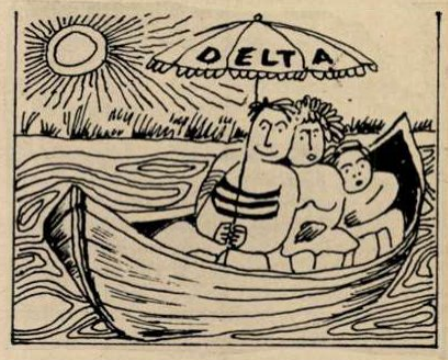

Noi cunoaştem cum se poate întreprinde o excursie ideală şi civilizată, dar apelăm la diriguitorii turismului dobrogean pentru a ne comunica, pe adresa Pelerinului ori pe a cititorului, condiţiile concrete pe care le solicită partenerul nostru de dialog.

Aflat în excursie în Bulgaria, **echipajul pionieresc «GETICA»** — Cîmpina, cîştigătorul marelui trofeu «Busola de aur», ne transmite: **«Multe salutări revistei «România Pitorească», continuu succes publicistic, pentru a fi şi pe viitor îndemn şi povaţă iubitorilor de natură şi drumeţie!»** Mulţumim «cutezătorilor» Cîmpinei, urîndu-le succes în viitoarele expediţii turistice.

Încheiem cu scrisoarea primită de la **ALEX. BĂDESCU** — Bucureşti, bd. Leontin Sălăjan nr. 29, care ne scrie: **«Sînt unul din cititorii care au aşteptat cu multă nerăbdare apariţia unei reviste româneşti de turism, dar care am fost cumplit de dezamăgit după lectura primelor două numere. Mai tîrziu am avut satisfacţia să constat că în ultimele trei numere redacţia a făcut eforturi vizibile de-a lichida lipsurile semnalate de noi cititorii şi de a ne prezenta o revistă pe gustul nostru şi conform dorinţelor noastre. Mă simt obligat — deoarece am fost şi eu unul din cei care după primul număr al revistei i-am adresat aspre critici — să vă spun că ultimele trei numere (aprilie, mai, iunie), au fost deosebit de frumoase, de bogate şi de interesante. Aşa te vrem «Românie Pitorească»! Felicitări!»**

Scrisoarea dv. — de ce n-am spune-o? — ne-a bucurat. În acelaşi timp, recunoaştem cu modestie că mai e loc de bine. Redacţia se va strădui şi va face eforturi, în continuare, pentru ca revista să placă tot mai mult şi îndeosebi să ajute publicul larg să-şi iubească şi să-şi cunoască acest vis de frumuseţe şi miracol contemporan, România.

PELERIN

DRACULA

II. necunoscute

1) După unii, casa în care s-a născut Ţepeş

2) Bifurcaţia Ţepeş—Dracula a început la Sighişoara?

3—4) Braşovul a fost ars, Rişnovul—nu. De ce?

Consultant ştiinţific al Secţiunii de istorie: Matei Cazacu

Rămăsesem în preajma tăcutului mormînt de pe insula Snagovului, al lui Vlad Ţepeş, mult controversatul nostru domn. Controversat, pentru cine? Şi de ce?

Istoria mai consemnează un caz asemănător: Ludovic al XI-lea, monarhul care a centralizat statul francez prin facilitarea legăturilor economice (desfiinţarea barierelor vamale interne), a trebuit să scurteze de cap mulţi partizani ai fărîmiţării sterile. Cunoscut ca şi Ţepeş, numai din scrierile adversarilor săi — îndeosebi ale cronicarilor ducelui Burgundiei, Carol Temerarul — monarhul francez ne apare ca un monstru, spînzurînd copii în pădure, folosind cuşca cardinalului La Balue (în care nu puteai să stai nici drept, nici culcat) etc. Şi abia după primul război mondial s-a găsit un istoric care să investigheze cu seriozitate conduita «monstrului», ca să ajungă la răsunătoarea concluzie că Franţa, fără un Ludovic al XI-lea, care s-o centralizeze, n-ar fi arătat astăzi cum arată.

Întreaga epocă contemporană lui Vlad Ţepeş este cea a centralizării statelor; unii o numesc — pentru mijloacele folosite în acest scop — «epoca asasinatului politic» în Europa. Ivan cel Groaznic al Rusiei folosea şi el metode capitale pentru a menţine unitatea cnezatului moscovit; Ştefan cel Mare a tras şi el în ţeapă destui vrăjmaşi, fără să-i meargă vestea pentru aceasta. Era un fapt comun ca după o bătălie cîştigată, morţii proprii să fie îngropaţi, duşmanii morţi să fie strînşi grămadă, iar prizonierii traşi în ţeapă. Apoi, acolo, pe cîmpul de bătălie, se întindea o masă care dura trei zile — spre cinstirea morţilor şi-a victoriei. Nici turcii, de partea lor, nu procedau altfel. Turcii mai ridicau în ţeapă şi pe răzvrătiţii regiunilor răsculate, să fie învăţătură de minte altora!

În ce ar consta deci, asprimea unui Ţepeş, luată comparativ cu cea a contemporanilor săi? Cu a pepinierei de tirani locali care era Italia, de pildă? Răsfoiţi întreaga istorie a omenirii şi citiţi despre domnitori care-şi stîrpesc fraţii, mame care-şi otrăvesc fiii, soţi contra soţii, tirani, nebuni, ucigaşi notorii, fără faima impresionantă a domnitorului muntean.

Altundeva trebuie căutată explicaţia.

Să presupunem că sînteţi scriitor şi că daţi peste o cronică germană, sau slavă, sau turcă, despre nemaipomenitele fapte ale lui Vlad Ţepeş. Greu de dorit subiect mai bun. Răsfoind şi nişte relatări despre ţările române, Bram Stoker află amănunte pitoreşti despre datini, superstiţii vechi, obiceiuri ale românilor, pe care le foloseşte cît poate el mai bine. Romanul său, «Dracula», a făcut faimos în lume străvechiul nostru obicei de a bate un ţăruş, la miez de noapte, în pieptul mortului dezgropat, despre care se credea în sat că e strigoi. Părintele Ion Pavelescu, originar din Aref (satul de lîngă cetatea Poenari — reconstruită de Vlad Ţepeş), îşi aminteşte că acum 50—60 de ani, oamenii mai dezgropau morţii prin cimitire să le bată ţăruşul mîntuitor, dar pe furiş — autorităţile i-ar fi pedepsit, dacă i-ar fi prins.

Dar de unde ideea de vampirism?

Românii n-au avut-o ca atare, iar contele Dracula — spusesem noi în prima parte — supravieţuia pe baza vitalismului altora. Aici se petrece marea fuziune a miturilor româneşti cu cele universale, în cartea scrisă în Anglia expediţiilor şi comerţului de pretutindeni, în Anglia colecţionară de curiozităţi din cele patru puncte cardinale. Fuziunea e fără cusur — de unde şi succesul cărţii. Şi-au dat întîlnire acolo tenebrele fiecărei civilizaţii, lumile de dincolo ale fiecăruia, pînă la conturarea unui *nou mit*, mitul Dracula, care stă cu vigoare alături de miturile lumii antice, ale religiilor şi ale timpurilor moderne.

A început să crească o presiune asupra României, lumea din afară intuieşte bogăţia spirituală a unei ţări care a inspirat un Dracula şi cere să se împărtăşească. Spuneam, în numărul trecut, că ochii ştiutorilor caută urmele şi semnele mitului încă de la graniţă, că sîntem întrebaţi mereu, direct, tot mai insistent, de Dracula — motivările sînt diverse şi ţin de vîrstă, romantism, sensibilitate, cultură. Mitul are resurse pentru fiecare şi va mai avea, cel puţin atîta timp cît omul nu rezolvă în mod satisfăcător înfruntarea sa cu timpul.

În mod obişnuit, o ţară cheltuieşte mult efort şi mulţi bani ca să lanseze pe piaţa turistică mondială un obiectiv oarecare. Reclama se taxează fabulos de scump, iar rezultatele sînt adeseori ambigue. Apare deci ca o măsură de bun simţ să reacţionăm la conjunctura atît de favorabilă nouă, lansînd în lume un traseu Dracula. Echipe ale Ministerului Turismului au prospectat terenul, au evaluat posibilităţile şi se pregătesc să ofere turismului mondial unul dintre cele mai spectaculoase itinerare medievale: «Dracula». Singurul reproş la care mă pot gîndi este întîrzierea cu care am reacţionat la corul cererilor din lume.

Evident, aşteptările vor fi mari, pe măsura valorii mitului. Nimeni dintre «drăculiştii» ministerului nu-şi face iluzia că vom nimeri formula ideală de traseu dintr-o dată; o vom ajusta învăţînd de la oamenii de bine care ne vor vizita; vom experimenta cu discreţia cuvenită o variantă sau alta, ne veţi scrie şi dumneavoastră, poate.

Aşa cum se află în clipa de faţă, traseul Dracula foloseşte urmele materiale ale lui Vlad Ţepeş, dar nu numai pe acestea. Cetatea Poenari de pe Valea Argeşului poate constitui pasul prim al turistului în interiorul spaţiului mitului, prin familiarizarea sa — cu ajutorul unui spectacol de sunet-lumină — cu personalitatea domnului muntean. Al doilea pas va fi făcut spre adîncul evului mediu, la Sighişoara (unde păstrăm casa în care a locuit Vlad Dracul şi unde — după Matei Cazacu — s-a născut Vlad Ţepeş). Aici, în piaţa cetăţii, pot fi imaginate oricîte artificii de epocă, de la înfiinţarea prăvăliilor-ateliere ale breslelor, la jucarea unei pedepse ori unei execuţii publice la lumina rugurilor, sau la popularea cu figuranţi în costume adecvate a perimetrului pieţei.

Branul, cu excelenta sa curte interioară şi balcoane suprapuse (drumul străjilor), va găzdui un subtil spectacol de superstiţie populară medievală, inspiratoare a mitului, purtătoare de mari valenţe spectaculare.

Legătura cu Bram Stoker va fi făcută undeva în Cheile Bicazului, noaptea (aţi intrat noaptea în Cheile Bicazului, fără nici o lumină la dumneavoastră?), în zgomotul caleştii contelui, sau al misterului vreunei peşteri.

În fine, Snagovul, — locul exact de întîlnire al mitului cu istoria, suficient de expresiv în sine pentru a-l mai deranja cu amenajări, va încheia periplul turistului pe tărîmul de farmec despre care auzise atîtea.

Privit şi ca pretext de a vizita o ţară, traseul Dracula va include, evident, o seamă de obiective şi elemente ce vor da satisfacţie turistului modern, dornic să afle pînă şi ce înseamnă «turla aceea din depărtare», sau «cît la sută din venitul naţional este alocat grădiniţelor pentru copii». Vor fi de toate.

Cum pînă la sosirea primului grup de turişti n-a mai rămas mult, rămîne să ne vedem şi să mai vorbim despre Dracula pe traseul sugerat.

N. PĂDURARU

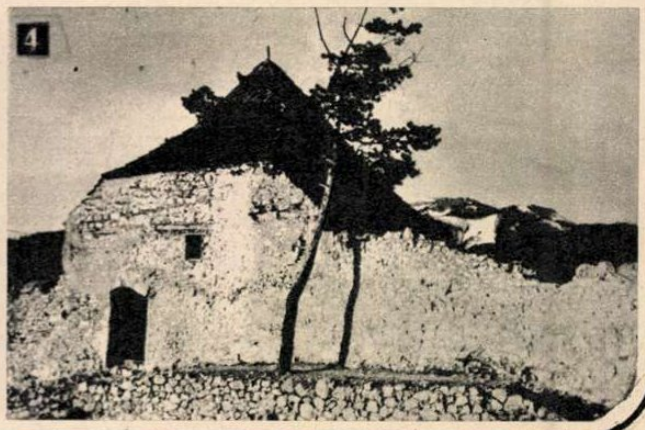

ȘTIAȚI CĂ...

...dimineața puteți afla ora exactă cu ajutorul unei flori? *Floarea de măceș se deschide la ora 4, cea de mac la ora 5, cea de in între orele 6 și 7.*

...turismul nautic se practică în țara noastră de peste o sută de ani? *El a luat ființă o dată cu constituirea, la Timișoara în anul 1864, a clubului «Societatea luntrișoarelor.»*

...viteza medie a omului, în mers obișnuit, este de 5 km/oră? *Dar dacă vreți să calculați cu precizie viteza dv., tot în mers normal, numărați cîți pași (de 0.80 m) faceți în trei secunde. Numărul pașilor, astfel obținut, corespunde kilometrilor ce-i parcurgeți într-o oră!*

...în multe localități ale județului Harghita nu puteți bea decît apă minerală? *În comuna Sîncrăieni, de pildă, pot fi degustate nu mai puțin de 80 de izvoare cu ape minerale.*

...în zonele unde cresc brazii. vă puteți orienta cu ajutorul lor? *Vîrful bradului este, de obicei, aplecat spre miază-noapte!*

...munții Făgăraș sînt o adevărată... fabrică de nori? *Cauzele? Pe de o parte — datorită masivității și orientării lor, iar pe de altă parte — datorită umidității excesive, munții Făgăraș fiind bogați în păduri, lacuri alpine, cascade, pîraie și bancuri de zăpadă netopită.*

RP. divertisment RP.

Aflați, prin anagrame, stațiunile balneo-climaterice unde cei de mai jos își petrec concediul de odihnă.

NELU POP NICORESCU

LELIA H. BERCEANU

EMILIA C. STAN

ADRIAN M. LOGAN

TAMARA O.U. NESTOR

SILVANA H. PROCA

Dr. EVA TROIAN

EMIL CORNEA

VINICIU MARCEL

DEZLEGARE = Băile Herculane, Călimănești, Mangalia Nord, Sărata Monteoru, Slănic Prahova, Vatra Dornei, Ocnele Mari, Rîmnicu Vîlcea

Știți ce este un «Dune-Buggy»? Un miniautomobil ultrasport care-i încîntă pe tineri... dar și pe ceilalți turiști automobiliști. În Corsica, cele șaisprezece agenții ale societății «Locasun» pun aceste automobile la dispoziția turiștilor care doresc să exploreze diverse regiuni ale insulei, unde nu poate pătrunde nici un alt vehicul.

SISTEMUL

— Cum, nu ți-ai schimbat încă mașina? — îl întrebă cineva pe marele actor francez Jean Gabin.

— Nu! am păstrat-o tot pe cea veche. Cunoaște toată lumea «hobby»-ul meu: ferma. Toți banii disponibili mi-i înghite acest hobby; ba încă o vacă de rasă, ba o unealtă mai perfecționată, ba un grajd...

— Bine, bine — dar cum faci totuși ca vechiul dumitale Renault să continue să funcționeze?

— Oh, am un sistem foarte bun...

— Care?

— Întreb care e prețul mașinii noi...

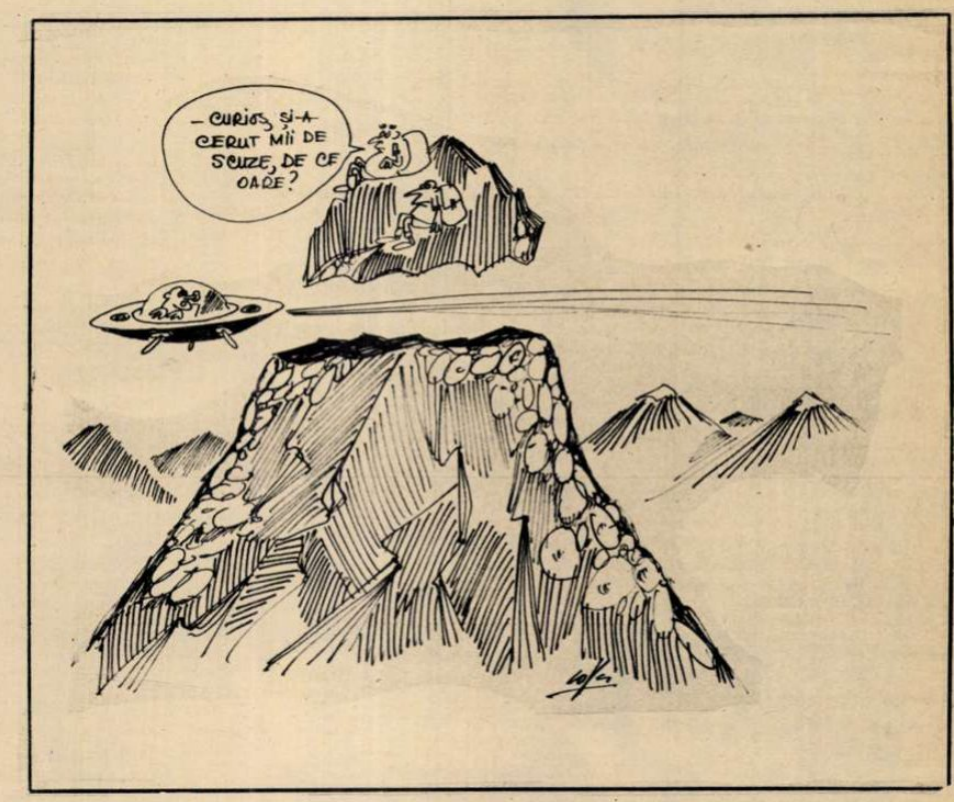

În luna decembrie un eveniment editorial

HARTA TURISTICĂ A ROMÂNIEI

supliment al revistei «România Pitorească»
- *32 de pagini, color*
- *tiraj de masă*

În cuprins:
- *căi de acces — drumuri modernizate, nemodernizate, poteci spre principalele cabane, căi ferate*
- *locuri de popas, campinguri, hanuri, moteluri, hoteluri, cabane*
- *stații PECO, auto-service*
- *obiective turistice*
- *indicații utile*

Nici un turist fără harta turistică, ediția «România Pitorească» 1972!
Rețineți din timp exemplarul dv., adresîndu-vă centrelor de difuzare a presei.

CUPON 1

Numele și prenumele:.....

Adresa:.....

Acest cupon va continua să apară și în numerele 9, 10 și 11—12 ale revistei «România Pitorească.»
Posesorii celor patru cupoane vor primi **GRATUIT** *cîte un număr special al revistei — harta turistică.*
Cupoanele urmează a fi transmise redacției (București, Bd. Republicii, 4), prin corespondență sau personal, imediat după apariția revistei «România Pitorească» nr. 11—12.

LEI 3